

1(10)

PRZEGLĄD ANTYKORUPCYJNY

CZASOPISMO CENTRALNEGO BIURA ANTYKORUPCYJNEGO

Oświadczenia majątkowe

(wydanie uzupełnione)

WARSZAWA 2019

REDAKTOR NACZELNY:

Iwona Czerniec

ADRES REDAKCJI:

Centralne Biuro Antykorupcyjne
Al. Ujazdowskie 9, 00-583 Warszawa

PROJEKT OKŁADKI, SKŁAD I DRUK:

Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie

Nakład: 100 egz.

ISSN 2083-7127

Warunki zamieszczania prac

Artykuły do „Przeglądu Antykorupcyjnego” należy przekazywać do Redakcji (w wersji elektronicznej w formacie *.doc) na adres:

Centralne Biuro Antykorupcyjne
Al. Ujazdowskie 9, 00-583 Warszawa
lub e-mail redaktora naczelnego: iwona.czerniec@cba.gov.pl.

Każdorazowo opracowanie należy opatrzyć imieniem i nazwiskiem Autora, nazwą reprezentowanej instytucji, ewentualnie zajmowanym stanowiskiem, tytułem naukowym, stopniem wojskowym etc.

Materiały przekazywane do druku powinny mieć ujednoliconą formę. Powoływanie się w przypisach na stronę internetową wymaga podania jej adresu URL oraz daty, kiedy dana treść była dostępna.

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za treść przekazaną przez Autora, a także zastrzega sobie prawo do dokonywania poprawek stylistycznych oraz skracania i uzupełniania artykułów bez naruszania myśli Autora.

Redakcja informuje, iż publikowanie w „Przeglądzie Antykorupcyjnym” odbywa się nieodpłatnie. Egzemplarze czasopisma w wersji drukowanej udostępniane są również bezpłatnie Autorom artykułów oraz instytucjom współpracującym z Centralnym Biurem Antykorupcyjnym. Ponadto każdorazowo są one zamieszczane w wersji do pobrania na stronach internetowych Centralnego Biura Antykorupcyjnego, tj. www.cba.gov.pl oraz www.antykorupcja.gov.pl.

SPIS TREŚCI

	Przedmowa	5
1	CHORWACJA Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Republiki Chorwacji	7
2	ESTONIA Policyjny Urząd Bezpieczeństwa	10
3	LITWA Państwowa Inspekcja Podatkowa Ministerstwo Finansów Republiki Litwy	15
4	ŁOTWA Biuro ds. Zapobiegania i Zwalczania Korupcji	16
5	RUMUNIA Narodowa Agencja ds. Uczciwości	20
6	SŁOWENIA Komisja ds. Zapobiegania Korupcji	28
7	UKRAINA Krajowa Agencja ds. Zapobiegania Korupcji	36
8	WĘGRY Krajowa Służba Ochrony	41
9	POLSKA Centralne Biuro Antykorupcyjne	53

Przedmowa

Szanowni Czytelnicy!

Oddany w Państwa ręce kolejny numer czasopisma popularnonaukowego Centralnego Biura Antykorupcyjnego pt. *Przegląd Antykorupcyjny* w całości poświęcony jest tematyce oświadczeń o stanie majątkowym. Do współpracy przy opracowywaniu publikacji zaprosiliśmy przedstawicieli służb i wyspecjalizowanych instytucji antykorupcyjnych państw naszego regionu. W publikacji przedstawione zostały rozwiązania prawne i organizacyjne funkcjonujące w Chorwacji, Estonii, na Litwie, Łotwie, w Rumunii, Słowenii, na Ukrainie oraz na Węgrzech.

Kontynuacją dotychczasowych strategicznych działań antykorupcyjnych podejmowanych przez państwo jest ustanowiony w dniu 6 stycznia 2018 r. na mocy uchwały nr 207 Rady Ministrów z 19 grudnia 2017 r. Rządowy Program Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018–2020. Celem głównym przygotowanego przez CBA Programu, w którym dokonano wyboru priorytetów i ograniczono liczbę zadań, jest podjęcie realnych inicjatyw, a tym samym faktyczne ograniczenie zjawiska korupcji.

Do efektywnego zwalczania przestępczości korupcyjnej potrzebne są: kompetencje, uprawnienia, wola polityczna oraz determinacja. Musimy także pamiętać, że skuteczna represja kar-na, rozumiana jako nieuchronność i surowość kary, jest niezbędnym elementem tej walki. Poza tym istnieje cała gama działań prewencyjnych.

Pierwszym zadaniem, które – w ramach RPPK 2018–2020 – postawiło przed sobą Biuro, jest stworzenie jednolitego systemu składania i analizy oświadczeń o stanie majątkowym przez osoby pełniące funkcje publiczne. Obecnie ponad 20 aktów prawnych reguluje kwestie dotyczące składania oświadczeń i funkcjonuje 16 różnych formularzy tego dokumentu. Uregulowanie tej kwestii, wypracowanie jednolitego wzoru oświadczenia oraz wdrożenie obowiązku składania go w formie elektronicznej jest naszym celem priorytetowym.

Centralne Biuro Antykorupcyjne jest w Polsce jedyną służbą specjalną posiadającą narzędzie w postaci kontroli oświadczeń majątkowych oraz decyzji gospodarczych. Z tego względu w publikacji znalazł się także artykuł przygotowany przez funkcjonariuszy Biura, których ponad 11-letnie doświadczenie zawodowe stanowi istotny głos w świetle planowanych zmian krajowego prawa.

Ernest Bejda

CHORWACJA

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Republiki Chorwacji

1

1. Podstawa prawna składania oświadczeń majątkowych

Podstawę prawną składania oświadczeń majątkowych w Republice Chorwacji stanowi Ustawa o przeciwdziałaniu konfliktowi interesów, która weszła w życie w 2003 r.

2. Katalog osób zobowiązanych do składania oświadczeń majątkowych

- 1) Prezydent Republiki Chorwacji;
- 2) Przewodniczący i Wiceprzewodniczący Parlamentu chorwackiego;
- 3) Posłowie Parlamentu chorwackiego;
- 4) Prezydent i członkowie rządu Republiki Chorwacji (wiceprzewodniczący i ministrowie w rządzie Republiki Chorwacji);
- 5) Przewodniczący i sędziowie Trybunału Konstytucyjnego Republiki Chorwacji;
- 6) Wiceministrowie;
- 7) Szef Biura Premiera Republiki Chorwacji;
- 8) Szefowie urzędów państwowych;
- 9) Dyrektor Policji;
- 10) Dyrektor administracji podatkowej;
- 11) Dyrektor administracji celnej;
- 12) Główny Inspektor Inspekcji Państwowej;
- 13) Generalny Audytor Państwowy i jego zastępcy;
- 14) Prezes, Zastępca Prezesa i Wiceprezes Narodowego Banku Chorwacji;
- 15) Rzecznik Praw Obywatelskich i jego zastępcy;
- 16) Rzecznik Praw Dziecka i jego zastępcy;
- 17) Pełnomocnik ds. Równości Płci i jego zastępca;
- 18) Rzecznik Praw Osób Niepełnosprawnych i jego zastępca;
- 19) Sekretarz Parlamentu chorwackiego;
- 20) Sekretarz Rządu Republiki Chorwacji;
- 21) Sekretarz generalny Trybunału Konstytucyjnego Republiki Chorwacji;
- 22) Sekretarz Sądu Najwyższego Republiki Chorwacji;
- 23) Zastępca Sekretarza Parlamentu chorwackiego;
- 24) Zastępca Sekretarza Generalnego Rządu Republiki Chorwacji;
- 25) Zastępca Szefa Urzędu Prezydenta Republiki Chorwacji;
- 26) Rzecznik Rządu Republiki Chorwacji;
- 27) Szefowie państwowych organizacji administracyjnych;
- 28) Dyrektor i Zastępca Dyrektora Agencji Zarządzania Nieruchomościami;
- 29) Szef i Zastępcy Szefa Chorwackiego Funduszu Ubezpieczeń Emerytalnych;
- 30) Dyrektor, Zastępca Dyrektora i Dyrektorzy-Asystenci Chorwackiego Instytutu Ubezpieczeń Zdrowotnych;
- 31) Szef i Zastępca Dyrektora Chorwackiego Instytutu Zatrudnienia;
- 32) Główny Skarbnik Państwa;
- 33) Szef Biura Marszałka Parlamentu chorwackiego;
- 34) Szefowie Agencji i Dyrekcji Rządu Republiki Chorwacji;
- 35) Szefowie instytutów mianowanych przez Rząd Republiki Chorwacji;

- 36) Urzędnicy w Biurze Prezydenta Republiki Chorwacji mianowani przez Prezydenta Republiki Chorwacji zgodnie z przepisami szczególnymi i innymi aktami prawnymi;
- 37) Szef i Zastępcy Szefa Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Republiki Chorwacji;
- 38) Główny Inspektor Obrony;
- 39) Dowódcy i Zastępcy Dowódców rodzajów sił zbrojnych Republiki Chorwacji i Dowództwa Wsparcia Logistycznego, Szef i Zastępca Szefa Chorwackiej Akademii Wojskowej i Dowódca Straży Przybrzeżnej Republiki Chorwacji;
- 40) Przewodniczący, wiceprzewodniczący i członkowie Państwowej Komisji Wyborczej Republiki Chorwacji;
- 41) Prezes i członkowie zarządów spółek o większościowym udziale państwa;
- 42) Prefekci i Burmistrz miasta Zagrzeb oraz ich zastępcy;
- 43) Burmistrzowie, wójtowie i ich zastępcy;
- 44) Członkowie Państwowej Komisji ds. Nadzoru Zamówień Publicznych;
- 45) Członkowie Komisji ds. Konfliktu Interesów.

3. Rodzaje oświadczeń majątkowych i terminy ich składania.

Zakres przedmiotowy oświadczeń majątkowych

1. Urzędnicy są zobowiązani do przedłożenia Komisji oświadczenia w terminie 30 dni od objęcia urzędu wraz z danymi dotyczącymi: urzędu pełnionego przez nich zawodowo lub niezawodowo, innych wykonywanych obowiązków lub działalności, działalności prowadzonej przed objęciem urzędu, w tym dane dotyczące majątku małżonka lub współnika oraz dzieci poniżej 18 roku życia, opisujące sytuację na dzień złożenia oświadczenia.
2. Urzędnik jest zobowiązany do przedłożenia Komisji oświadczenia w terminie 30 dni od dnia, w którym przestał pełnić funkcję publiczną, wraz z danymi dotyczącymi jego majątku. Jeżeli istotna zmiana danych dotyczących majątku nastąpiła podczas sprawowania urzę-

du publicznego, urzędnicy są również zobowiązani do przedłożenia Komisji oświadczenia przed końcem roku, w którym nastąpiła zmiana.

Dane dotyczące nabytych składników majątkowych obejmują informacje na temat:

- nieruchomości nabytych w drodze kupna, wymiany, darowizny, przez przekazanie i przyjęcie nieruchomości od spółki, nieruchomości nabytych w postępowaniu likwidacyjnym lub upadłościowym, nieruchomości nabytych na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu, poprzez zwrot nieruchomości w procesie denacjonalizacji oraz nieruchomości nabytych w inny sposób od innych osób,
- rzeczy ruchomych o większej wartości,
- udziałów i akcji spółek,
- akcji posiadanych przez inne podmioty gospodarcze,
- depozytów oszczędnościowych, jeśli przekraczają roczny dochód netto urzędnika,
- należności/długów, zaciągniętych gwarancji i innych zobowiązań,
- dochodów z zatrudnienia, dochodu z działalności na własny rachunek, dochodu z nieruchomości i praw majątkowych, dochodu z kapitału, dochodu z ubezpieczenia i innych dochodów,
- wpływów, które nie są uznawane za dochody i wpływów, od których nie pobiera się podatku dochodowego.

4. Konsekwencje niezłożenia oświadczenia majątkowego

Organem odpowiedzialnym za egzekwowanie zapisów Ustawy jest Komisja ds. Konfliktu Interesów.

Komisja jest stałym, niezależnym i autonomicznym organem państwowym wykonującym zadania w ramach swoich kompetencji określonych w Ustawie. Wszelkie formy wpływu na pracę Komisji, które mogłyby zagrozić jej autonomii i niezależności w podejmowaniu decyzji w ramach jej kompetencji, są zabronione.

Komisja składa się z przewodniczącego Komisji i czterech członków Komisji.

Przewodniczący i członkowie Komisji są wybierani na kadencję trwającą 5 lat, zgodnie z procedurą określoną w Ustawie.

Na osoby, o których mowa w Ustawie, Komisja może nałożyć następujące sankcje:

- 1) nagana,
- 2) zawieszenie płatności części miesięcznego wynagrodzenia netto,
- 3) publiczne ogłoszenie decyzji Komisji.

5. Składanie oświadczenia majątkowego

Oświadczenie majątkowe składa się wyłącznie na formularzu elektronicznym, który jest opublikowany na stronie internetowej Komisji.

6. Analiza oświadczenia majątkowego

Komisja jest właściwa w następujących sprawach:

- wszczynanie postępowania w sprawie konfliktu interesów i wydawanie decyzji, czy dane działanie lub brak działania urzędnika stanowi naruszenie przepisów Ustawy,
- sprawdzanie danych z oświadczeń majątko-

kowych urzędników zgodnie z przepisami Ustawy.

W ustawodawstwie karnym Republiki Chorwacji, tzw. przestępstwa korupcyjne są określone w Ustawie o Urzędzie ds. Zwalczania Korupcji i Przestępczości Zorganizowanej i są to:

- nadużycia w postępowaniach upadłościowych, o których mowa w art. 283, ust. 2 i 3,
- nieuczciwa konkurencja w handlu zagranicznym, o której mowa w art. 289, ust. 2,
- nadużycie uprawnień przy wykonywaniu obowiązków publicznych zgodnie z art. 338 Kodeksu karnego,
- nielegalna protekcja, o której mowa w art. 343 Kodeksu karnego,
- przyjęcie łapówki, zgodnie z art. 347 Kodeksu karnego,
- przyjęcie łapówki w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, zgodnie z art. 294a Kodeksu karnego,
- oferowanie łapówki zgodnie z art. 348 Kodeksu karnego,
- oferowanie łapówki w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zgodnie z art. 294b Kodeksu karnego,
- inne.

ESTONIA

Policyjny Urząd Bezpieczeństwa

2

1. Podstawa prawna składania oświadczeń majątkowych

Składanie deklaracji majątkowych reguluje rozdział 3 Ustawy antykorupcyjnej „Ujawnianie interesów urzędników”¹, która weszła w życie w 2013 r.

2. Katalog osób zobowiązanych do składania oświadczeń majątkowych

Ustawa antykorupcyjna

Art. 13. Składanie i zarządzanie oświadczeniami

(1) Oświadczenia składają:

- 1) Prezydent Republiki, członkowie Parlamentu, członkowie Rządu Republiki, sędziowie, Audytor Generalny, Kanclerz Sprawiedliwości (RPO), członkowie organu zarządzającego Estońskiego Banku Narodowego, Dyrektor Biura Prezydenta Republiki, Sekretarz Generalny Parlamentu, szefowie agencji rządowych, sekretarze generalni ministerstw, dyrektor Biura Rządu;
- 2) członkowie rad samorządowych, członkowie władz samorządów wiejskich lub miejskich, członkowie organów przedstawicielskich gminy wiejskiej lub okręgu miejskiego, zarządcy gmin wiejskich lub agencji samorządu miejskiego;
- 3) urzędnicy sądowi, jeżeli prezes sądu ustanowi taki obowiązek;
- 4) urzędnicy Kancelarii parlamentu, jeżeli dyrektor Kancelarii parlamentu ustanowi taki obowiązek;
- 5) urzędnicy Biura Prezydenta Republiki, jeżeli dyrektor Biura Prezydenta Republiki ustanowi taki obowiązek;
- 6) urzędnicy Państwowej Izby Obrachunkowej, jeżeli Audytor Generalny ustanowi taki obowiązek;
- 7) urzędnicy Biura Kanclerza Sprawiedliwości (RPO), jeżeli Kanclerz Sprawiedliwości ustanowi taki obowiązek;
- 8) urzędnicy Estońskiego Banku Narodowego, jeżeli Prezes Banku ustanowi taki obowiązek;
- 9) urzędnicy agencji rządowych, jeżeli szefowie agencji rządowych lub sekretarze generalni ministrów ustalą taki obowiązek. Obowiązek ten nie jest ustanawiany dla urzędników organów bezpieczeństwa i urzędników jednostek organizacyjnych innych agencji rządowych, jeżeli członkostwo w jednostce organizacyjnej jest tajemnicą państwową. Szefowie organów bezpieczeństwa lub innych agencji rządowych, w przypadku których członkostwo w tych jednostkach organizacyjnych jest tajemnicą państwową, mogą żądać podania informacji składanych w oświadczeniu w ramach środków kontroli wewnętrznej agencji;
- 10) urzędnicy agencji zarządzanych przez agencje rządowe lub agencje reprezentujące państwo, należące do kompetencji innej agencji rządowej, jeżeli szef agencji rządowej administrującej agencją lub sprawujący nadzór nad agencją lub Sekretarz Generalny Ministerstwa ustanowi taki obowiązek;
- 11) urzędnicy gmin wiejskich lub miast, jeżeli rada samorządowa ustanowi taki obowiązek;
- 12) urzędnicy osób prawnych prawa publicznego, jeżeli minister sprawujący nadzór nad publiczną osobą prawną lub

radą nadzorczą lub porównywalnymi organami osób prawnych prawa publicznego ustanowi taki obowiązek;

- 13) członkowie organów zarządzających przedsiębiorstw publicznych, dla celów Ustawy o konkurencji, jeżeli obowiązek taki jest ustanowiony przez ministra sprawującego nadzór nad przedsiębiorstwem, rada samorządu terytorialnego, jeżeli to samorząd sprawuje nadzór nad przedsiębiorstwem, lub rada nadzorcza lub porównywalny organ osoby prawnej prawa publicznego, jeżeli osoba prawna prawa publicznego nadzoruje przedsiębiorstwo;
- 14) członkowie organów zarządzających fundacji ustanowionych przez państwo, samorządy lokalne lub osoby prawne prawa publicznego, jeżeli taki obowiązek został ustalony przez ministra wykonującego prawa państwa, rady samorządu terytorialnego lub rady nadzorczej lub porównywalnych organów władzy publicznej w osobach prawnych prawa publicznego;
- 15) osoby, którym kompetencja podejmowania decyzji lub wykonywania czynności w przypadku wykonywania obowiązków publicznych została przekazana na mocy ustawy lub umowy prawa publicznego, jeżeli taki obowiązek ustanowi minister sprawujący nadzór nad tą osobą, rada samorządowa lub rada nadzorcza lub porównywalne organy osób prawnych prawa publicznego.

3. Rodzaje deklaracji majątkowych i terminy ich składania

Przewiduje się jedno ogólne oświadczenie majątkowe. Oświadczenie składa się w ciągu czterech miesięcy od objęcia urzędu lub powstania obowiązku złożenia oświadczenia, a następnie każdego roku w terminie do dnia 31 maja. Jeżeli zgłaszający obejmuje nowy urząd, nie może przesłać więcej niż jednego oświadczenia w ciągu roku kalendarzowego. Sprawowanie urzędu powoduje obowiązek składania oświadczeń, który wygasa, gdy zgłaszający

złoży oświadczenie w roku kalendarzowym następującym po roku, w którym ustępuje z urzędu.

4. Konsekwencje niezłożenia oświadczenia

Niezłożenie oświadczenia w wyznaczonym terminie bez ważnej przyczyny, zatajenie informacji istotnych dla oceny ryzyka korupcji i podanie nieprawdziwych informacji w deklaracji jest zabronione. Choroba urzędnika lub inne okoliczności niezależne od urzędnika, które uniemożliwiają mu złożenie oświadczenia przed upływem terminu, uważa się za uzasadnione. Oświadczenie należy złożyć niezwłocznie, gdy okoliczności powodujące przeszkodę ustały.

Za niezłożenie oświadczenia nie przewiduje się odpowiedzialności karnej. Niezłożenie oświadczenia przez urzędnika kwalifikowane jest jako przewinienie dyscyplinarne przewidziane w Ustawie o usługach publicznych.

Art. 69. Przewinienie dyscyplinarne
Przewinieniem dyscyplinarnym jest bezprawne naruszenie obowiązków.

Art. 70. Rodzaje kary dyscyplinarnej
Rodzaje kary dyscyplinarnej obejmują poniższe:

- 1) nagana;
- 2) obniżenie wynagrodzenia podstawowego o maksymalnie 30 procent na okres do sześciu miesięcy;
- 3) zwolnienie ze służby.

5. Zakres oświadczeń majątkowych i rodzaj majątku osobistego

Ustawa o przeciwdziałaniu korupcji

Art. 14. Treść oświadczenia

(1) Oświadczenie zawiera informacje aktualne na dzień zgłoszenia, zawierające dane o następujących składnikach majątkowych osób zgłaszających:

- 1) prawo własności nieruchomości oraz ograniczone prawa rzeczowe ustanowione na nieruchomości wpisanej do księgi wieczystej na rzecz danej osoby.

- W oświadczeniu należy podać lokalizację i przeznaczenie nieruchomości oraz rodzaj prawa;
- 2) pojazdy wpisane do rejestru państwowego; w oświadczeniu należy podać typ pojazdu, jego markę i rok pierwszej rejestracji;
 - 3) papiery wartościowe, na potrzeby Ustawy o Rynku Papierów Wartościowych, z wyjątkiem jednostek funduszy emerytalnych, udziałów w spółkach i takich udziałów w spółkach, w których co najmniej 1/10 należy do spółki powiązanej z urzędnikiem; oświadczenie dotyczące papierów wartościowych określa nazwę każdego emitenta, rodzaj i liczbę papierów wartościowych, a także nazwę spółki i wartość nominalną spółki dominującej w przypadku grupy kapitałowej;
 - 4) roszczenia majątkowe wobec innych osób, z wyjątkiem instytucji kredytowych, których wartość przekracza czterokrotność minimalnego miesięcznego wynagrodzenia ustalonego przez Rząd Republiki zgodnie z Ustawą o umowach o pracę; roszczenia wobec jednej osoby dodaje się; w oświadczeniu określa się wartość roszczeń, nazwy/nazwiska dłużników i podstawę roszczeń;
 - 5) zobowiązania majątkowe wobec innych osób, których wartość przekracza czterokrotność minimalnego miesięcznego wynagrodzenia ustalonego przez Rząd Republiki zgodnie z Ustawą o umowach o pracę; zobowiązania wobec jednej osoby dodaje się; w oświadczeniu określa się wartość zobowiązań, nazwy/nazwiska wierzycieli i podstawę zobowiązań.
- (2) Zgłoszenie zawiera informacje dotyczące wszelkich korzyści majątkowych i innych otrzymanych przez zgłaszającego w ciągu roku kalendarzowego poprzedzającego złożenie oświadczenia, które mogą potencjalnie mieć wpływ na wykonywanie obowiązków służbowych przez zgłaszającego i których wartość przekracza o współczynnik 1.0 wynagrodzenia urzędników państwowych najwyższego szczebla obowiązujące w roku poprzednim. Nie podaje się świadczeń otrzymanych od osób określonych

w pkt. (6) 3) niniejszego ustępu oraz z miejsca pracy zgłaszającego. W oświadczeniu wskazuje się osoby, które przyznają świadczenia i wartość tych świadczeń.

(3) Oświadczenie ma zawierać informacje dotyczące dochodu uzyskanego przez zgłaszającego w ciągu roku kalendarzowego poprzedzającego złożenie oświadczenia i podlegającego zgłoszeniu w deklaracji podatkowej oraz dywidend wypłaconych zgłaszającemu w tym samym okresie w Estonii i za granicą.

(4) Oświadczenie zawiera informacje określone w pkt. (1) niniejszego ustępu dotyczące nieruchomości i pojazdów wpisanych do rejestru państwowego, które były w posiadaniu zgłaszającego łącznie przez co najmniej sześć miesięcy w poprzednim roku. Oświadczenie nie zawiera informacji dotyczących nieruchomości i pojazdów wpisanych do rejestru państwowego, które zostały oddane w posiadanie zgłaszającego przez jego pracodawcę.

(5) Postanowienia pkt. (1) i (4) niniejszego podpunktu mają również zastosowanie do rachunków w instytucjach kredytowych położonych za granicą oraz udziałów w spółkach, a także gruntów, budowli i pojazdów zlokalizowanych za granicą.

(6) Oświadczenie określa:

- 1) nazwisko i informacje dotyczące stanowiska służbowego zgłaszającego;
- 2) osobisty kod identyfikacyjny i adres zamieszkania zgłaszającego;
- 3) nazwę i osobisty kod identyfikacyjny lub datę urodzenia osoby pozostającej w związku małżeńskim ze zgłaszającym oraz rodziców i zstępnych oraz osób, które dzielą gospodarstwo domowe ze zgłaszającym i są w związku ze zgłaszającym.

(7) W oświadczeniu podaje się następujące informacje:

- 1) dotyczące działalności dodatkowej, którą zgłaszający podjął w roku kalendarzowym poprzedzającym złożenie oświadczenia poza swoimi obowiązkami służbowymi na podstawie umowy o pracę lub umowy o świadczenie usług lub na podstawie wyboru lub mianowania, jako przedsiębiorstwo lub komplementariusz w spółce jawnej lub komandytowej lub

członek organu zarządzającego lub kontrolnego osoby prawnej oraz wszelkiej innej działalności pomocniczej, jeżeli wiąże się to z uzyskiwaniem dochodu;

- 2) co do innych okoliczności, które według wiedzy zgłaszającego mogą spowodować naruszenie obowiązków służbowych, uniemożliwić bezstronność i obiektywność zgłaszającego oraz spowodować ryzyko korupcji, o ile zebranie takich informacji nie narusza praw zgłaszającego.

(8) Należy zgłosić rzeczy, prawa i zobowiązania we współwłasności, określając, o ile to możliwe, udział zgłaszającego we współwłasności. Jeżeli urzędnik zawarł intercyzę, do oświadczenia dodaje się informację pozwalającą na jej identyfikację.

6. Składanie oświadczeń majątkowych

Ustawa o przeciwdziałaniu korupcji

Art. 13. Składanie oświadczeń i zarządzanie oświadczeniami

(2) Zgłaszający składa do rejestru zgłoszeń (zwanego dalej „rejestrem”) oświadczenie nt. konfliktu interesów.

(3) Prawo, określone w pkt. (1) 3) do 15) niniejszego rozdziału, do ustanowienia obowiązku złożenia oświadczenia istnieje tylko w przypadku, gdy urzędnik jest uprawniony do dysponowania zasobami publicznymi lub prowadzenia postępowań dotyczących przestępstwa lub postępowania administracyjnego i nie istnieją żadne środki, które byłyby skuteczniejsze w zapobieganiu ryzyku korupcji. Obowiązek ten nie ma mocy wstecznej.

(4) Rząd Republiki ustanowi w drodze rozporządzenia rejestr umożliwiający elektroniczne składanie, przechowywanie, zarządzanie, weryfikację i publikację oświadczeń zgłaszających oraz statut rejestru.

(5) Statut rejestru wyznacza właściwe organy, które przekazują do rejestru informacje dotyczące zgłaszających, w terminie jednego miesiąca od rozpoczęcia składania oświadczeń przez zgłaszających i niezwłocznie in-

formują rejestr o unieważnieniu obowiązku składania przez zgłaszających oświadczeń i o zgłaszających ustępujących ze stanowisk. Jeżeli zgłaszający określony w pkt. (1) 3) do 15) niniejszego rozdziału złoży oświadczenie do rejestru, osoba, która ustanowiła obowiązek, będzie miała prawa i obowiązki właściwego organu.

(6) Rejestrator ma prawo do uzyskania informacji z państwowej bazy danych na temat zgłaszających i informacji przez nich zadeklarowanych w związku ze stosowaniem niniejszej Ustawy.

7. Analiza oświadczeń majątkowych

Ustawa o przeciwdziałaniu korupcji

Art. 15. Weryfikacja oświadczenia

(1) Wybrany komitet lub urzędnik przez niego upoważniony będzie miał:

- 1) wyłączne prawo do weryfikacji oświadczeń zgłaszających określonych w art. 13 (1) 1) niniejszej ustawy;

- 2) prawo do weryfikacji wszystkich oświadczeń złożonych w rejestrze.

(2) Komitet utworzony przez radę samorządową ma prawo sprawdzać:

- 1) oświadczenia zgłaszających określone w art. 13 (1) 2) i 11) niniejszej ustawy;

- 2) oświadczenia zgłaszających określone w art. 13 (1) 13) do 15) niniejszej ustawy, jeżeli samorząd lokalny ma dominujący wpływ na przedsiębiorstwo w świetle prawa publicznego, jest założycielem fundacji lub delegowanego organu nadzoru nad służbami publicznymi.

(3) Osoba ustanawiająca obowiązek złożenia oświadczenia lub urzędnik przez nią upoważniony ma prawo weryfikacji oświadczenia zgłaszających określonych w art. 13 (1) 3) do 12) niniejszej ustawy.

(4) Ministrowie lub urzędnicy upoważnieni przez ministra mają prawo do weryfikacji:

- 1) oświadczeń zgłaszających wskazanych w art. 13 (1) 12) niniejszej ustawy w ramach sprawowania nadzoru nad osobami prawnymi prawa publicznego;

- 2) oświadczeń zgłaszających wskazanych w art. 13 (1) 13) niniejszej ustawy w ramach sprawowania dominującego wpływu nad osobami prawnymi prawa publicznego;
- 3) oświadczeń zgłaszających wskazanych w art. 13 (1) 14) niniejszej ustawy, w ramach wykonywania praw założycieli fundacji;
- 4) oświadczeń zgłaszających wskazanych w art. 13 (1) 15) niniejszej ustawy, działając jako delegowany organ nadzoru nad organami publicznymi.
- (5) Rada nadzorcza osoby prawnej prawa publicznego, porównywalny organ lub urzędnik przez nią upoważniony ma prawo do weryfikacji oświadczeń zgłaszających wskazanych w art. 13 (1) 13) do 15) niniejszej ustawy, jeżeli osoba prawna prawa publicznego ma dominujący wpływ na przedsiębiorstwo publiczne, jest założycielem fundacji lub oddelegowanym organem nadzoru nad organami publicznymi.
- (6) Osoba sprawująca nadzór określony w pkt. (1) do (5) niniejszego działu ma prawo do:
 - 1) żądania wyjaśnień od zgłaszających i osób trzecich, dotyczących treści oświadczeń i niedotrzymania terminu złożenia oświadczenia lub powodów niezłożenia oświadczenia;
 - 2) kierowania zapytań i otrzymywania informacji o zgłaszających z instytucji kredytowych oraz państwowych i samorządowych baz danych, w zakresie niezbędnym do weryfikacji zgłoszeń.

(7) Osoba przeprowadzająca weryfikacje określone w pkt. (1) do (5) niniejszego działu:

- 1) odnotowuje w protokole czynności weryfikacyjne określone w pkt. (6) niniejszego działu i informuje zgłaszającego oraz podmiot rejestrujący o weryfikacji zgłoszeń i czynnościach weryfikacyjnych określonych w pkt. (6) niniejszego działu;
- 2) przesyła materiały z weryfikacji oświadczenia do Prokuratury lub organu prowadzącego postępowanie pozasądowe, jeżeli w wyniku weryfikacji oświadczenia urzędnika podejrzewa się o popełnienie przestępstwa.
- (8) Osoba przeprowadzająca weryfikacje określone w pkt. (1) do (5) niniejszego działu ma prawo otrzymywania od podmiotu rejestrującego informacji dotyczących złożenia kontrolowanych przez nią oświadczeń, a także ma prawo weryfikacji tych informacji. Ministerstwo Sprawiedliwości ma prawo do uzyskania informacji od podmiotu rejestrującego o złożeniu i weryfikacji oświadczeń o pełnieniu funkcji określonych w art. 8 niniejszej ustawy. □

¹ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/523112017002/consolidate> [dostęp 8.11.2018 r.].

LITWA

Państwowa Inspekcja Podatkowa Ministerstwo Finansów Republiki Litwy

3

Podstawę prawną składania oświadczeń majątkowych stanowi na Litwie Ustawa o oświadczeniu majątkowym rezydentów z dnia 16 maja 1996 r.

Obowiązek składania oświadczeń majątkowych dotyczy polityków (posłów do Sejmu, posłów do Parlamentu Europejskiego, Prezydenta itp.), ministrów, szefów państwowych i samorządowych instytucji oraz przedsiębiorstw, funkcjonariuszy i urzędników służby cywilnej oraz ich małżonków.

Zakres przedmiotowy składanego oświadczenia majątkowego może dotyczyć majątku rezydenta lub jego rodziny. Dane w oświadczeniach mogą być kontrolowane za poprzednie pięć lat kalendarzowych, poczynając od roku kalendarzowego poprzedzającego rok kalendarzowy, w którym oświadczenie jest składane. Po upływie tego terminu oświadczenie nie może być ani korygowane, ani kontrolowane. Oświadczenie majątkowe składa się do Państwowej Inspekcji Podatkowej corocznie, do dnia 1 maja roku kalendarzowego następującego po roku kalendarzowym, za który składane jest oświadczenie majątkowe.

Osoby lub podmioty, które nie złożyły oświadczenia w terminie lub w ogóle nie złożyły oświadczenia, ponoszą odpowiedzialność zgodnie z obowiązującymi przepisami. Standardowa odpowiedzialność administracyjna obejmuje pouczenie lub grzywnę. Organem właściwym w sprawach oświadczeń majątkowych jest centralny ad-

ministrator podatkowy – Państwowa Inspekcja Podatkowa.

W ramach składanego oświadczenia majątkowego deklarowane są: ruchomości (np. pojazdy) i nieruchomości (grunty i budynki), podlegające obowiązkowej rejestracji, papiery wartościowe, dzieła sztuki, biżuteria, środki pieniężne przechowywane w banku i poza bankami, otrzymane i udzielone pożyczki. Obowiązkowi zgłoszenia podlegają rzeczy znajdujące się zarówno na Litwie, jak i za granicą.

Oświadczenie majątkowe rezydenta służy do zgłoszenia majątku rezydenta i/lub majątku jego dziecka (dzieci), wyłączenie w oddzielnych rubrykach. Rodzinne oświadczenie majątkowe służy do zgłoszenia majątku całej rodziny: określa wartość części majątku należącej do rezydenta, jego małżonka lub dziecka (majątek małżonka lub dziecka należy podać w oddzielnych rubrykach).

Oświadczenie można składać w formie papierowej i elektronicznej. Należy stosować oświadczenie w określonym formacie.

Za prowadzenie analizy oświadczeń majątkowych odpowiada Państwowa Inspekcja Podatkowa. Oświadczenia są wybierane do analizy zgodnie z kryteriami zalecanymi przez Państwową Inspekcję Podatkową. Niepodanie przez rezydentów w oświadczeniu prawidłowych danych powoduje wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, na podstawie przepisów postępowania administracyjnego lub karnego. □

ŁOTWA

Biuro ds. Zapobiegania i Zwalczania Korupcji

4

1. Podstawa prawna składania oświadczeń majątkowych

Podstawę prawną składania oświadczeń majątkowych na Łotwie stanowią Ustawa o zapobieganiu konfliktowi interesów w działalności funkcjonariuszy publicznych¹, która weszła w życie w 2003 r. oraz Rozporządzenie nr 478 – Procedura wypełniania, składania, rejestracji i przechowywania oświadczeń urzędników publicznych oraz sporządzania i przysyłania list osób sprawujących urząd funkcjonariusza publicznego².

2. Katalog osób zobowiązanych do złożenia oświadczenia majątkowego

Każdy funkcjonariusz publiczny musi złożyć oświadczenie przy rozpoczęciu pełnienia swojej funkcji, oświadczenie na bieżący rok oraz oświadczenie przy zakończeniu pełnienia swoich obowiązków.

3. Rodzaje oświadczeń majątkowych i terminy ich składania

Rodzaje oświadczeń są następujące: oświadczenie wstępne, oświadczenie na bieżący rok, oświadczenie przy zakończeniu pełnienia obowiązków.

Terminy składania oświadczeń:

- a) osoba, po objęciu urzędu, składa oświadczenie w terminie jednego miesiąca od dnia, w którym podjęto decyzję o jej mianowaniu, wyborze lub zatwierdzeniu na

stanowisku urzędnika publicznego lub od dnia rozpoczęcia kadencji członków Sejmu lub radnych samorządowych rad miejskich zgodnie z wyżej wspomnianą Ustawą; osoba, której status funkcjonariusza publicznego został określony po podjęciu decyzji o jej mianowaniu, wyborze lub zatwierdzeniu, składa oświadczenie w terminie jednego miesiąca od dnia, w którym została ona wpisana na listę funkcjonariuszy publicznych; funkcjonariusz publiczny składa oświadczenie, jeżeli wykonuje odpowiednie obowiązki przez okres dłuższy niż jeden miesiąc;

- b) każdego roku od 15 lutego do 1 kwietnia funkcjonariusz publiczny składa oświadczenie na bieżący rok;
- c) jeżeli osoba sprawuje urząd funkcjonariusza publicznego dłużej niż trzy miesiące, po zakończeniu pełnienia stanowiska funkcjonariusza publicznego składa oświadczenie w terminie dwóch miesięcy od ostatniego dnia wykonywania obowiązków służbowych;
- d) oświadczenia funkcjonariuszy publicznych nie są składane, jeżeli funkcjonariusz publiczny nadal pełni inny urząd funkcjonariusza publicznego lub obejmie nowy urząd funkcjonariusza publicznego;
- e) prezydent, członkowie Sejmu, premier, wicepremierzy, ministrowie ds. specjalnych zadań i sekretarze parlamentarni, przewodniczący rad samorządowych oraz dyrektorzy wykonawczy samorządów lokalnych składają oświadczenie, jeżeli wykonywali obowiązki na

danym stanowisku dłużej niż trzy miesiące; oświadczenia takie składa się za okres 24 miesięcy od dnia zakończenia pełnienia funkcji urzędnika publicznego; oświadczenie za pierwsze 12 miesięcy składa się nie później niż w 15. miesiącu, za następne 12 miesięcy – nie później niż w 27. miesiącu od dnia zakończenia pełnienia funkcji funkcjonariusza publicznego;

- f) treść oświadczenia można aktualizować, zwracając się na piśmie do instytucji, w której złożono oświadczenie i uzasadniając aktualizację, najpóźniej w terminie jednego miesiąca od opublikowania części oświadczenia przeznaczonej do opublikowania.

4. Konsekwencje niezłożenia oświadczenia majątkowego w terminie

Zgodnie z łotewskim Kodeksem Naruszeń Administracyjnych³ – niezłożenie oświadczenia przez urzędnika państwowego w określonym terminie, nieprzestrzeganie procedur wypełniania i składania oświadczeń lub podanie nieprawdziwych informacji w oświadczeniu zagrożone jest karą grzywny w wysokości do 350 EUR.

Według prawa karnego⁴, celowe podanie w oświadczeniu majątkowym lub w innym oświadczeniu o charakterze finansowym określonym w Ustawie nieprawdziwych informacji na temat dochodów, własności lub transakcji, jeżeli różnice pomiędzy stanem faktycznym a deklaracją osoby składającej oświadczenie są znaczne, zagrożone jest karą czasowego pozbawienia wolności, prac społecznych lub grzywny.

Brak wskazania źródła pochodzenia nieruchomości lub innego dochodu, lub podanie nieprawdziwych informacji dotyczących źródła pochodzenia nieruchomości lub innego dochodu, jeżeli takich informacji zażądała odpowiednia, upoważniona instytucja państwowa zgodnie z procedurami przewidzianymi w Ustawie, jeżeli różnice pomiędzy stanem faktycznym a deklaracją osoby składającej oświadczenie są znaczne, zagrożone jest karą pozbawienia wolności

na okres do dwóch lat lub czasowego pozbawienia wolności, karą prac społecznych albo grzywny, z konfiskatą lub bez konfiskaty mienia.

Zgodnie z Ustawą o zapobieganiu konfliktom interesów w działaniach funkcjonariuszy publicznych⁵, urząd skarbowy, Biuro Ochrony Konstytucji, Prezes Rady Ministrów lub upoważniona przez niego osoba, zgodnie z procedurami składania deklaracji, weryfikują oświadczenia funkcjonariuszy publicznych. Biuro ds. Zapobiegania i Zwalczania Korupcji (KNAB) weryfikuje wszystkie oświadczenia funkcjonariuszy publicznych, zgodnie z kompetencjami przewidzianymi w art. 28 wyżej wymienionej Ustawy (zob. Załącznik nr 1).

5. Zakres przedmiotowy oświadczenia majątkowego oraz rodzaj majątku osobistego

Funkcjonariusz publiczny jest zobowiązany podać informacje o:

- krewnych,
- stanowiskach, które funkcjonariusz publiczny zajmuje oprócz stanowiska funkcjonariusza publicznego,
- nieruchomościach będących własnością lub używanych przez funkcjonariusza publicznego,
- spółkach handlowych, w których urzędnik publiczny jest udziałowcem, akcjonariuszem lub partnerem,
- instrumentach finansowych (obligacjach, certyfikatach inwestycyjnych, instrumentach rynku pieniężnego itp.),
- pojazdach będących własnością lub używanych przez funkcjonariusza publicznego,
- oszczędnościach pieniężnych i niepieniężnych, jeśli kwota przekracza dwadzieścia minimalnych miesięcznych wynagrodzeń (20 x 430 EUR = 8600 EUR),
- wszelkiego rodzaju dochodach uzyskanych w okresie objętym oświadczeniem,
- zawartych transakcjach, jeśli ich kwota przekracza dwadzieścia minimalnych miesięcznych wynagrodzeń,
- faktycznej własności należącej do funkcjonariusza publicznego,

- długach, których wysokość przekracza dwadzieścia minimalnych miesięcznych wynagrodzeń,
- udzielonych pożyczkach, jeżeli łączna kwota takich pożyczek przekracza dwadzieścia minimalnych miesięcznych wynagrodzeń,
- oszczędnościach w prywatnych funduszach emerytalnych lub ubezpieczeniach na życie.

4

6. Składanie oświadczeń majątkowych

Oświadczenie majątkowe należy złożyć w urzędzie skarbowym w formie elektronicznej. Wyjątek od tej zasady dotyczy oficerów wywiadu i innych tajnych pracowników zajmujących się kwestiami bezpieczeństwa narodowego itp.

7. Analiza oświadczeń majątkowych

Kontrole oświadczeń majątkowych prowadzą urzędy skarbowe, które weryfikują:

- procedury wypełniania oświadczeń,
- terminowość składania oświadczeń,
- listy funkcjonariuszy publicznych (zmiany na listach oraz kwestie dotyczące ich składania).

Urzędy skarbowe stwierdzają naruszenia przepisów w przypadku:

- niedotrzymania terminów,
- niezłożenia listy funkcjonariuszy publicznych w terminie lub jeśli lista jest niekompletna.

Biuro ds. Zapobiegania i Zwalczania Korupcji kontroluje przestrzeganie ograniczeń i zakazów przez funkcjonariuszy publicznych. W wyniku przeprowadzonej kontroli KNAB może stwierdzić naruszenie istniejących ograniczeń i zakazów, a także wystąpienie konfliktu interesów.

W związku z podaniem nieprawdziwych informacji, osoba zobowiązana do składania oświadczenia majątkowego ponosi odpowiedzialność za naruszenia określone w przepisach prawa, zgodnie z łotewskim kodeksem naruszeń administracyjnych i kodeksem karnym.

Załącznik nr 1

Art. 28. Weryfikacja oświadczeń i stanu faktycznego

(1) Urząd skarbowy, Biuro Ochrony Konstytucji, Prezes Rady Ministrów lub upoważniona przez niego osoba, zgodnie z właściwością w zakresie składania oświadczeń przewidzianą w art. 23, ust. 2, 3 i 4 niniejszej Ustawy, mają w przypadkach przewidzianych w niniejszej Ustawie obowiązek sprawdzenia, czy oświadczenie:

- 1) zostało złożone i wypełnione zgodnie z ustalonymi procedurami;
- 2) zostało złożone w określonym terminie (...).

(2) Biuro Ochrony Konstytucji, Prezes Rady Ministrów lub upoważniona przez niego osoba, zgodnie z właściwością w zakresie składania oświadczeń przewidzianą w art. 23, ust. 2, 3 i 4 niniejszej Ustawy, a także Biuro ds. Zapobiegania i Zwalczania Korupcji w przypadkach przewidzianych w art. 23, ust. 2 Ustawy, mają obowiązek sprawdzić, czy oświadczenia zawierają informacje świadczące o naruszeniu ograniczeń ustanowionych w niniejszej Ustawie.

(3) Urząd skarbowy i Biuro Ochrony Konstytucji mają obowiązek sprawdzić, czy:

- 1) kierownik instytucji osoby prawa publicznego przedłożył listy urzędników publicznych w określonym terminie i zgodnie z procedurami określonymi przez Radę Ministrów;
- 2) listy urzędników publicznych przedłożone przez kierownika instytucji osoby prawa publicznego zostały wypełnione prawidłowo i są kompletne.

(4) W razie konieczności, w toku weryfikacji oświadczenia, Biuro ds. Zapobiegania i Zwalczania Korupcji, Biuro Ochrony Konstytucji, urząd skarbowy lub Prezes Rady Ministrów mają prawo zażądać i otrzymać informacje od danego funkcjonariusza publicznego, instytucji publicznych, organizacji handlowych, publicznych lub politycznych i ich zrzeszeń, organizacji religijnych lub innych instytucji, a także osób wskazanych lub które zgodnie z przepisami niniejszej Ustawy powinny były

zostać wskazane w odpowiednim oświadczeniu.

(5) Jeżeli w trakcie weryfikacji oświadczenia zostaną stwierdzone fakty wskazujące, że funkcjonariusz publiczny korzystał z mienia, w tym zasobów finansowych, przekraczającego źródła dochodu określone w oświadczeniu takiego urzędnika publicznego i dozwolone zgodnie z niniejszą Ustawą, jak również w przypadkach, gdy otrzymano informację o możliwości wystąpienia takich faktów, Biuro ds. Zapobiegania i Zwalczania Korupcji, Biuro Ochrony Konstytucji lub Prezes Rady Ministrów mają obowiązek przeprowadzić weryfikację odpowiednich faktów lub informacji. W granicach weryfikacji, Biuro ds. Zapobiegania i Zwalczania Korupcji, Biuro Ochrony Konstytucji lub Prezes Rady Ministrów mają prawo, w razie konieczności, żądania i otrzymywania pisemnych wyjaśnień oraz dokumentów, a także weryfikowania legalności nabycia własności funkcjonariusza

poprzez zaangażowanie urzędu skarbowego.

(6) Jeżeli w trakcie weryfikacji oświadczenia zostanie stwierdzone naruszenie, którego sprawdzenie nie leży w kompetencji organu lub urzędników dokonujących weryfikacji, lub jeśli stwierdzone zostaną fakty, których ocena nie leży w kompetencji organu lub urzędników publicznych przeprowadzających weryfikację, lub jeżeli otrzymano informację o istnieniu takich faktów, odpowiedni organ lub urzędnik publiczny poinformuje, zgodnie z procedurami ustanowionymi w niniejszej Ustawie oraz innych przepisach ustawowych i wykonawczych, organ lub urzędnika, którego właściwość obejmuje dalsze badanie lub weryfikację faktów. □

¹ <https://likumi.lv/ta/en/en/id/61913> [dostęp: 23.10.2018 r.].

² <https://likumi.lv/ta/en/en/id/67750> [dostęp: 23.10.2018 r.].

³ <https://likumi.lv/ta/en/en/id/89648> [dostęp: 23.10.2018 r.].

⁴ <https://likumi.lv/ta/en/en/id/88966> [dostęp: 23.10.2018 r.].

⁵ <https://likumi.lv/ta/en/en/id/61913> [dostęp: 23.10.2018 r.].

RUMUNIA

Narodowa Agencja ds. Uczciwości

5

1. Ramy prawne składania oświadczeń majątkowych

Narodowa Agencja ds. Uczciwości (ANI) jest niezależnym organem administracyjnym posiadającym osobowość prawną, na poziomie krajowym działającym w ramach jednej struktury. ANI jako jedyna instytucja w Rumunii posiada kompetencje w zakresie zarządzania systemem, który gromadzi oświadczenia o stanie majątkowym (deklaracje o posiadanych aktywach oraz deklaracje o posiadanych udziałach), a także w zakresie identyfikowania, zapobiegania i zwalczania zdarzeń naruszających zasady uczciwości.

Do głównych zadań Agencji należy zapewnienie przestrzegania zasad uczciwości przez osoby pełniące funkcje publiczne, zapobieganie korupcji instytucjonalnej, a także zapobieganie występowaniu niezgodności oraz konfliktu interesów. Cele te realizuje poprzez ocenę informacji na temat posiadanych aktywów i wszelkich zmian we własności.

Narodowa Agencja ds. Uczciwości została powołana na mocy ustawy nr 144/2007 w sprawie ustanowienia, organizacji i funkcjonowania Narodowej Agencji ds. Uczciwości.

W celu uzupełnienia i zmiany przepisów ustawy nr 144/2007 przyjęto również ustawę nr 176/2010 w sprawie uczciwości w wykonywaniu funkcji publicznych i godności, a także zmodyfikowano i uzupełniono inne akty normatywne.

Do podstawowych kompetencji Agencji należy:

- gromadzenie, archiwizacja i ocena deklaracji o posiadanych aktywach oraz deklaracji o posiadanych udziałach,
- zapewnienie publicznego dostępu do deklaracji,
- kontrolowanie składania deklaracji w wyznaczonym terminie,

- stosowanie sankcji przewidzianych przez prawo,
- udzielanie stosownych wskazówek na wniosek osób, które zgodnie z prawem mają obowiązek przekazywania informacji na temat posiadanych aktywów i udziałów,
- powiadamianie prokuratorów o przypadkach przewinień, które mogą stanowić przestępstwo,
- prowadzenie działań prewencyjnych i podnoszących świadomość w celu promowania przestrzegania zasad uczciwości.

Należy zauważyć, że ustawodawstwo rumuńskie przewiduje dwa rodzaje deklaracji, które należy złożyć: deklarację o posiadanych aktywach i deklarację o posiadanych udziałach.

2. Katalog osób zobowiązanych do składania oświadczeń majątkowych

Podstawę prawną składania deklaracji o posiadanych aktywach oraz deklaracji o posiadanych udziałach stanowi ustawa nr 176/2010, która określa 39 kategorii osób zobowiązanych do złożenia deklaracji. Są to:

- Prezydent Rumunii, a także doradcy prezydency i państwowi;
- członkowie parlamentu;
- posłowie do Parlamentu Europejskiego i przedstawiciele w organach UE;
- członkowie rządu, sekretarze i podsekretarze stanu oraz osoby zajmujące stanowiska równorzędne, a także doradcy premiera;
- członkowie Najwyższej Rady Sądownictwa;
- sędziowie, prokuratorzy, asystenci sędziów, osoby pełniące równorzędne funkcje, a także asystenci sądowi i wyspecjalizowani pracownicy pomocniczy w sądach i prokuraturach;
- sędziowie Trybunału Konstytucyjnego;

- członkowie Trybunału Obrachunkowego i jego personel;
- przewodniczący Rady Legislacyjnej, przewodniczący wydziałów legislacyjnych, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz jego zastępcy, prezes i wiceprezes Krajowego Urzędu Ochrony Danych Osobowych;
- członkowie Rady ds. Konkurencji, Kolegium Krajowej Rady Studiów nad Archiwami „Bezpieczeństwa”, Rady Krajowej Komisji Papierów Wartościowych, Rady Gospodarczej i Społecznej, Rady Komisji Nadzoru Ubezpieczeń, Rady Komisji Nadzoru nad Prywatnym Systemem Emerytalnym, Krajowej Rady ds. Zwalczania Dyskryminacji, Narodowej Rady Audiowizualnej, rad zarządzających krajowych stacji telewizyjnych i radiowych;
- przewodniczący i wiceprzewodniczący Narodowej Agencji ds. Uczciwości oraz członkowie Narodowej Rady ds. Uczciwości;
- dyrektor generalny i członkowie rady zarządzającej Narodowej Agencji Prasowej AGERPRES;
- szefowie: Rumuńskiej Służby Wywiadowczej, Służby Wywiadu Zagranicznego, Specjalnej Służby Telekomunikacyjnej oraz Służby Ochrony i Straży, a także ich zastępcy;
- personel dyplomatyczny i konsulamy;
- urzędnicy wybierani na szczeblu lokalnym;
- osoby zajmujące stanowiska kierownicze i kontrolne, a także urzędnicy służby cywilnej, osoby o szczególnym statusie, które pełnią funkcje w centralnych lub samorządowych organach publicznych lub instytucjach publicznych, osoby zajmujące stanowiska kierownicze i kontrolne w jednostkach związanych z edukacją i państwowych jednostkach medycznych;
- personel pracujący w biurach osób zajmujących najwyższe stanowiska na szczeblu centralnym i samorządowym;
- członkowie rad zarządzających lub komisji nadzorczych oraz osoby zajmujące stanowiska kierownicze w spółkach państwowych działających na rzecz interesu krajowego lub lokalnego, w spółkach, w których Skarb Państwa jest znaczącym lub większościowym udziałowcem;

- prezes, pierwszy wiceprezes oraz pozostali wiceprezesi Narodowego Banku Rumunii, a także personel banków, w których Skarb Państwa jest udziałowcem;
- personel instytucji publicznych, w tym pracownicy zatrudnieni na umowę o pracę zaangażowani w proces prywatyzacji, pracownicy instytucji rządowych realizujących programy lub projekty finansowane ze środków zewnętrznych lub budżetowych, a także osoby zarządzające tego rodzaju projektami;
- przewodniczący, wiceprzewodniczący oraz sekretarze w zrzeszeniach federacji związkowych i konfederacji;
- prefekci i zastępcy prefektów;
- kandydaci ubiegający się o urząd prezydenta Rumunii, a także stanowiska: posła, senatora, lokalnego doradcy, przewodniczącego rady gminy oraz burmistrza.

Obowiązek składania deklaracji o posiadanych aktywach oraz deklaracji o posiadanych udziałach odnosi się także do innych kategorii osób, które wskazują: Prezydent Rumunii, rumuński parlament, rząd lub premier, z wyłączeniem osób, które zajmują stanowiska w instytucjach kultu religijnego.

Średnio każdego roku około 350 tysięcy osób ma obowiązek przekazywania informacji o posiadanych aktywach i udziałach, a w latach wyborczych liczba złożonych oświadczeń może wynosić nawet milion. Dla przykładu w roku 2016, w trakcie dwóch tur wyborów, łącznie złożonych zostało około 1,3 miliona oświadczeń o stanie majątkowym.

Wszystkie oświadczenia złożone Agencji przez urzędników publicznych, którzy mają taki obowiązek, publikowane są na ogólnodostępnym Portalu aktywów i udziałów (<http://declaratii.integritate.eu/>). Od 2007 r. na portalu opublikowano ponad 7,6 miliona deklaracji o posiadanych aktywach oraz deklaracji o posiadanych udziałach.

3. Informacje zawarte w oświadczeniach majątkowych

Deklaracje o posiadanych aktywach

Sekcja wprowadzająca deklaracji o posiadanych aktywach obejmuje dane identyfikacyjne

osoby składającej deklarację: imię i nazwisko, zajmowane stanowiska, osobisty numer identyfikacyjny, miejsce zamieszkania.

Pierwsza kategoria aktywów, które należy ujawnić w formularzu, to nieruchomości. Należy podać informacje dotyczące gruntów i budynków, m.in. ich adresy, rodzaj (nieruchomość rolna, miejska itp.), rok nabycia, powierzchnię, posiadany udział i sposób nabycia.

Druga część dotyczy dóbr ruchomych, takich jak pojazdy silnikowe/samochody, ciągniki, maszyny rolnicze, łodzie, jachty i inne środki transportu, które podlegają rejestracji. Osoba zobowiązana musi podać liczbę posiadanych przedmiotów, ich markę lub znak towarowy, rok produkcji oraz sposób nabycia. Inne dobra, które należy zgłosić, to: metale szlachetne, biżuteria, dzieła sztuki i ich zbiory, zbiory numizmatyczne, a także przedmioty stanowiące część narodowego lub powszechnego dziedzictwa kulturowego, których łączna wartość przekracza 5000 euro. Osoba zobowiązana opisuje przedmioty, podaje rok ich nabycia oraz szacunkową wartość aktywów.

Trzecia część formularza odnosi się do ruchomości, których jednostkowa wartość przekracza 3000 euro i które zostały sprzedane w roku poprzednim. Deklaracja o posiadanych aktywach obejmuje aktywa finansowe, takie jak rachunki bankowe, fundusze inwestycyjne, karty kredytowe itp., jak również inwestycje, w tym inwestycje bezpośrednie oraz udzielone kredyty/pożyczki o łącznej wartości rynkowej przekraczającej 5000 euro.

Istotną częścią deklaracji są także zobowiązania osoby składającej deklarację, wszelkiego rodzaju wierzytelności, hipoteki lub gwarantowane umowy dzierżawy o łącznej wartości przekraczającej 5000 euro.

Deklaracje o posiadanych udziałach

W deklaracji o posiadanych udziałach osoba zobowiązana musi podać dane dotyczące wielkości udziałów, jakimi dysponuje w spółkach, instytucjach kredytowych, grupach interesów gospodarczych i stowarzyszeniach, fundacjach oraz innych organizacjach pozarządowych. Wskazać należy również informacje na temat zasiadania w organach zarządzających i kontro-

lnych spółek, niezależnych zarządach, spółkach krajowych, instytucjach kredytowych, grupach interesów gospodarczych, stowarzyszeniach lub fundacjach, lub innych organizacjach pozarządowych, w stowarzyszeniach zawodowych i/lub związkach zawodowych. Kolejne informacje dotyczą zasiadania w organach zarządzających i kontrolnych partii politycznych, za które przysługuje wynagrodzenie lub świadczonego nieodpłatnie, zajmowanych stanowisk z ramienia partii, zawartych umów, w tym na pomoc prawną, udzielanych porad prawnych, konsultacji, innych umów o świadczenie usług, w tym umów zakończonych w trakcie sprawowania urzędu, gwarancji lub znaczących funduszy publicznych otrzymanych z budżetu państwa, funduszy lokalnych i zagranicznych, a także umów zawartych z podmiotami, w których Skarb Państwa posiada udział mniejszościowy lub większościowy.

Na podstawie analizy danych zawartych w deklaracjach o posiadanych udziałach inspektorzy ANI identyfikują występowanie potencjalnych niezgodności i konfliktu interesów.

Informacje zawarte w oświadczeniach majątkowych dotyczą również małżonka osoby zobowiązanej oraz krewnych pierwszego stopnia (dzieci pozostających na utrzymaniu).

4. Składanie oświadczeń majątkowych

Deklaracje o posiadanych aktywach oraz deklaracje o posiadanych udziałach należy złożyć:

- co roku do dnia 15 czerwca;
- w ciągu 30 dni od dnia powołania lub wyboru na stanowisko lub od daty rozpoczęcia pracy na tym stanowisku;
- w przypadku zawieszenia pełnienia funkcji lub zajmowania stanowiska w urzędzie publicznym przez okres obejmujący pełny rok podatkowy, w ciągu 30 dni po zakończeniu zawieszenia;
- nie później niż w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia z zajmowanego stanowiska lub zaprzestania pełnienia urzędu;
- w przypadku kandydatów na stanowiska: Prezydenta Rumunii, posła, senatora, posła do Parlamentu Europejskiego, radnego okrę-

gu, radnego miejskiego, przewodniczącego rady gminy lub burmistrza, wraz z zaświadczeniem o złożeniu wniosku; Centralne Biuro Wyborcze i Okręgowy Urząd Wyborczy przesyłają kopie deklaracji o posiadanych aktywach oraz deklaracji o posiadanych udziałach do Agencji w ciągu 48 godzin od ich złożenia.

Zgodnie z ustawodawstwem rumuńskim oświadczenia majątkowe muszą być podpisywane ręcznie. Jednak w ramach projektu finansowanego przez Unię Europejską, ANI wdrożyła tzw. inteligentne formularze elektroniczne (e-formularze), które mają na celu ułatwienie procesu deklarowania posiadanych aktywów i udziałów. Formularze te zawierają odpowiednie kategorie umożliwiające ich wypełnienie zarówno online, z podpisem elektronicznym, jak też offline. Wygenerowany z systemu dokument, opatrzony przypisanym automatycznie, unikatowym kodem kreskowym, należy po wydrukowaniu podpisać.

Do zadań Narodowej Agencji ds. Uczciwości należy zbieranie oraz przechowywanie deklaracji, jak również zapewnienie publicznego dostępu do nich.

Oprócz ANI, każdy podmiot publiczny musi wyznaczyć jedną osobę odpowiedzialną za zbieranie deklaracji złożonych przez pracowników, która w strukturze podmiotu pełni funkcję analogiczną do Agencji. Osoba ta musi podlegać bezpośrednio kierownikowi instytucji publicznej i razem z nim jest odpowiedzialna za prawidłowe działanie systemu.

Art. 6 ust. (1) ustawy nr 176/2010 określa obowiązki osób odpowiedzialnych za wdrażanie przepisów dotyczących składania deklaracji o posiadanych aktywach i udziałach:

a) Przyjmowanie, rejestracja deklaracji o posiadanych aktywach oraz deklaracji o posiadanych udziałach, oraz wystawianie zaświadczeń o ich otrzymaniu w dniu złożenia deklaracji;

(...)

e) Zamieszczanie danych zawartych w deklaracjach o posiadanych aktywach i deklaracjach o posiadanych udziałach przedstawionych w załącznikach 1 i 2 na stronie internetowej instytucji, jeśli taka istnieje, lub na tablicy ogłoszeń tej instytucji, nie później niż 30 dni po ich

otrzymaniu, ze zanonimizowanymi danymi adresowymi, z wyjątkiem podania miasta, adresu instytucji zarządzającej aktywami finansowymi, a także osobistego numeru identyfikacyjnego i podpisu osoby składającej oświadczenie. Deklaracje o posiadanych aktywach oraz deklaracje o posiadanych udziałach są publikowane na stronie internetowej instytucji oraz Agencji przez cały czas trwania kadencji oraz trzy lata po jej zakończeniu, a następnie są przechowywane zgodnie z odpowiednimi przepisami prawa;

(...)

f) Przedkłada się Agencji, w celu wykonywania obowiązków związanych z oceną danych w nich zawartych, poświadczona kopia deklaracji już złożonych wraz z uwierzytelnioną kopią Rejestru Posiadanych Aktywów i Rejestru Posiadanych Udziałów, w ciągu 10 dni od ich otrzymania.

(...)

W związku z tym, zgodnie z art. 5 ust. (2) i (4) ustawy nr 176/2010, deklaracje o posiadanych aktywach i udziałach należy składać w następujący sposób:

(2)

a) Prezydent Rumunii, doradcy prezydenccy i doradcy państwowi przekazują osobie wyznaczonej przez Szefa Kancelarii Prezydenta;

b) przewodniczący Izby Deputowanych i Senatorów – osobie wyznaczonej przez Sekretarza Generalnego Izby, do której należą;

c) rumuńscy posłowie do Parlamentu Europejskiego i przedstawiciele w Komisji Europejskiej – stałemu organowi wyborczemu;

d) premier, członkowie rządu, sekretarze stanu, zastępcy sekretarzy stanu oraz osoby zajmujące stanowiska równorzędne, a także doradcy państwowi z gabinetu premiera – osobie wskazanej przez Sekretarza Generalnego Rządu;

e) członkowie Najwyższej Rady Magistratów, sędziowie, prokuratorzy, asystenci sądowi i asystenci-sędziowie – osobie wskazanej przez Sekretarza Generalnego Najwyższej Rady Magistratów;

f) członkowie Narodowej Rady ds. Uczciwości, a także przewodniczący i wiceprzewodniczący Narodowej Agencji ds. Uczciwości – osobie wyznaczonej przez Sekretarza Generalnego Senatu;

g) radni okręgowi i lokalni, burmistrzowie oraz przewodniczący rady powiatu – osobie wyznaczonej przez sekretarzy jednostek administracyjno-terytorialnych;

h) prefekci i zastępcy prefektów – osobie wyznaczonej przez prefekta Sekretarza Kancelarii;

i) inne kategorie osób, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa – osobie wyznaczonej przez kierownika działu zasobów ludzkich lub, w stosownych przypadkach, szefa sekretariatu organów publicznych, instytucji publicznych lub jednostek, do których należą.

(4) W czasie podróży lub w okresie oddelegowania, osoby zobowiązane muszą złożyć deklaracje o posiadanych aktywach i udziałach w instytucji, do której zostały oddelegowane lub instytucji, która je delegowała.

Jednocześnie, zgodnie z art. 3 ust. (4) i (5) ustawy nr 176/2010:

(4) Osoby ubiegające się o urząd: Prezydenta Rumunii, wiceprezydenta, senatora, posła do Parlamentu Europejskiego, radnego gminy, przewodniczącego rady gminy lub burmistrza są zobowiązane do złożenia deklaracji o posiadanych aktywach oraz deklaracji o posiadanych udziałach.

(5) Deklaracje o posiadanych aktywach oraz deklaracje o posiadanych udziałach osób, o których mowa w ust. (4) składa się w Centralnym Urzędzie Wyborczym lub w stosownym przypadku w urzędzie dystryktu wyborczego z zaświadczeniem o złożeniu wniosku w dwóch egzemplarzach. Centralne Biuro Wyborcze i Okręgowy Urząd Wyborczy przesyłają kopie deklaracji o posiadanych aktywach oraz deklaracji o posiadanych udziałach do Agencji w ciągu 48 godzin od ich złożenia.

Wszystkie osoby, które mają obowiązek składania deklaracji, wypełniają ten sam rodzaj deklaracji, udostępniony do publicznej wiadomości na stronie internetowej instytucji i Narodowej Agencji ds. Uczciwości przez cały okres trwania kadencji i trzy lata po jej zakończeniu.

Jedynymi informacjami, które można zanonimizować, są prawnie chronione dane osobowe (np. osobisty numer identyfikacyjny, adres itp.). Dostęp do wszystkich danych osobowych mają jednak, w związku z wykonywaniem czynności służbowych, inspektorzy ANI.

5. Stosowane sankcje

Zgodnie z przepisami prawa, ANI może zastosować następujące sankcje:

- grzywna w wysokości do ok. 450 euro za niezłożenie lub nieterminowe złożenie deklaracji o posiadanych aktywach oraz deklaracji o posiadanych udziałach (w takim przypadku może zostać wszczęta procedura weryfikacji);
- grzywna w wysokości do ok. 450 euro za nieprzestrzeganie obowiązków przez pracowników instytucji publicznych, którym powierzono wdrażanie przepisów prawnych dotyczących składania deklaracji o posiadanych aktywach oraz deklaracji o posiadanych udziałach;
- grzywna w wysokości do ok. 450 euro za niezastosowanie się do rozstrzygnięć postępowania dyscyplinarnego lub za niepoinformowanie o zaprzestaniu zajmowania stanowiska lub pełnienia funkcji publicznej, mimo iż sprawozdanie z oceny zostało ostatecznie zatwierdzone;
- kara pieniężna w wysokości ok. 45 euro za każdy dzień opóźnienia, gdy nie wykonano obowiązku odpowiedzi na żądania ANI (np. żądanie dotyczące dostarczenia odpowiednich dokumentów do akt postępowania); w takim przypadku inspektor ANI przygotowuje właściwą notę informacyjną.

Zgodnie z art. 30 ustawy nr 176/2010 stwierdzenia i usankcjonowania naruszeń prawa dokonują uprawnieni inspektorzy ANI na podstawie Rozporządzenia Rządu nr 2/2001 w sprawie reżimu prawnego uchybień, zatwierdzonego poprawkami przyjętymi do ustawy nr 180/2002, z późniejszymi zmianami.

Grzywny administracyjne zastosowane przez ANI pomiędzy 6 września 2010 r. (data przyjęcia ustawy nr 176/2010) a 31 marca 2018 r. przedstawiają się następująco:

- 5324 – za niezłożenie deklaracji w ustawowym terminie;
- 232 – w przypadku sankcji pozadyscyplinarnych zastosowanych po stwierdzeniu czynu;
- 195 – za nieprzestrzeganie przepisów prawa przez kierownika instytucji.

Ponadto 80 grzywien administracyjnych nałożono na osoby odpowiedzialne za zapewnienie wdrożenia przepisów prawa dotyczących składania deklaracji o posiadanych aktywach oraz deklaracji o posiadanych udziałach w podmiotach publicznych.

6. Analiza i ocena oświadczeń majątkowych

Zgodnie z prawem weryfikacja danych zawartych w deklaracji o posiadanych aktywach oraz deklaracji o posiadanych udziałach, a także potencjalnych nieprawidłowości może zostać zainicjowana w następstwie powiadomień od osób fizycznych lub podmiotów prawnych, lub po powiadomieniu z urzędu.

Niemniej jednak wyznaczone osoby z każdej instytucji, odpowiedzialne za gromadzenie deklaracji składanych przez swoich pracowników, przesyłają do ANI listę osób, które nie złożyły ich w wyznaczonym terminie lub tych, które złożyły je nieterminowo, wraz z wyjaśnieniem.

Co roku inspektorzy ANI realizują około 2000 spraw. Jednocześnie wyznaczone osoby z każdej instytucji, odpowiedzialne za gromadzenie i przechowywanie oświadczeń majątkowych złożonych przez jej pracowników, doradzają – na wniosek osoby zobowiązanej do złożenia oświadczenia – w sprawie stosowania przepisów prawnych dotyczących deklarowania posiadanych aktywów oraz udziałów, a także w kwestii występowania konfliktu interesów oraz niezgodności.

Zgodnie z art. 11 ustawy nr 176/2010 oceny danych zawartych w deklaracji o posiadanych aktywach i udziałach, informacji o faktycznym poziomie zamożności, o zmianach w majątku osoby sprawującej funkcję publiczną, które nastąpiły w wyniku dziedziczenia, a także oceny czy nie doszło do konfliktu interesów lub niezgodności dokonywać można w trakcie wykonywania danej funkcji publicznej oraz w okresie trzech lat po jej zakończeniu. Ocenie podlegają wyłącznie osoby zajmujące stanowiska i pełniące funkcje w instytucjach publicznych.

W trakcie oceny treści zawartych w oświadczeniach majątkowych inspektorzy ANI mają dostęp do informacji z następujących baz da-

nych: rejestrów fiskalnych, rejestru ludności, rejestrów nieruchomości ziemskich, rejestru pojazdów, rejestru nieruchomości, a także innych rejestrów praw własności. Agencja ma także dostęp do informacji objętych tajemnicą bankową.

Inspektorzy ANI mogą żądać informacji zarówno od podmiotów publicznych, jak i prywatnych, które są zobowiązane do dostarczenia danych w ciągu 30 dni od otrzymania stosownego wniosku. O opinię ekspertów można zwrócić się tylko za uprzednią zgodą osoby weryfikowanej, a jeżeli osoba odmówi, ANI ma możliwość zwrócenia się do sądu o dostęp do tego rodzaju informacji.

Deklaracje o posiadanych aktywach służą do weryfikacji różnic między nabytymi aktywami a uzyskanymi dochodami i mogą prowadzić do stwierdzenia nieuzasadnionego wzbogacenia.

Pojęcie nieuzasadnionego wzbogacenia stosuje się w przypadku występowania istotnych różnic pomiędzy nabytymi podczas pełnienia funkcji publicznych aktywami a otrzymanymi w tym okresie dochodami, gdy stwierdzona różnica przekracza równowartość 10 000 euro.

Jak wspomniano wcześniej procedura oceny nieuzasadnionego wzbogacenia rozpoczyna się z urzędu lub na podstawie skargi złożonej przez osobę fizyczną lub prawną i umożliwia inspektorowi ANI ocenę informacji o majątku, w tym wszelkich zmian w posiadanych aktywach. Jeżeli wynik oceny wskazuje na znaczne różnice pomiędzy nabytymi aktywami a otrzymanymi w tym czasie dochodami, inspektor zwraca się do osoby poddawanej ocenie z prośbą o złożenie wyjaśnień, przekazując dane lub informacje, które uzna za stosowne. Osoby weryfikowane mogą być reprezentowane przez pełnomocników, mogą one także składać wyjaśnienia w formie pisemnej.

W przypadku stwierdzenia, pomimo złożonych wyjaśnień, znaczących różnic i po złożeniu przez inspektora ANI uzasadnionego wniosku dotyczącego dokumentów i informacji od instytucji i władz publicznych, osób fizycznych lub prawnych, sporządzane jest sprawozdanie z oceny, które przekazuje się osobie podlegającej weryfikacji oraz Komisji Dochodzeniowej ds. Majątku we właściwym sądzie apelacyjnym.

Komisja taka składa się z dwóch sędziów sądu apelacyjnego, wyznaczonych przez Prezydenta, z których jeden jest przewodniczącym, oraz prokuratora z prokuratury przy sądzie apelacyjnym, powołanego przez Pierwszego Prokuratora.

Jeżeli po przeprowadzeniu dochodzenia Komisja stwierdzi, że brak jest uzasadnienia dla nabycia określonych aktywów, powiadamia o tym sąd apelacyjny, którego decyzja może zostać zaskarżona do Wysokiego Trybunału Kasacyjnego i Sprawiedliwości. Jeżeli Wysoki Trybunał wyda ostateczne i nieodwołalne zarządzenie o konfiskacie mienia, dla którego nabycia nie znaleziono uzasadnienia, Narodowa Agencja ds. Uczciwości musi opublikować decyzję sądu w Dzienniku Urzędowym i zwrócić się do Narodowej Agencji Administracji Podatkowej o wszczęcie postępowania w sprawie konfiskaty.

Jednocześnie osoba, w majątku której stwierdzono znaczące różnice pomiędzy posiadanymi aktywami i uzyskanymi dochodami, jest nieodwołalnie uznana za działającą niezgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i podlega zakazowi zajmowania stanowisk publicznych lub urzędów przez okres trzech lat.

Jeżeli po ocenie danych zwartych w deklaracji o posiadanych udziałach oraz innych informacji inspektor ANI stwierdzi brak nieuzasadnionych różnic pomiędzy nabytymi aktywami a dochodami, sporządzane jest sprawozdanie w tym zakresie, które przesyła się do osoby podlegającej weryfikacji. Sprawozdanie może zawierać, w stosownych przypadkach, wzmiankę o ewentualnych błędach w oświadczeniu i sugestie dotyczące ich korekty.

Od roku 2007 Narodowa Agencja ds. Uczciwości stwierdziła 152 przypadki wystąpienia znaczących różnic pomiędzy nabytymi aktywami a otrzymanymi dochodami, różnice te sięgają wysokości ponad 28 milionów euro.

Analiza danych zawartych w deklaracji o posiadanych udziałach służy do stwierdzenia ewentualnego występowania konfliktu interesów lub niezgodności. W przypadku stwierdzenia elementów potwierdzających konflikt interesów lub niezgodność, inspektor ANI wszczyna postępowanie wyjaśniające, o czym powiadamia osobę poddawaną ocenie i zwraca

się do niej o przedstawienie stanowiska w tej sprawie, osobiście lub na piśmie.

Jeżeli, w terminie 15 dni od potwierdzenia otrzymania informacji przez osobę poddaną ocenie lub po wyrażeniu przez nią swojego stanowiska, inspektor ANI nadal stwierdza występowanie konfliktu interesów lub niezgodności, zamieszcza stosowną adnotację w sprawozdaniu z oceny. W przypadku braku takiego stwierdzenia, inspektor może opracować nowe sprawozdanie z oceny.

Jeżeli sprawozdanie, zawierające informacje o nieprawidłowościach, nie zostanie, w terminie 15 dni, zakwestionowane przez sąd administracyjny, ANI powiadamia właściwe organy w celu wszczęcia przez nie postępowania dyscyplinarnego w ciągu 15 dni od otrzymania powiadomienia. Ponadto Agencja może, w terminie 6 miesięcy od sporządzenia sprawozdania, powiadomić sąd administracyjny, żądając unieważnienia wystawionych dokumentów – sporządzonych lub przyjętych z naruszeniem przepisów.

W odniesieniu do sprawozdania z oceny dotyczącego konfliktu interesów, jeżeli w ciągu 15 dni nie zostanie ono zakwestionowane przez sąd administracyjny, Agencja w okresie 6 miesięcy musi powiadomić właściwe organy celem wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, a w stosownych przypadkach powiadamia także sąd administracyjny o stwierdzeniu nieważności dokumentów sporządzonych lub przyjętych z naruszeniem przepisów prawa, z uwagi na stwierdzony konflikt interesów.

Wszystkie czynności prawne lub administracyjne, które naruszają przepisy prawa dotyczące konfliktu interesów, wykonane bezpośrednio lub poprzez pośredników, uznaje się wówczas za nieważne. Nawet jeśli osoba, która dopuściła się nieprawidłowości, nie zajmuje już danego stanowiska, Agencja może wprowadzić działanie mające na celu stwierdzenie bezwzględnej nieważności dokumentów prawnych lub administracyjnych wydanych z naruszeniem przepisów, w związku ze stwierdzeniem wystąpienia konfliktu interesów. Ponadto sąd może nakazać umotywowane przywrócenie poprzedniego stanu prawnego.

Jeżeli, po dokonaniu oceny deklaracji o posiadanych udziałach oraz innych danych i informacji, inspektor ANI stwierdzi brak niezgodności lub konfliktu interesów, sporządzane jest sprawozdanie w tym zakresie, które zostaje przekazane osobie podlegającej ocenie. Sprawozdanie może zawierać, w stosownych przypadkach, wzmiankę o ewentualnych błędach zawartych w oświadczeniu i sugestie dotyczące ich korekty.

Jednocześnie po tym, jak sprawozdanie ANI uznane zostanie za ostateczne i nieodwołalne, zgodnie z art. 25 ustawy nr 176/2010 Agencja powiadamia organy dyscyplinarne instytucji, w których pracuje podlegająca ocenie osoba, o zastosowaniu sankcji, takich jak zwolnienie z urzędu, obniżenie uposażenia, zawieszenie prawa do zwiększania uposażenia na określony czas, ustne lub pisemne ostrzeżenie itp.

W czasie oceny, czy nie doszło do naruszenia zasad uczciwości, inspektorzy ANI mogą powziąć także podejrzenie o możliwości popełnienia przestępstwa (składanie fałszywych oświadczeń, nadużycie uprawnień) przez osobę sprawującą urząd publiczny. W takich przypadkach Agencja przesyła swoje ustalenia do właściwych organów ścigania.

Do chwili obecnej Narodowa Agencja ds. Uczciwości zakończyła około 15 000 spraw. Jednocześnie ANI stwierdziła 1703 przypadki niezgodności, 596 przypadków konfliktu interesów w administracji, 152 przypadki nieuzasadnionego wzbogacenia (na łączną kwotę ponad 28 milionów euro), a także 671 przypadków możliwych czynów przestępczych.

Spośród wszystkich spraw ostatecznie potwierdzono: 920 przypadków niezgodności, 320 przypadków konfliktu interesów oraz 22 przypadki nieuzasadnionego wzbogacenia, które doprowadziły do konfiskaty prawie 4,5 miliona euro. Jeśli chodzi o sprawy karne, które ANI przekazała do prokuratury do dalszego prowadzenia, sądy wydały 41 wyroków skazujących osoby, które dopuściły się nieprawidłowości na kary pozbawienia wolności.

W sprawach dotyczących stwierdzenia występowania niezgodności w 219 przypadkach komisje dyscyplinarne odwołały osobę podlegającą ocenie z urzędu, w 40 przypadkach zastosowano obniżenie wynagrodzenia o 5% do 20% na określony czas (od 1 do 6 miesięcy), a w 8 przypadkach zawieszono prawo takiej osoby do podwyżki lub awansu w urzędach publicznych na okres jednego roku. W 13 przypadkach komisja dyscyplinarna zastosowała także ustne lub pisemne ostrzeżenia, a ocenianej osobie wycofano dodatkowe wynagrodzenie.

W przypadku sporów administracyjnych dotyczących konfliktu interesów w 64 przypadkach komisje dyscyplinarne odwołały osobę podlegającą ocenie z urzędu, w 25 przypadkach zastosowano obniżenie wynagrodzenia o 5% do 20% na określony czas (od 1 do 6 miesięcy), a w 4 przypadkach ocenianej osobie wycofano dodatkowe wynagrodzenie. W kolejnych 2 sprawach komisja dyscyplinarna postanowiła zawiesić podlegającą ocenie osobę w pełnieniu stanowiska publicznego lub zawiesić jej prawo do zajmowania stanowisk w administracji publicznej na okres trzech lat.

SŁOWENIA

Komisja ds. Zapobiegania Korupcji

6

Zasady i obowiązki dotyczące systemu oświadczeń majątkowych w Republice Słowenii określa Ustawa o uczciwości i zapobieganiu korupcji (dalej UUZK), uchwalona w 2010 r. Za wdrażanie i monitorowanie realizacji tej Ustawy (oraz wydawanie sankcji z niej wynikających) odpowiada Komisja ds. Zapobiegania Korupcji (dalej KZK).

Sprawdzanie majątku osób zobowiązanych jest jednym z podstawowych warunków przejrzystości i zaufania do urzędów publicznych, a zatem stanowi nieodłączny element zachowania uczciwości sektora publicznego. Monitorowanie i sprawdzanie majątku służy wspieraniu i zwiększaniu przejrzystości w procesach i procedurach sprawowania władzy wykonawczej, w pełnieniu urzędów publicznych i zarządzaniu sprawami publicznymi. Umożliwia ono także stwierdzenie przypadków nielegalnego wzbogacenia, łączenia funkcji publicznych, konfliktu interesów itp.

KZK, która jest instytucją zajmującą się gromadzeniem i analizą oświadczeń majątkowych, a także deklaracji o braku konfliktu interesów, wykorzystuje dane z oświadczeń i prowadzi analizy w celu zidentyfikowania możliwych naruszeń.

1. Osoby zobowiązane do deklarowania majątku (art. 41 UUZK)

Dział V UUZK reguluje kontrolę majątku osób zobowiązanych, określanych jako urzędnicy zawodowi, niezawodowi burmistrzowie i zastępcy burmistrzów, urzędnicy wyższego szczebla (dyrektorzy generalni, sekretarze generalni ministerstw, szefowie

wewnętrznych organów ministerialnych, szefowie departamentów rządowych, szefowie jednostek administracyjnych, dyrektorzy i sekretarze na szczeblu samorządowym), kierownicy (dyrektorzy i członkowie kolektywnych organów zarządzających w agencjach publicznych, funduszach publicznych, instytucjach publicznych, publicznych instytucjach handlowych i innych podmiotach prawa publicznego, którzy bezpośrednio korzystają z budżetu centralnego lub samorządowych budżetów lokalnych, a także przedsiębiorstw publicznych i spółek handlowych, w których państwo lub samorząd lokalny posiadają udział większościowy i dominującą pozycję), osoby odpowiedzialne za zamówienia publiczne (w tym osoby, które zgodnie z niniejszą definicją uczestniczą w zamówieniach publicznych i nie są zatrudnione przez zamawiającego), funkcjonariusze Krajowej Komisji ds. Kontroli Postępowań Przyznawania Zamówień Publicznych, obywatele Republiki Słowenii sprawujący funkcje w instytucjach UE, innych organach UE i innych instytucjach międzynarodowych, do których zostali powołani lub wybrani na podstawie oddelegowania lub wniosku rządu Republiki Słowenii lub Zgromadzenia Narodowego i których obowiązek złożenia oświadczenia majątkowego nie jest w inny sposób uregulowany przez dokumenty instytucji UE, organów UE i innych instytucji międzynarodowych, na rzecz których osoby te pełnią swój urząd.

W tym zakresie UUZK szczegółowo reguluje obowiązek zgłaszania majątku, wskazuje jakie dane są klasyfikowane jako dane dotyczące majątku, termin zgłaszania danych do KZK i dokonywania zmian tych

danych, określa procedurę w przypadku, gdy KZK stwierdzi, że od czasu ostatniego zgłoszenia majątek urzędnika zwiększył się nieproporcjonalnie, a także, ogólnie, formułuje zasadę jawności majątku urzędników i wyjątki od tej zasady. Od 1 lipca 2011 r. zgłaszanie danych o majątku odbywa się obowiązkowo za pomocą formularza udostępnionego na stronie internetowej KZK.

W zakresie obowiązku złożenia oświadczenia majątkowego przez członków rodziny osób zobowiązanych, co do zasady nie muszą oni deklarować swoich majątków, ale zgodnie z art. 43 ust. 5 UUZK, jeżeli na podstawie porównania między informacją podaną w oświadczeniu majątkowym i faktyczną sytuacją można stwierdzić, w uzasadniony sposób, że osoba zobowiązana przenosi swoją rzecz lub dochód na członków rodziny w celu uniknięcia nadzoru w ramach UUZK, KZK może zażądać przedstawienia danych dotyczących majątku i dochodów członka rodziny i ten zobowiązany jest do przedstawienia żądanych danych w ciągu miesiąca od otrzymania żądania.

2. Informacje, które należy podać w oświadczeniu (art. 42 UUZK)

Dane o majątku osoby zobowiązanej obejmują:

- imię i nazwisko,
- osobisty numer ewidencyjny (EMSO),
- adres stałego zamieszkania,
- numer identyfikacji podatkowej,
- informacje o pełnionej funkcji lub miejscu pracy,

- informacje o pracy wykonywanej bezpośrednio przed objęciem urzędu,
- informacje o każdym innym pełnionym urzędzie lub wykonywanej pracy,
- informacje na temat własności, udziałów, akcji, praw zarządzania w przedsiębiorstwie, instytucie prywatnym lub innej prywatnej działalności wraz z opisem działalności oraz podaniem firmy lub nazwy organizacji,
- informacje o udziałach, akcjach i prawach, które podmioty, o których mowa w punkcie poprzednim, mają w innej spółce, instytucie lub w związku z prowadzoną działalnością prywatną, z podaniem firmy lub nazwy organizacji,
- informacje o dochodzie podlegającym opodatkowaniu zgodnie z ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych, który nie jest zwolniony z podatku dochodowego od osób fizycznych,
- informacje na temat nieruchomości wraz ze wszystkimi informacjami z ewidencji gruntów na temat działek,
- informacje o aktywach pieniężnych zdeponowanych w bankach, kasach oszczędnościowych oraz przedsiębiorstwach oszczędnościowo-pożyczkowych, których łączna wartość na rachunku indywidualnym przekracza 10 000 EUR,
- informacje na temat całkowitej wartości zgromadzonych środków pieniężnych, jeżeli przekracza 10 000 EUR,
- informacje na temat rodzajów i wartości papierów wartościowych, jeżeli w momencie składania oświadczenia majątkowego ich łączna wartość przekroczyła 10 000 EUR,

Tabela nr 1. Liczba osób zobowiązanych do złożenia oświadczenia majątkowego w poszczególnych latach:

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba osób zobowiązanych do przedłożenia danych na temat swojego majątku	Pomiędzy 10 000 a 13 000	Pomiędzy 10 000 a 12 000	Pomiędzy 10 000 a 12 000	Pomiędzy 10 000 a 12 000	13 976	14 627

- informacje na temat długów, zobowiązań lub złożonych gwarancji i udzielonych pożyczek, których wartość przekracza 10 000 EUR,
- informacje na temat rzeczy ruchomych, których wartość przekracza 10 000 EUR oraz
- wszelkie inne informacje dotyczące majątku, jakie zobowiązany chce podać.

3. Wymagana częstotliwość składania oświadczeń

UUK określa obowiązek zarówno dla osób zobowiązanych do zgłaszania swojego majątku, jak i dla podmiotów zatrudniających osoby zobowiązane oraz zamawiających, którzy mają przekazywać wykazy takich osób do KZK.

Wykaz osób zobowiązanych musi zostać złożony do KZK przez organy, w których takie osoby są zatrudnione, zamawiających działających na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych, a także Rząd i Zgromadzenie Narodowe dla obywateli Słowenii sprawujących funkcje w instytucjach UE lub innych organach UE, albo organach innych instytucji międzynarodowych i zostały powołane lub wybrane na podstawie oddelegowania lub wniosku Rządu lub Zgromadzenia Narodowego. Listy osób zobowiązanych muszą być aktualizowane. Wszelkie zmiany należy zgłaszać do KZK w terminie 30 dni (art. 41 ust. 5 UUK). Listy te muszą zawierać: imię i nazwisko, adres stałego zamieszkania, krajowy numer identyfikacyjny i numer podatkowy osoby zobowiązanej, nazwę urzędu, w którym jest zatrudniona lub w którym pełni funkcję oraz datę podjęcia obowiązków i datę zakończenia pełnienia urzędu lub zajmowania stanowiska. Wyjątkiem jest zgłaszanie list osób odpowiedzialnych za zamówienia publiczne.

Osoby zobowiązane (z wyjątkiem osób odpowiedzialnych za zamówienia publiczne i urzędników Krajowej Komisji Kontroli) przekazują informacje o swoim majątku w całości do KZK niezwłocznie lub w ciągu jednego miesiąca od objęcia lub zaprze-

stania sprawowania urzędu lub wykonywania pracy oraz rok po zakończeniu sprawowania urzędu lub wykonywania pracy (art. 41 ust. 2 UUK). Każda zmiana majątkowa powyżej kwoty 10 000 EUR musi zostać zgłoszona do 31 stycznia bieżącego roku za rok poprzedni (art. 43 ust. 2 UUK). Komisja może w każdej chwili zażądać od osoby zobowiązanej przedłożenia danych, o których mowa w art. 42 UUK – osoba ta powinna przekazać te dane nie później niż w terminie 15 dni od otrzymania żądania (art. 43 ust. 4 UUK).

4. Złożenie oświadczenia

W lutym 2012 r. wprowadzono internetowy system składania oświadczeń i wszystkie osoby zobowiązane mają obowiązek składania oświadczeń w nowym systemie, opartym na formularzach elektronicznych, a także przesłania podpisanego dokumentu papierowego do KZK. Dla urzędników dostępne są specjalne wytyczne dotyczące wypełniania formularzy, ponadto pomocy udziela zawsze personel Komisji (telefonicznie, przez e-mail, osobiście). Do zadań personelu KZK należy również udzielanie urzędnikom porad ogólnych. Poza tym KZK wydaje wiele publikacji.

5. Upublicznianie oświadczeń majątkowych

UUK zastrzega, że dane dotyczące dochodów i majątku osób zobowiązanych, z wyjątkiem osób odpowiedzialnych za zamówienia publiczne i funkcjonariuszy Krajowej Komisji Kontroli, są publicznie dostępne w części dotyczącej dochodów oraz majątku uzyskanego w okresie sprawowania urzędu publicznego lub wykonywania działalności oraz w ciągu jednego roku po zakończeniu pełnienia urzędu lub wykonywania działalności, niezależnie od ograniczeń przewidzianych w ustawie o ochronie danych osobowych i prawie ochrony poufnych informacji podatkowych. Dane powinny być udostępnione publicznie przez 24 miesiące

od daty zakończenia pełnienia urzędu lub świadczenia pracy (art. 46 ust. 1 UUZK).

Na swojej stronie internetowej KZK publikuje dane o dochodach i majątku uzyskanym w okresie sprawowania urzędu publicznego lub wykonywania działalności oraz w ciągu roku od zakończenia pełnienia urzędu lub wykonywania działalności. Dane te obejmują:

- imię i nazwisko oraz stanowisko osoby zobowiązanej,
- własność lub udział oraz liczbę akcji i praw w spółce, instytucie lub działalności prywatnej z podaniem firmy lub nazwy organizacji,
- własność lub udziały, akcje i prawa do zarządzania w spółce, prywatnym instytucie lub innej prywatnej działalności z podaniem firmy lub nazwy organizacji,
- liczbę i wartość nieruchomości bez informacji z ewidencji gruntów o działkach,
- całkowitą wartość aktywów pieniężnych zdeponowanych w bankach, kasach oszczędnościowych oraz przedsiębiorstwach oszczędnościowo-pożyczkowych, jeżeli wartość ta przekracza 10 000 EUR,
- całkowitą wartość środków pieniężnych, jeżeli przekracza 10 000 EUR,
- całkowitą wartość papierów wartościowych, jeżeli przekracza 10 000 EUR,
- całkowitą wartość zaciągniętych długów, zobowiązań lub gwarancji, jeżeli przekracza 10 000 EUR,
- całkowitą wartość udzielonych pożyczek, jeżeli przekracza 10 000 EUR oraz
- rzeczy ruchome, których wartość przekracza 10 000 EUR, w sposób niepozwalający na identyfikację rzeczy (art. 46 ust. 2 UUZK).

Dane, o których mowa w poprzednim ustępie, publikuje się w sposób ułatwiający porównanie danych (art. 46 ust. 3 UUZK).

W praktyce dochody i majątek nie są upubliczniane, gdyż KZK ustaliła podczas nadzorowania wdrażania przepisów dotyczących obowiązku deklarowania dochodów i majątku, że w 60 procentach przypadków formularze oświadczenia są

wypełniane w niewłaściwy sposób (niektóre składniki majątkowe nie są zgłaszane, składniki majątkowe członków rodziny są zgłaszane, gdy nie powinny być zgłaszane, a co za tym idzie upubliczniane).

6. Mechanizm monitorowania oświadczeń majątkowych

KZK jest organem odpowiedzialnym za wdrażanie i nadzór nad realizacją postanowień niniejszej ustawy (art. 80 UUZK). W związku z tym KZK odpowiada za kontrolę, weryfikację lub sprawdzenie w inny sposób, czy informacje zawarte w formularzu oświadczenia są kompletne i dokładne. Informacje są przekazywane do KZK za pośrednictwem formularza elektronicznego.

W celu zweryfikowania prawdziwości oświadczeń osoby zobowiązanej, KZK może uzyskiwać wszelkie informacje, o których mowa w oświadczeniu majątkowym, z urzędowych rejestrów (analiza krzyżowa). Jeżeli KZK stwierdzi jakiegokolwiek sprzeczności między informacjami, o których mowa w oświadczeniu majątkowym, a innymi informacjami, może zwrócić się do osoby zobowiązanej o załączenie do informacji odpowiednich dowodów (art. 42 ust. 2 i 3 UUZK).

KZK odpowiada za sprawdzenie dokładności oświadczeń majątkowych i obecnie zatrudnia do tego celu 2 osoby. Zważywszy na ogromną liczbę otrzymywanych oświadczeń, KZK korzysta z kombinacji kontroli wrywkowych i corocznego wyboru różnych grup urzędników do dokładniejszego sprawdzenia. Oświadczenie majątkowe podlega kontroli dokładności, ale nie wszystkie osoby objęte obowiązkiem składania oświadczeń majątkowych są sprawdzane poprzez kontrolę wrywkową i kontrolę wybranych grup (w tych kontrolach sprawdza się kompletność i dokładność). W ramach pełnej kontroli stosowane są następujące metody: kontrola krzyżowa z zewnętrznymi bazami danych, porównania w poszczególnych latach, stwierdzanie ewentualnego łączenia

Tabela nr 2. Liczba kontroli:

Rok	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba kontroli	50*	9*	37*	103*	28*

* Każda kontrola obejmuje więcej niż jedną osobę. Przykładowo w 2016 r. zostało skontrolowanych łącznie 980 osób zobowiązanych.

funkcji publicznych i konfliktu interesów, wewnętrzna spójność itd.

Niestety Komisja nie ma specjalnego systemu automatycznego, który mógłby zapewnić analizę krzyżową w czasie rzeczywistym w jednym miejscu, jednak pozostaje to w planach KZK. Obecnie KZK dysponuje:

- automatyczną kontrolą terminowości zgłaszania (czy urzędnicy złożyli oświadczenie majątkowe),
- dostępem online do większości zewnętrznych baz danych (dane dotyczące samolotów, pojazdów, broni, akcji, nieruchomości, rejestr spółek),
- możliwością uzyskiwania, na żądanie, danych bankowych, danych z ewidencji zwierząt, rejestrów nieruchomości, funduszy inwestycyjnych, giełd, rejestrów łodzi.

Dodatkowe informacje na temat przypadków nielegalnego wzbogacenia

Jeżeli w toku dochodzenia KZK stwierdzi, że nastąpił nieproporcjonalnie duży przyrost majątku, powiadamia prokuraturę, która jest odpowiedzialna za wszczęcie procedury konfiskaty nielegalnych składników majątkowych. Należy jednak zauważyć, że taką procedurę można zastosować tylko wobec osoby oskarżonej w postępowaniu karnym lub osób, którym zarzuca się, że zdobyły nielegalny majątek od osoby oskarżonej.

Należy również uwzględnić, że słoweński system prawny przewiduje trzy procedury dotyczące nielegalnego wzbogacenia.

Pierwsza to w istocie część postępowania karnego. Jeżeli sąd uzna, że skazany uzyskał majątek na skutek czynu przestępnego, majątek ten zostaje skonfiskowany.

Druga to postępowanie prowadzone przez KZK, w ramach którego bada, czy przyrost majątku danej osoby nie był nieproporcjonalny do jej dochodów. Jeżeli podczas postępowania

taki przyrost zostanie stwierdzony, KZK może opublikować swoje ustalenia, ale nie może skonfiskować nielegalnie uzyskanych składników majątkowych. Celem takich procedur jest przede wszystkim zwiększenie przejrzystości oraz promowanie odpowiedzialności politycznej i uczciwości w sektorze publicznym.

Trzecia procedura jest prowadzona jako spór przed sądem cywilnym, w którym prokurator wnosi pozew przeciwko osobie, która musi udowodnić, że jej majątek został uzyskany w sposób zgodny z prawem. Jeżeli sąd uzna winę pozwanego, składniki majątkowe zostają skonfiskowane. Taka procedura może być prowadzona tylko przeciwko osobie, która została oskarżona w postępowaniu karnym, jednak do osiągnięcia celu przez prokuratora nie ma potrzeby, aby dana osoba została skazana, ponieważ prokurator może złożyć pozew po otrzymaniu zawiadomienia z KZK o stwierdzeniu nieproporcjonalnego przyrostu majątku.

W ciągu ostatnich pięciu lat KZK przeprowadziła sześć spraw dotyczących nieproporcjonalnego przyrostu majątku. Dwie sprawy uprawomocniły się i majątek pozwanego został skonfiskowany przez sąd.

Mimo że w praktyce w niewielu przypadkach stwierdzono nielegalne wzbogacenie, nie można zaprzeczyć, że system oświadczeń majątkowych był w tych przypadkach istotnym elementem. Dlatego można uznać, że słoweński system prawny umożliwia, w pewnym stopniu, monitorowanie majątku urzędników publicznych oraz ułatwia identyfikację i ściganie nielegalnego wzbogacenia.

7. Odpowiedzialność i mechanizmy egzekucyjne

Osoba zobowiązana do złożenia oświadczenia majątkowego jest odpowiedzialna za

przestępstwo, jeżeli nie dostarczy niezbędnych danych lub poda nieprawdziwe dane w oświadczeniu majątkowym lub jego uzupełnieniach. Jeżeli na podstawie danych dotyczących majątku lub innych informacji KZK stwierdzi, że od czasu ostatniego oświadczenia majątek osoby zobowiązanej powiększył się nieproporcjonalnie w stosunku do jej dochodu uzyskanego z pełnienia przez nią funkcji lub prowadzenia działalności zgodnej z przepisami i ograniczeniami określonymi w UUZK i innych ustawach, lub że wartość rzeczywistego majątku danej osoby, która jest podstawą oceny zobowiązań podatkowych, znacznie przekracza deklarowaną wartość majątku danej osoby, wzywa tę osobę do wyjaśnienia przyrostu majątku lub różnicy między rzeczywistą wartością a deklarowaną wartością majątku, najpóźniej w ciągu 15 dni. Jeżeli osoba zobowiązana nie wyjaśni przyrostu majątku lub różnicy między rzeczywistą wartością a deklarowaną wartością majątku lub nie

zrobi tego w sposób zrozumiały, KZK powiadamia organ, w którym dana osoba zasiada lub organ odpowiedzialny za wybór lub wyznaczenie danej osoby oraz, w przypadku podejrzenia o popełnienie innych naruszeń, powiadamia również inne właściwe organy (art. 45 ust. 1 i 2 Ustawy).

Jeżeli KZK stwierdzi, że osoba zobowiązana nie dostarczyła danych dotyczących jej urzędu, działalności, majątku i dochodów zgodnie z UUZK, wzywa osobę odpowiedzialną do przedstawienia wymaganych danych w terminie, który nie może być krótszy niż 15 dni i dłuższy niż 30 dni. Jeżeli osoba zobowiązana nie dostarczy wymaganych danych w tym terminie, KZK postanowi, że wynagrodzenie lub ekwiwalent wynagrodzenia tej osoby powinny, na każdy miesiąc po upływie terminu, zostać obniżone o 10 procent wynagrodzenia podstawowego tej osoby, jednak nie poniżej minimalnego poziomu wynagrodzenia. Decyzję tę realizuje pracodawca (art. 44 ust. 1 i 2 UUZK).

Tabela nr 3. Liczba decyzji w sprawach wykroczeń w związku z niewywiązaniem się z obowiązku ujawnienia albo ujawnieniem niepełnych lub niedokładnych informacji

Rok	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba decyzji w sprawie wykroczeń					
Nieujawnienie	2	44	6	24	262
Ujawnienie niekompletnych lub niedokładnych informacji	1	8	3	6	3
Niezłożenie listy osób zobowiązanych wobec KZK	/	2	/	/	/
Liczba ostrzeżeń					
Nieujawnienie	/	3	14	9	79
Ujawnienie niekompletnych lub niedokładnych informacji	/	1	/	3	24
Niezłożenie listy osób zobowiązanych wobec KZK	/	/	/	/	/

Odpowiedzialność za przestępstwo

Kara grzywny od 400 do 1 200 EUR zostanie naliczona osobie, która:

- nie poda KZK informacji o swoim majątku,
- nie poda w oświadczeniu majątkowym niezbędnych danych lub poda nieprawdziwe dane, o których mowa w art. 42 i 43 Ustawy o uczciwości i zapobieganiu korupcji lub jej nowelizacji.

Stosowane środki administracyjne oparte na wcześniej przeprowadzonej procedurze rozstrzygania w sprawach administracyjnych zgodnie z ustawą regulującą ogólne postępowanie administracyjne:

- decyzja o obniżeniu wynagrodzenia lub ekwiwalentu wynagrodzenia osoby zobowiązanej, z tytułu odmowy podania informacji o urzędach, działalności, majątku i dochodach zgodnie z ustawą (art. 44 UUZK).

8. Świadczenie doradztwa w zakresie oświadczeń majątkowych

Osoby zobowiązane do składania oświadczeń majątkowych mogą uzyskać porady dotyczące zasad i wymaganego zachowania, zwracając się do KZK o wydanie opinii prawnej i kontaktując się z KZK telefonicznie w godzinach pracy (w każdy wtorek i czwartek). Opinie KZK są również dostępne na stronie internetowej KZK. Osoby te mogą także poszerzać wiedzę, biorąc udział w wykładach KZK, uwzględniających konkretne potrzeby organów państwowych, zorganizowanych na ich żądanie oraz w ogólnych wykładach na temat UUZK, które odbywają się co najmniej dwa razy w roku i są prowadzone przez pracowników KZK.

9. Liczba pracowników KZK

Obecnie zatrudnione są 2 osoby do przeglądania, weryfikacji lub innego sprawdzania formularzy oświadczeń i zawartych w nich danych. Są to również osoby odpowiedzialne za prowadzenie kontroli *ad hoc* na podstawie decyzji KZK.

Statystyka dotycząca oświadczeń majątkowych

Najczęściej spotykane nieprawidłowości wykrywane w związku z wypełnianiem formularzy oświadczeń majątkowych są następujące:

- używanie niewłaściwych formularzy elektronicznych lub dostarczanie danych bez użycia formularza elektronicznego;
- przekazywanie nieprawidłowych i/lub niekompletnych danych w formie elektronicznej;
- przekazywanie wyłącznie rocznych sprawozdań dotyczących całości majątku i niezgłaszanie zmian w majątku;
- podawanie nieprawidłowych terminów objęcia i opuszczenia urzędu;
- wypełnianie formularzy, w celu zarejestrowania lub wyrejestrowania osoby zobowiązanej do składania oświadczenia majątkowego zgodnie z art. 41 ust. 5 UUZK, przez samą osobę zainteresowaną, a nie przez zobowiązanego do tego organ państwowy;
- złożenie po terminie lub brak złożenia formularzy oświadczeń majątkowych.

W 2017 r. KZK przygotowała zaprezentowane poniżej statystyki dotyczące współczynnika przestrzegania przepisów, dotyczące składania oświadczeń, nieprawidłowości stwierdzonych w oświadczeniach majątkowych osób zajmujących najwyższe stanowiska kierownicze w ciągu ostatnich pięciu lat.

Tabela nr 4. Kadencja 10.02.2012 r. – 20.03.2013 r.

Wszystkie naruszenia ogółem	28
Wszystkie formularze oświadczenia ogółem	120
Wszystkie naruszenia ogółem według publicznie dostępnych danych w %	23,33%

Tabela nr 5. Kadencja 20.03.2013 r. – 18.09.2014 r.

Wszystkie naruszenia ogółem	33
Wszystkie formularze oświadczenia ogółem	153
Wszystkie naruszenia ogółem według publicznie dostępnych danych w %	21,57%

Tabela nr 6. Bieżąca kadencja 18.09.2014 r. –

Wszystkie naruszenia ogółem	25
Wszystkie formularze oświadczenia ogółem	150
Wszystkie naruszenia ogółem według publicznie dostępnych danych w %	16,67%

Przykład kontroli informacji przekazywanych przez osoby zobowiązane do przekazania danych na temat swoich majątków

W 2012 r. KZK przeprowadziła procedurę kontroli *ad hoc* danych na formularzach oświadczeń majątkowych złożonych przez szefów grup parlamentarnych. Proces

ten został zakończony na początku 2013 r., a w odniesieniu do wyżej wymienionych szefów grup parlamentarnych w dwóch przypadkach stwierdzono potrzebę przeprowadzenia wysłuchań przed senatem KZK. Żadna ze sprawdzanych osób nie złożyła wystarczających, dodatkowych wyjaśnień, ani nie odpowiedziała w wystarczający sposób na zarzuty naruszeń obowiązku zgłoszenia majątku przedstawione przez KZK. Podczas procedury *ad hoc* KZK stwierdziła również zaistnienie ryzyka korupcji. Po wydaniu przez KZK końcowego raportu obie osoby rozpoczęły spór administracyjny i skorzystały z innych możliwych środków prawnych. Obecnie sprawy te są rozpatrywane przed Sądem Administracyjnym. □

UKRAINA

Krajowa Agencja ds. Zapobiegania Korupcji

Oświadczenia elektroniczne na Ukrainie: regulacja, treść i praktyka

7

Obecnie jednym z najskuteczniejszych narzędzi zapobiegania korupcji w sektorze publicznym jest, uważana za trudną, kontrola finansowa i rozliczanie osób/podmiotów uprawnionych do zajmowania stanowisk państwowych lub samorządowych, a także innych podmiotów, których zakres obowiązków i poziom kompetencji władczych jest podobny do wyżej wspomnianych.

Elektroniczne oświadczenie o dochodach i wydatkach urzędników jest jednym z najistotniejszych środków przeciwdziałania korupcji. Za pomocą systemu możliwe jest monitorowanie i wykrywanie bezprawnego wzbogacenia oraz potencjalnego konfliktu interesów w ponad 150 państwach na całym świecie¹, gdzie jego skuteczność już została potwierdzona. W większości krajów oświadczenia elektroniczne są publicznie dostępne ze względu na to, że powszechny dostęp i kontrola również zwiększają walory antykorupcyjne oświadczeń.

We wrześniu 2016 r., po uchwaleniu ukraińskiej Ustawy o zapobieganiu korupcji, elektroniczne oświadczenia o dochodach i wydatkach stały się obowiązkowe dla urzędników służby cywilnej. Należy wziąć pod uwagę, że wyżej wymieniona Ustawa kompleksowo obejmuje wszystkie dobre i skuteczne praktyki, innowacyjne podejście i sposoby realizacji takiej polityki w dziedzinie zapobiegania korupcji. Ukraińska Usta-

wa o zapobieganiu korupcji wyróżnia się wśród regulacji obowiązujących na świecie i jest uważana za jedną z najbardziej zaawansowanych ustaw tego typu.

Ustawa zawiera przepisy dotyczące systemu przedmiotowej kontroli finansowej stanu własności osób uprawnionych do zajmowania stanowisk państwowych lub samorządowych, a także innych podmiotów, których zakres zawodowy i poziom kompetencji władczych jest zbliżony do wyżej wspomnianych. Poniżej przywołano kluczowe rozwiązania zawarte w Ustawie:

- obowiązek składania elektronicznego oświadczenia corocznie lub przy każdej zmianie: stanu materialnego, dochodu gospodarstwa domowego, wydatków itd.;
- rygorystyczna procedura dotycząca mechanizmu weryfikacji oświadczenia elektronicznego przez organ antykorupcyjny – Krajową Agencję ds. Zapobiegania Korupcji (Agencja Krajowa);
- obowiązkowe ujawnianie i publikacja oświadczeń elektronicznych w specjalnie opracowanej bazie danych: Jednolity Państwowy Rejestr Oświadczeń Osób Uprawnionych do Pełnienia Stanowisk Państwowych lub Samorządowych;
- rozszerzenie zakresu informacji, które mają znaleźć się w oświadczeniu elektronicznym, przy jednoczesnym wprowadzeniu odpowiedzialności karnej za świadome podanie nieprawdziwych informacji w oświadczeniu elektronicznym itp.

W powyższym kontekście zasadnicze znaczenie ma również zrozumienie kon-

cepcji i praktyki ram prawnych przyjętych dla oświadczeń elektronicznych. Zgodnie z Ustawą o zapobieganiu korupcji, a także w celu zapewnienia skutecznego funkcjonowania oświadczeń elektronicznych na Ukrainie, Krajowa Agencja ds. Zapobiegania Korupcji uchwalila następujące akty prawne:

- Decyzja Krajowej Agencji ds. Zapobiegania Korupcji z 10.06.2016 r. Nr 2 o uruchomieniu systemu składania i publikacji oświadczeń osób upoważnionych do pełnienia funkcji państwowych lub samorządowych, zarejestrowana w Ministerstwie Sprawiedliwości Ukrainy 15.07.2016 r. pod nr. 958/29088;
- Decyzja Krajowej Agencji ds. Zapobiegania Korupcji z 10.06.2016 r. Nr 3 o funkcjonowaniu Jednolitego Państwowego Rejestru Oświadczeń Osób Uprawnionych do Pełnienia Stanowisk Państwowych lub Samorządowych, zarejestrowana w Ministerstwie Sprawiedliwości Ukrainy 15.07.2016 r. pod nr. 959/29089;
- Decyzja Krajowej Agencji ds. Zapobiegania Korupcji z 06.09.2016 r. Nr 19 w sprawie zatwierdzenia procedury weryfikacji składania oświadczeń przez podmioty zgodnie z Ustawą o zapobieganiu korupcji oraz zgłoszeniach z Krajowej Agencji ds. Zapobiegania Korupcji w przypadkach niezłożenia lub nieterminowego złożenia takich oświadczeń, zarejestrowana w Ministerstwie Sprawiedliwości Ukrainy 15.11.2016 r. pod nr. 1479/29609;
- Decyzja Krajowej Agencji ds. Zapobiegania Korupcji z 10.02.2017 r. Nr 56 o zatwierdzeniu procedury kontroli i pełnej weryfikacji oświadczenia osoby uprawnionej do pełnienia stanowisk państwowych lub samorządowych, zarejestrowana w Ministerstwie Sprawiedliwości Ukrainy 13.02.2017 r. pod nr. 201/30069.

Ponadto uchwalenie wyżej wymienionych decyzji Agencji Krajowej umożliwiło również wprowadzenie zmian w zakresie:

- 1) procedury tworzenia, przechowywania i ujawniania/przekazywania informacji z oświadczeń do publicznej kontroli,
- 2) rodzaju i formatu oświadczenia elektronicznego,
- 3) sposobu powiadomienia o istotnych zmianach w stanie majątku/dochodów zgłaszającego.

Warto również wspomnieć o Uchwale nr 3 Krajowej Agencji ds. Zapobiegania Korupcji z 11.08.2016 r., która zatwierdziła wyjaśnienie niektórych przepisów dotyczących stosowania Ustawy o zapobieganiu korupcji w zakresie narzędzi i środków kontroli finansowej.

Osoby podlegające obowiązkowi corocznego składania oświadczeń elektronicznych mogą odpowiadać przed sądem za naruszenie wymogów kontroli finansowej, w szczególności w zakresie składania oświadczeń. Zgodnie z art. 1 Ustawy o zapobieganiu korupcji, osoby wymienione w ust. 1, podpunkty „a” i „c” ust. 2, w ust. 4 i 5 części pierwszej art. 3 tej Ustawy oraz inne osoby zobowiązane do złożenia oświadczenia zgodnie z Ustawą, to:

- Prezydent Ukrainy, Przewodniczący Rady Najwyższej Ukrainy, jego pierwszy zastępca i drugi zastępca, Premier Ukrainy, Pierwszy Wicepremier Ukrainy, Wicepremierzy Ukrainy, ministrowie, inni szefowie centralnych organów władzy wykonawczej, którzy nie wchodzi w skład Rady Ministrów Ukrainy oraz ich zastępcy, Szef Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, Prokurator Generalny, Prezes Narodowego Banku Ukrainy, Przewodniczący i inni członkowie Izby Obrachunkowej, Rzecznik Rady Najwyższej Ukrainy, Przewodniczący Rady Najwyższej Autonomicznej Republiki Krymu i Premier Krymu;
- deputowani ludowi Ukrainy, Deputowani Rady Najwyższej Autonomicznej Republiki Krymu, deputowani rad lokalnych, wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast;
- urzędnicy państwowi, urzędnicy samorządowi;

- oficerowie Sił Zbrojnych Ukrainy, Państwowej Służby ds. Komunikacji Specjalnej i Ochrony Informacji Ukrainy oraz innych formacji wojskowych utworzonych zgodnie z prawem, z wyjątkiem żołnierzy regularnej służby wojskowej, kadetów wyższych szkół wojskowych, kadetów szkół wyższych (z wydziałami wojskowymi), kadetów wydziałów, zakładów i działów szkolenia wojskowego;
- sędziowie, sędziowie Trybunału Konstytucyjnego Ukrainy, Przewodniczący, Zastępca Przewodniczącego, członkowie, inspektorzy Wysokiej Rady ds. Sprawiedliwości, urzędnicy sekretariatu Wysokiej Rady Sprawiedliwości, Przewodniczący, Zastępca Przewodniczącego, członkowie, inspektorzy Wysokiej Komisji Kwalifikacyjnej Sędziów Ukrainy, urzędnicy sekretariatu tej Komisji, urzędnicy Administracji Sądownictwa Ukrainy, ławnicy (podczas pełnienia obowiązków w sądzie);
- personel zwykły i kierowniczy służb dochodzeniowo-śledczych, policji podatkowej, personel kierowniczy organów i jednostek obrony cywilnej;
- urzędnicy i funkcjonariusze: Prokuratury, Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, Państwowego Biura Śledczego, Narodowego Antykorupcyjnego Biura Ukrainy, służb dyplomatycznych, Państwowej Służby Ochrony Lasów, Państwowej Służby Ochrony Funduszu Rezerwatów Przyrody, Centralnego Organu Wykonawczego, który zapewnia tworzenie i wdrażanie polityki podatkowej państwa i polityki państwa w dziedzinie cel;
- członkowie Krajowej Agencji ds. Zapobiegania Korupcji;
- członkowie Centralnej Komisji Wyborczej;
- funkcjonariusze policji państwowej;
- urzędnicy i funkcjonariusze innych organów państwowych, władz Autonomicznej Republiki Krymu;
- członkowie kolegialnych organów państwowych;
- urzędnicy osób prawnych prawa publicznego, niewymienieni w ust. 1 części

pierwszej niniejszego artykułu, osoby będące członkami rady nadzorczej banku państwowego, przedsiębiorstwa państwowego lub organizacji państwowej generującej zyski.

Katalog osób podlegających obowiązkowi złożenia oświadczenia został również rozszerzony na mocy Ustawy z 23.03.2017 r., nr 1975-VIII. Lista została rozszerzona o następujące kategorie:

- przedstawiciele stowarzyszeń publicznych, instytucji naukowych, instytucji edukacyjnych, eksperci w zakresie swojej specjalizacji, inne osoby będące członkami komisji konkursowych, rad publicznych, rad kontroli publicznej, utworzonych przez organy państwowe i zaangażowanych w przygotowywanie decyzji w sprawach kadrowych, przygotowywanie, monitorowanie, ocenę realizacji programów antykorupcyjnych;
- kandydaci na deputowanych ludowych Ukrainy, kandydaci na stanowisko Prezydenta Ukrainy, kandydaci na deputowanych do Rady Najwyższej Autonomicznej Republiki Krymu, rad regionalnych, powiatowych, miejskich, powiatowych w miastach, wiejskich, kandydaci na stanowiska wójtów, burmistrzów, prezydentów miast i naczelników;
- inne osoby, które:
 - pozyskują fundusze i rzeczy w ramach realizacji na Ukrainie pomocowych programów (projektów) technicznych lub innych, w tym bezzwrotnych, w zakresie przeciwdziałania korupcji,
 - systematycznie, w ciągu roku, prowadzą prace, świadczą usługi wdrażania standardów w zakresie polityki antykorupcyjnej, monitorowania polityki antykorupcyjnej na Ukrainie, przygotowywania wniosków dotyczących tworzenia i wdrażania takiej polityki,
 - są kierownikami lub członkami najwyższego organu zarządzającego, innych organów zarządzających

cych stowarzyszeniami publicznymi, innych organizacji non profit zaangażowanych w działania związane z zapobieganiem korupcji i przeciwdziałaniem jej, wdrażaniem standardów w dziedzinie polityki antykorupcyjnej, monitorowaniem polityki antykorupcyjnej na Ukrainie, przygotowywaniem wniosków dotyczących kwestii tworzenia, wdrażania takiej polityki i/lub uczestnictwa w niej, są zaangażowane we wdrażanie środków związanych z zapobieganiem korupcji i jej stałą eliminacją.

Rodzaje oświadczeń, które podmioty składają zgodnie z Ustawą o zapobieganiu korupcji:

- oświadczenie roczne składane jest od 1 stycznia do 1 kwietnia roku następującego po roku sprawozdawczym. Takie oświadczenie obejmuje rok sprawozdawczy (od 1 stycznia do 31 grudnia włącznie), poprzedzający rok, w którym złożono oświadczenie i zawiera informacje aktualne na dzień 31 grudnia;
- obowiązkowi złożenia oświadczenia elektronicznego podlegają osoby, które kończą działalność związaną z wykonywaniem funkcji państwowych lub samorządowych, wówczas oświadczenie należy złożyć najpóźniej w dniu zakończenia pełnienia danego urzędu; jeżeli zwolnienie z zajmowanego stanowiska nastąpiło z inicjatywy pracodawcy, oświadczenie należy złożyć nie później niż w ciągu 20 dni roboczych od dnia, w którym osoba składająca oświadczenie dowiedziała się lub powinna była się o tym dowiedzieć;
- zobowiązany, który zakończył pracę związaną z pełnieniem funkcji państwowej lub samorządowej, powinien złożyć oświadczenie przed 1 kwietnia roku następującego po roku sprawozdawczym, w którym taka działalność została zakończona; takie oświadczenie obejmuje również rok sprawozdawczy (od 1 stycznia do 31 grudnia włącznie), poprzedzający rok, w którym

złożono oświadczenie, i zawiera informacje na dzień 31 grudnia roku budżetowego;

- osoby, które ubiegają się o stanowiska określone w ust. 1 ppkt „a” ust. 2 pierwszej części art. 3 Ustawy oraz zobowiązani określani w ust. 4 części pierwszej art. 3 Ustawy (kandydaci na stanowisko deputowanych, Prezydenta) przedkładają oświadczenia przed mianowaniem na dane stanowisko. Takie oświadczenie obejmuje rok sprawozdawczy (od 1 stycznia do 31 grudnia włącznie), poprzedzający rok, w którym osoba ubiegała się o stanowisko (udział w konkursie), o ile prawo nie stanowi inaczej i zawiera informacje na dzień 31 grudnia roku sprawozdawczego.

Wykaz informacji, które należy wskazać w oświadczeniu, określa art. 46 Ustawy o zapobieganiu korupcji. Są to:

- dane identyfikacyjne zgłaszającego (nazwisko, imię, nazwisko rodowe, data urodzenia, numer rejestracyjny karty podatkowej itp.),
- informacje o członkach rodziny zgłaszającego (oświadczenie wskazuje również informacje na temat majątku i stanu finansowego członków rodziny),
- informacje o nieruchomościach i ruchomościach (pojazdach) będących własnością lub użytkowanych,
- informacje o obiektach, których budowa jeszcze się nie zakończyła,
- informacje na temat wartościowych rzeczy osobistych, których wartość przekracza stukrotność minimum socjalnego,
- informacje dotyczące weksli, bonów skarbowych, papierów wartościowych, bonów i obligacji rządowych, kryptowalut,
- informacje dotyczące praw korporacyjnych, osób prawnych, beneficjenta rzeczyswistego (kontrolującego), którego zgłaszający lub członkowie jego rodziny są udziałowcami/właścicielami,
- informacje o innych możliwych źródłach dochodów oraz o otrzymanych upominkach,
- informacje na temat dostępnych zasobów pieniężnych przechowywanych w gospodarstwie domowym,

- informacje na temat wszelkich zobowiązań finansowych,
- informacje dotyczące wydatków i wszystkich transakcji finansowych w okresie sprawozdawczym, na podstawie których zobowiązany do złożenia oświadczenia tworzy lub rozwiązuje stosunek własności, posiadania lub użytkowania,
- informacje o zawodzie lub pracy wykonywanej w pełnym wymiarze godzin lub wykonywanej w niepełnym wymiarze godzin,
- informacje o działalności zobowiązanego związanej z organami zarządzającymi, kontrolnymi lub nadzorczymi stowarzyszeń publicznych, organizacji charytatywnych, samoregulujących się lub samorządnych stowarzyszeń zawodowych, członkostwie w takich stowarzyszeniach (organizacjach).

W związku z naruszeniem obowiązku złożenia oświadczenia majątkowego, Krajowa Agencja ds. Zapobiegania Korupcji prowadzi kontrole, które dotyczyć mogą:

- terminu złożenia oświadczenia,
- dokładności i kompletności wypełnienia formularza oświadczenia elektronicznego,
- zawartości logicznej i arytmetycznej oświadczenia.

Procedura przeprowadzania odpowiednich rodzajów kontroli jest określona przez Krajową Agencję ds. Zapobiegania Korupcji w celu zwalczania i zapobiegania korupcji w krótkim oraz w długim okresie. W przypadku odpowiedzialności, zgodnie z art. 65 Ustawy o zapobieganiu korupcji, za popełnienie przestępstw korupcji lub przestępstw związanych z korupcją, osoby określone w części pierwszej art. 3 tej Ustawy (w tym zobowiązani do złożenia oświadczenia) podlegają odpowiedzialności karnej, administracyjnej, cywilnej i dyscyplinarnej, zgodnie z procedurą ustanowioną przez prawo Ukrainy.

W przypadku naruszenia przepisów dotyczących kontroli finansowej, przewi-

dywana jest odpowiedzialność administracyjna oraz karna.

- Nieterminowe złożenie oświadczenia przez osobę uprawnioną do zajmowania stanowisk państwowych lub samorządowych jest zagrożone karą grzywny w wysokości od 50 do 100 indywidualnych minimalnych dochodów wolnych od podatku.
- Niezgłoszenie lub nieterminowe powiadomienie o otwarciu rachunku w walucie obcej w instytucji bankowej poza granicami kraju oraz niezgłoszenie istotnej zmiany w stanie majątkowym podlega karze grzywny w wysokości od 100 do 200 minimalnych dochodów wolnych od podatku.
- Świadome podanie nieprawdziwych informacji o majątku osobistym o wartości 100–250 minimalnych wynagrodzeń jest zagrożone karą grzywny w wysokości od 17 tys. do 42,5 tys. UAH.
- Świadome podanie przez zgłaszającego fałszywych informacji lub celowe zaniechanie zgłoszenia przedmiotu oświadczenia (o wartości ponad 344,5 tys. UAH) podlega karze grzywny w wysokości od 42,5 do 51 tys. UAH, karze robót publicznych (od 150 do 240 godzin) lub karze pozbawienia wolności do 2 lat, wraz z pozbawieniem prawa do zajmowania określonych stanowisk lub wykonywania niektórych czynności związanych z urzędem, na okres do 3 lat.
- Nabycie przez osobę uprawnioną do zajmowania stanowisk państwowych lub samorządowych majątku o znacznej wartości, jeśli – w świetle obowiązujących przepisów prawa – podstawa jego nabycia nie została potwierdzona dowodami, a także przeniesienie tego majątku na rzecz jakiegokolwiek innej osoby, podlega karze pozbawienia wolności na okres do 2 lat wraz z pozbawieniem prawa do zajmowania określonych stanowisk lub wykonywania niektórych czynności przez okres do 3 lat, wraz z konfiskatą mienia. □

¹ documents.worldbank.org/curated/en/517361485509154642/pdf/112302-PUB-Box402876B-PUBLIC-PUBDATE1-13-17.pdf [dostęp: 5.11.2018 r.].

WĘGRY

Krajowa Służba Ochrony

1. Podstawa prawna składania oświadczeń majątkowych

Zasady składania oświadczeń majątkowych dotyczące wszystkich funkcjonariuszy publicznych na Węgrzech określa ustawa nr CLII z 2007 r. w sprawie niektórych zobowiązań związanych z oświadczeniem majątkowym.

Art. 1 (1) – dla zapewnienia bezstronności i obiektywnego egzekwowania podstawowych praw i obowiązków oraz przejrzystości życia publicznego i zapobiegania korupcji, osoba wykonująca swoje obowiązki urzędnika publicznego, która indywidualnie lub jako członek zespołu ma prawo proponować lub podejmować decyzje, lub nadzorować administrację publiczną (dalej zobowiązany) – w przypadkach określonych w ustawie ma obowiązek złożyć oświadczenie majątkowe. Osoba zobowiązana i jej krewni – osoby wspólnie zamieszkujące w gospodarstwie domowym – muszą wypełnić formularz oświadczenia majątkowego, załączony do ww. Ustawy. Treść danych – określona w formularzu oświadczenia majątkowego – dotyczy dochodów, udziałów i kondycji finansowej.

(2) Osoba, która jest zobligowana złożyć oświadczenie majątkowe na podstawie odrębnej ustawy, nie jest zobowiązana do przedłożenia oświadczenia majątkowego zgodnie z niniejszą ustawą.

Art. 2 – Przepisy definiujące

- a) funkcjonariuszami publicznymi są:
- funkcjonariusze organów ścigania, w tym krajowej administracji podatkowej i celnej;
 - zawodowi i kontraktowi żołnierze Węgierskich Sił Zbrojnych;
 - pracownicy publiczni;

- funkcjonariusze publiczni administracji cywilnej;
- członkowie prokuratury;
- specjaliści o statusie służby sądownictwa oraz
- pracownicy Węgierskiego Banku Centralnego, z wyjątkiem członków Rady Polityki Pieniężnej Węgierskiego Banku Centralnego;

- b) krewni: małżonek, partner życiowy, rodzic, dziecko – w tym przysposobione lub pod kuratelą, dziecko małżonka mieszkające w tym samym gospodarstwie domowym z osobą zobowiązaną.

2. Katalog osób zobowiązanych do składania oświadczeń majątkowych

Art. 3 (1) – do złożenia oświadczenia majątkowego zobowiązana jest osoba, która indywidualnie lub jako członek zespołu ma prawo do podejmowania decyzji lub sprawowania nadzoru:

- a) w administracji publicznej i w postępowaniach o wykroczenie;
- b) w procesie zamówień publicznych;
- c) wykonując swoje obowiązki, osoba ta jest uprawniona do rozporządzania finansami publicznymi, w szczególności subwencjami państwowymi, zarządzania majątkiem państwowym lub samorządowym, funduszami państwowymi i samorządowymi funduszami wsparcia;
- d) w trakcie postępowań dotyczących odrębnych subwencji państwowych lub samorządowych, lub
- e) w procedurze badania i rozliczania wydatkowania subwencji państwowych lub samorządowych.

(2) Z zastrzeżeniem postanowień ust. (1), oświadczenia majątkowe składają:

- a) podsekretarze w administracji publicznej, zastępcy podsekretarzy;
- b) kierownicy departamentów lub osoby zajmujące taką samą lub wyższą pozycję w organach ścigania, powołane na mocy Ustawy 43 z 1996 r. o służbie personelu organów ścigania; zajmujące stałe stanowiska w randze generała i pułkownika ustanowione w Ustawie 205 z 2012 r. o statusie sił zbrojnych;
- c) konsultanci i doradcy polityczni, konsultanci i doradcy rządu i ministerstw;
- d) pracownicy publiczni i rządowi, sprawujący funkcje kierownicze;
- e) funkcjonariusze publiczni i rządowi podlegający krajowej procedurze dopuszczenia do informacji niejawnych zgodnie z prawem;
- f) prokuratorzy;
- g) notariusze oraz
- h) komornicy sądowi.

(3) Z zastrzeżeniem postanowień ust. (1), oświadczenia majątkowe składają:

- a) dyrektor generalny Węgierskiego Banku Rozwoju, prezes i członek zarządu i rady nadzorczej;
- b) członek rady nadzorczej i komisji rewizyjnej Węgierskiego Zarządu Mienia Państwowego;
- c) członek rady nadzorczej spółki z większościovym udziałem Skarbu Państwa;
- d) członek i urzędnik zarządu fundacji publicznej założonej przez parlament i rząd oraz
- e) osoba pełniąca swoje obowiązki nie w charakterze urzędnika państwowego, która indywidualnie lub jako członek zespołu ma prawo proponować lub podejmować decyzje lub nadzorować administrację publiczną;
- ea) w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego prowadzonym przez państwo, samorząd lokalny, instytucję budżetową i spółkę z większościovym udziałem Skarbu Państwa lub samorządu, a także publiczne fundacje ustanowione przez parlament, rząd i samorząd lokalny,

- eb) przy wykonywaniu swoich obowiązków dotyczących środków budżetowych lub innych, jak również zarządzania majątkiem państwowym lub samorządowym, a także odrębnymi funduszami państwowymi, gminnymi funduszami wsparcia i funduszami publicznymi ustanowionymi przez parlament, subwencjami rządowymi i samorządowymi,
- ec) w prowadzeniu postępowania w zakresie decydowania o odrębnych subwencjach państwowych lub samorządowych, lub
- ed) przy badaniu i rozliczaniu wydatków związanych z wykorzystaniem publicznych fundacji ustanowionych przez państwo, samorządy lokalne, parlament, rząd i samorząd lokalny.

3. Termin składania oświadczeń

Termin złożenia oświadczenia majątkowego¹

Art. 5 (1) – Zobowiązany musi złożyć oświadczenie majątkowe:

- a) z wyjątkiem art. 6 (2), przed ustanowieniem stosunku prawnego, funkcji, powołania na stanowisko, które tego wymaga;
- b) w ciągu 15 dni po ustaniu stosunku prawnego, funkcji i powołania na takie stanowiska, oraz
- c) z różną częstotliwością w zależności od rodzaju stanowiska lub funkcji.

(2) Oświadczenie majątkowe wypełnia się i przedkłada do dnia 30 czerwca roku właściwego dla danego terminu w przypadku, o którym mowa w ust. (1) c).

(3) Żadne oświadczenie majątkowe nie jest wymagane zgodnie z ust. (1) a) w przypadku zmiany stanowiska, miejsca pracy lub funkcji urzędnika państwowego oraz w przypadku rozwiązania stosunku prawnego i jednoczesnego ustanowienia nowego stosunku prawnego, jeżeli dawny i nowy stosunek prawny, funkcja lub praca wymagają złożenia oświadczenia majątkowego.

(4) Żadne oświadczenie majątkowe nie jest wymagane w przypadku opuszczenia stanowiska, pracy lub funkcji urzędnika służby cywilnej przez przeniesienie, jeżeli oświadczenie majątkowe jest wymagane na nowym stanowisku lub w związku z nową funkcją.

4. Konsekwencje niezłożenia oświadczenia majątkowego w terminie

Obowiązek składania oświadczeń majątkowych

Art. 8 (1) – Obowiązek jest spełniony w przypadku złożenia zgodnego z prawdą oświadczenia majątkowego w terminie. Osoba odpowiedzialna za nadzór – zobacz art. 13 – jest uprawniona do sprawdzenia poprawności treści oświadczenia.

(2) Oświadczenie majątkowe wypełnia się na podstawie sytuacji ekonomicznej i finansowej istniejącej na dzień złożenia oświadczenia majątkowego oraz wszelkich dochodów ze stosunku prawnego uzyskanych w ciągu pięciu lat kalendarzowych poprzedzających datę złożenia oświadczenia majątkowego.

(3) Treść oświadczenia majątkowego:

- a) nazwisko, miejsce i data urodzenia zobowiązanego, nazwisko jego matki, adres i dane pracodawcy,
- b) nazwisko, miejsce i data urodzenia danego krewnego mieszkającego w tym samym gospodarstwie domowym, nazwisko jego matki,
- c) dane dotyczące dochodu, udziałów i majątku osoby zobowiązanej oraz tożsame dane dotyczące krewnego mieszkającego w tym samym gospodarstwie domowym.

(4) O terminie złożenia oświadczenia informuje osoba odpowiedzialna za nadzór. Osoba zobowiązana musi zostać poinformowana na co najmniej 30 dni przed datą złożenia oświadczenia majątkowego, z wyjątkiem ustanowienia stosunku prawnego, powołania, objęcia stanowiska, o których mowa w art. 5 (1)b, kiedy to zobowiązany musi być poinformowany na 15 dni przed tym terminem.

(5) Informacje określone w ust. 4 obejmują:

- a) formularz jako załącznik do niniejszej ustawy,
- b) notę przewodnią do wypełnienia formularza,
- c) pouczenie o skutkach prawnych naruszenia przepisów dotyczących składania oświadczenia majątkowego.

Skutki prawne naruszenia przepisów dotyczących oświadczenia majątkowego

Art. 9 (1) – Każda osoba odmawiająca wypełnienia swojego zobowiązania do złożenia oświadczenia majątkowego zaprzestanie wykonywania swojego mandatu lub stosunku prawnego w oparciu o ten obowiązek, bez względu na przyczyny przewidziane w odrębnym ustawodawstwie, i przez trzy lata od daty rozwiązania stosunku prawnego nie może zawrzeć stosunku prawnego w służbie publicznej, służbie rządowej lub służbie państwowej, i nie może wykonywać pracy, pełnić funkcji, prowadzić działalności ani zajmować stanowiska, które stanowią podstawę obowiązku składania oświadczeń majątkowych na podstawie niniejszej ustawy.

(2) Jeżeli obowiązek złożenia oświadczenia majątkowego nie zostanie wypełniony przez osobę zobowiązaną zgodnie z art. 3 (3), stosunek prawny lub mandat ustają na mocy niniejszej ustawy. Osoba odpowiedzialna za nadzór musi poinformować o tym zobowiązanego w ciągu trzech dni roboczych od daty odmowy.

Art. 10 (1) – Jeżeli osoba zobowiązana nie złoży oświadczenia majątkowego, osoba odpowiedzialna za nadzór jest zobowiązana do skierowania pisemnego żądania do zainteresowanej osoby o wypełnienie zobowiązania w terminie ośmiu dni od otrzymania pisemnego wniosku.

(2) Jeżeli okres, o którym mowa w ust. 1 bezskutecznie upłyne, uznaje się to za odmowę złożenia oświadczenia majątkowego, chyba że zobowiązany nie wypełnił swojego zobowiązania nie z własnej winy.

(3) W przypadku określonym w ust. 2, osoba zobowiązana musi spełnić swój obowiązek złożenia oświadczenia majątkowe-

go w ciągu ośmiu dni od ustania przeszkody, a niespełnienie tego warunku uznaje się za odmowę złożenia oświadczenia majątkowego.

5. Zakres oświadczeń majątkowych

Celem składania oświadczeń majątkowych jest przeciwdziałanie nielegalnemu wzbogaceniu funkcjonariuszy publicznych. W związku z tym należy złożyć oświadczenie na temat majątku i sytuacji finansowej na dzień złożenia oświadczenia oraz wszystkich dochodów uzyskanych w ciągu pięciu lat poprzedzających dzień złożenia oświadczenia. Zapobieganie konfliktowi interesów pomiędzy działalnością w służbie publicznej i poza nią wchodzi w zakres procedury dotyczącej konfliktu interesów, o której mowa powyżej.

6. Rodzaj majątku osobistego

Rodzaj majątku osobistego określa Załącznik do ustawy CLII z 2007 r., dotyczący niektórych zobowiązań związanych z oświadczeniem majątkowym.

7. Składanie oświadczeń majątkowych

Art. 11 (1) – Oświadczenie majątkowe wypełnia się w dwóch egzemplarzach zgodnie z wytycznymi określonymi w Załączniku do ww. Ustawy i załącza się je w oddzielnych, zapieczętowanych kopertach podpisanych przez zobowiązanego.

(2) Oświadczenie majątkowe może być składane w formie elektronicznej.

8. Analiza oświadczeń majątkowych

Art. 13 – Treść złożonego oświadczenia majątkowego będzie weryfikowana przez osobę odpowiedzialną za nadzór. Osoba odpowiedzialna za nadzór może się zapoznać z zawartością oświadczenia w przypadku podjęcia przez nią decyzji o wszczęciu procedury weryfikacji w związku z art. 14.

Procedura weryfikacji wzbogacenia

Art. 14 (1) – Treść oświadczenia jest weryfikowana przez osobę odpowiedzialną za nadzór:

- a) w ciągu roku od ustania stosunku prawnego, zajmowania stanowiska, wykonywania pracy lub pełnienia funkcji, lub
- b) z chwilą zawiadomienia, jeżeli można założyć, że wzbogacenie nie może być uzasadnione przez stosunek prawny lub inne źródła prawne znane osobie odpowiedzialnej za nadzór.

(2) W przypadku procedury weryfikacji, o której mowa w ust. 1(b), osoba zobowiązana zostaje wysłuchana przez osobę odpowiedzialną za nadzór. Wysłuchania nie przeprowadza się, jeżeli zawiadomienie zostało dokonane anonimowo lub jeśli zawiadomienie jest w sposób oczywisty bezzasadne lub odnosi się do faktów lub okoliczności, które zostały wyjaśnione przez osobę odpowiedzialną za nadzór podczas poprzedniego wysłuchania. Wysłuchanie może się odbyć na wniosek osoby zobowiązanej w obecności przedstawiciela organu federacji branżowej lub innej osoby upoważnionej przez osobę zobowiązaną, w celu sporządzenia protokołu.

(3) Dodatkowe zasady wysłuchania określa osoba lub organ odpowiedzialny za nadzór w porozumieniu z federacją branżową.

(4) Osoba odpowiedzialna za nadzór, przysyłając oświadczenie majątkowe, wszczyna niezwłocznie procedurę weryfikacji wzbogacenia, zgodnie z rozporządzeniem rady ministrów w sprawie szczegółowych zasad postępowania w administracji podatkowej, przeciwko osobie zobowiązanej oraz krewnemu (krewnym) zamieszkującemu w tym samym gospodarstwie domowym, gdy:

- a) zgodnie z ust. 1(a), w przypadku procedury weryfikacji wzbogacenia można w uzasadniony sposób stwierdzić, na podstawie treści oświadczenia majątkowego, że majątek osoby zobowiązanej nie może być uzasadniony na podstawie jej stosunku prawnego lub innego legalnego dochodu znanego osobie odpowiedzialnej za nadzór,

- b) osoba zobowiązana nie wypełniła swojego zobowiązania z art. 5 (1) b) w wyznaczonym terminie, lub
- c) po wysłuchaniu, o którym mowa w ust. 2, fakty, dane i okoliczności w nim zawarte nie mogą być uznane za wiarygodne.

(5) Osoba odpowiedzialna za nadzór może wszcząć procedurę weryfikacji wzbogacenia osoby zobowiązanej oraz krewnego (krewnych) mieszkającego w tym samym gospodarstwie domowym i przekazać sprawę Krajowemu Urzędowi Podatkowemu i Celnemu w przypadku majątku osoby zobowiązanej pochodzącego z działalności podlegającej obowiązkowi zgłoszenia, a która nie została przez nią zgłoszona.

(6) Z inicjatywy osoby odpowiedzialnej za nadzór, na mocy ust. 4, Krajowy Urząd Podatkowy i Celny przeprowadza procedurę weryfikacji wzbogacenia zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie szczegółowych zasad postępowania w administracji podatkowej.

Art. 15 – Postępowanie kończy uchwała Krajowego Urzędu Podatkowego i Celnego, w której wskazuje się kwotę, która przewyższa legalny dochód osoby zobowiązanej i jej krewnych mieszkających w tym samym gospodarstwie domowym.

(2) Krajowy Urząd Podatkowy i Celny powiadamia osobę odpowiedzialną za nadzór, przesyłając prawomocne rozstrzygnięcie i zwracając oświadczenie majątkowe.

(3) Jeżeli osoba zobowiązana złożyła skargę administracyjną przeciwko prawomocnemu rozstrzygnięciu na podstawie ust. 1, powinna ona otrzymać kopię przesłanej skargi z potwierdzeniem jej odbioru. Krajowy Urząd Podatkowy i Celny informuje osobę odpowiedzialną za nadzór, przesyłając ostateczną decyzję kończącą postępowanie.

Art. 16 (1) – Jeżeli kwota ustalona przez Krajowy Urząd Podatkowy i Celny przekracza kwotę obowiązkowej płacy minimalnej

z pierwszego dnia roku złożenia oświadczenia w pierwszym dniu rozliczenia oświadczenia majątkowego w roku kalendarzowym poprzedzającym rok złożenia oświadczenia majątkowego, a prawomocne rozstrzygnięcie wynikało z procedury weryfikacji wzbogacenia – jeżeli została ona zaskarżona w postępowaniu administracyjnym – pierwszego dnia drugiego miesiąca następującego po otrzymaniu decyzji sądu przez osobę odpowiedzialną za nadzór:

a) stosunek prawny lub mandat osoby zobowiązanej na podstawie art. 3 (3) ustają na mocy Ustawy, o czym osoba zobowiązana zostaje powiadomiona przez osobę odpowiedzialną za nadzór w ciągu trzech dni roboczych,

b) mandat lub stosunek prawny osoby zobowiązanej – który nie jest objęty zakresem podpunktu a) – ulega rozwiązaniu niezależnie od powodów unieważnienia przewidzianych w odrębnym ustawodawstwie.

(2) Ustęp 1 nie ma zastosowania, jeżeli osoba zobowiązana udowodni, że w danej sytuacji działała w sposób uzasadniony.

(3) Osoba zobowiązana, po rozwiązaniu stosunku prawnego w sposób określony w ust. 1, nie będzie uprawniona, przez okres trzech lat, do wykonywania pracy wymagającej składania oświadczeń majątkowych na podstawie niniejszej Ustawy. ▣

¹ Osobami zobowiązanymi do złożenia oświadczenia majątkowego w terminach przewidzianych w art. 5 są osoby realizujące powyższe zadania w zamówieniach publicznych, wiceminister, sekretarz stanu i osoby pełniące wyżej wymienione stanowiska w organizacjach budżetowych, w spółkach z większościovym udziałem samorządu, a także osoby pełniące wyżej wymienione stanowiska w procedurach zamówień publicznych zarządzanych przez publiczną fundację ustanowioną przez parlament, rząd lub gminę. Dwa razy do roku składają oświadczenia majątkowe osoby niewymienione w poprzednim paragrafie, które przydzielają lub nadzorują przydzielanie subwencji państwowych. Wszyscy inni zobowiązani urzędnicy składają oświadczenia majątkowe co pięć lat.

OŚWIADCZENIE MAJĄTKOWE

Numer rejestracji oświadczenia majątkowego:

**DANE OSOBOWE, DANE O DOCHODZIE, UDZIAŁY
I SYTUACJA FINANSOWA ZOBOWIĄZANEGO DO ZŁOŻENIA OŚWIADCZENIA****Część I
DANE OSOBOWE**

Imię i nazwisko:
Miejsce i data urodzenia:
Nazwisko matki:
Adres:

osoby zobowiązanej.

**Część II
OŚWIADCZENIE O DOCHODACH**

Roczny dochód składającego oświadczenie ogółem:

1. rok HUF
2. rok HUF
3. rok HUF
4. rok HUF
5. rok HUF

Źródła dochodu – w podziale na działalności

1. rok

Działalność	Dochód
	HUF
	HUF
	HUF
	HUF
	HUF

2. rok

Działalność	Dochód
	HUF
	HUF
	HUF
	HUF
	HUF

3. rok

Działalność	Dochód
	HUF
	HUF
	HUF
	HUF
	HUF

4. rok

Działalność	Dochód
	HUF
	HUF
	HUF
	HUF
	HUF

5. rok

Działalność	Dochód
	HUF
	HUF
	HUF
	HUF
	HUF

8

Część III**OŚWIADCZENIE DOTYCZĄCE PRAW DO RZECZY****A) Nieruchomości**

1. Domy i grunty budowlane (lub najem na czas nieoznaczony lub długoterminowy; prawo użytkowania, prawo powiernictwa, prawo rozporządzania):

a) Adres: miejscowość ul.

Wielkość ogółem: m², posiadany procent:

Data nabycia, z tytułu:

b) Adres: miejscowość ul.

Wielkość ogółem: m², posiadany procent:

Data nabycia, z tytułu:

c) Adres: miejscowość ul.
 Wielkość ogółem: m², posiadany procent:
 Data nabycia, z tytułu:

2. Obiekty i grunty letniskowe (lub najem na czas nieoznaczony lub długoterminowy; prawo użytkowania, prawo powiernictwa, prawo rozporządzania):

a) Adres: miejscowość ul.
 Wielkość ogółem: m², posiadany procent:
 Data nabycia, z tytułu:

b) Adres: miejscowość ul.
 Wielkość ogółem: m², posiadany procent:
 Data nabycia, z tytułu:

c) Adres: miejscowość ul.
 Wielkość ogółem: m², posiadany procent:
 Data nabycia, z tytułu:

3. Własność lub współwłasność innego budynku niemieszkalnego (lub najem na czas nieoznaczony; prawo użytkowania, prawo powiernictwa, prawo rozporządzania):

a) Rodzaj (budowla ogrodowa, warsztat, placówka handlowa, studio, przychodnia, garaż itd.):
 Adres: miejscowość ul.
 Wielkość ogółem: m², posiadany procent:
 Data nabycia, z tytułu:

b) Rodzaj:
 Adres: miejscowość ul.
 Wielkość ogółem: m², posiadany procent:
 Data nabycia, z tytułu:

c) Rodzaj:
 Adres: miejscowość ul.
 Wielkość ogółem: m², posiadany procent:
 Data nabycia, z tytułu:

4. Własność gruntów rolnych (lub najem na czas nieoznaczony lub długoterminowy; prawo użytkowania, prawo powiernictwa, prawo rozporządzania):

a) Oznaczenie:
 Adres: miejscowość; numer ewidencji gruntów:
 Rozmiar: m²
 Wykorzystanie: posiadany procent:
 Data nabycia, z tytułu:
 Klasa gleby:

b) Oznaczenie:

Adres: miejscowość; numer ewidencji gruntów:

Rozmiar: m²

Wykorzystanie: posiadany procent:

Data nabycia, z tytułu:

Klasa gleby:

c) Oznaczenie:

Adres: miejscowość; numer ewidencji gruntów:

Rozmiar: m²

Wykorzystanie: posiadany procent:

Data nabycia, z tytułu:

Klasa gleby:

B) Rzeczy ruchome o dużej wartości (w tym rzeczy wynajęte i wydierżawione lub wzięte w użytkowanie, niewymienione we wcześniejszych punktach):

1. Pojazdy mechaniczne:

a) Samochód osobowy: Rodzaj Numer rejestracyjny

Data nabycia, z tytułu:

Rodzaj Numer rejestracyjny

Data nabycia, z tytułu:

Rodzaj Numer rejestracyjny

Data nabycia, z tytułu:

b) Inny pojazd mechaniczny:

.....

Data nabycia, z tytułu:

Data nabycia, z tytułu:

Data nabycia, z tytułu:

2. Chronione dzieła sztuki i kolekcje:

a) Nieseryjne dzieła sztuki:

Twórca Tytuł Numer rejestracyjny

Data nabycia, z tytułu:

Twórca Tytuł Numer rejestracyjny

Data nabycia, z tytułu:

Twórca Tytuł Numer rejestracyjny

Data nabycia, z tytułu:

b) Kolekcja:

Oznaczenie: Sztuka Numer rejestracyjny

Data nabycia, z tytułu:

Oznaczenie: Sztuka Numer rejestracyjny

Data nabycia, z tytułu:

Oznaczenie: Sztuka Numer rejestracyjny

Data nabycia, z tytułu:

3. Inne – składnik majątkowy według elementów lub zbiorów (kolekcji), którego wartość jest dziesięciokrotnie wyższa niż obowiązkowe minimalne wynagrodzenie na pierwszy dzień miesiąca:

a) Oznaczenie: Dane identyfikacyjne

Data nabycia, z tytułu:

b) Oznaczenie: Dane identyfikacyjne

Data nabycia, z tytułu:

c) Oznaczenie: Dane identyfikacyjne

Data nabycia, z tytułu:

d) Oznaczenie: Dane identyfikacyjne

Data nabycia, z tytułu:

e) Oznaczenie: Dane identyfikacyjne

Data nabycia, z tytułu:

4. Oszczędności w postaci papierów wartościowych (akcje, obligacje, bony skarbowe, udziały itd.):

Oznaczenie: Numer Wartość nominalna

Oznaczenie: Numer Wartość nominalna

Oznaczenie: Numer Wartość nominalna

Oznaczenie: Numer Wartość nominalna

Oznaczenie: Numer Wartość nominalna

5. Oszczędności zdeponowane:

Instytucja finansowa Nr rachunku Kwota

Instytucja finansowa Nr rachunku Kwota

Instytucja finansowa Nr rachunku Kwota

Instytucja finansowa Nr rachunku Kwota

Instytucja finansowa Nr rachunku Kwota

6. Kwota przekraczająca dziesięciokrotność miesięcznego minimalnego wynagrodzenia obowiązującego na pierwszy dzień miesiąca, w gotówce: HUF

7. Całkowita kwota obowiązkowego wynagrodzenia minimalnego obowiązującego pierwszego dnia miesiąca, o ile przekracza dziesięciokrotność kwoty na rachunku bankowym lub inne roszczenie pieniężne:

Instytucja finansowa Nr rachunku Kwota

Instytucja finansowa Nr rachunku Kwota

Instytucja finansowa Nr rachunku Kwota

Instytucja finansowa Nr rachunku Kwota

Instytucja finansowa Nr rachunku Kwota

Roszczenie pieniężne	Nazwisko i adres dłużnika	Kwota roszczenia	Data umowy	
			Data	Data wygaśnięcia

8. Inne składniki majątkowe o wartości przekraczającej dwukrotność obowiązkowego minimalnego miesięcznego wynagrodzenia na pierwszy dzień miesiąca, jeżeli ich łączna wartość przekracza dziesięciokrotność obowiązkowego minimalnego miesięcznego wynagrodzenia na pierwszy dzień miesiąca:

Oznaczenie..... Dane identyfikacyjne
Oznaczenie..... Dane identyfikacyjne
Oznaczenie..... Dane identyfikacyjne
Oznaczenie..... Dane identyfikacyjne
Oznaczenie..... Dane identyfikacyjne

Część IV
ZOBOWIĄZANIA

1. Wierzyciel (instytucja finansowa):

Rodzaj pożyczki	Kwota pożyczki	Pożyczka	
		Data	Data wygaśnięcia

2. Wierzyciel (osoba fizyczna)

Nazwisko i adres dłużnika	Kwota pożyczki	Pożyczka	
		Data	Data wygaśnięcia

Część V
OŚWIADCZENIE O UDZIAŁACH

Pozycja lub udziały (w tym udział w majątku powierniczym jako powiernik lub funduszu emerytalnym, które nie są wymienione we wskazanych powyżej punktach) w przedsiębiorstwie (w tym spółkach działających w ramach holdingu państwowego):

A)

1. Numer rejestracji spółki:
2. Nazwa spółki:
3. Siedziba:
4. Forma udziału:
5. Proporcja własności w chwili przystąpienia: %
6. Obecna proporcja własności: %
7. Podział zysku: %
8. Pozycja w spółce:

B)

1. Numer rejestracji spółki:
2. Nazwa spółki:
3. Siedziba:
4. Forma udziału:
5. Proporcja własności w chwili przystąpienia: %
6. Obecna proporcja własności: %
7. Podział zysku: %
8. Pozycja w spółce:

C)

1. Numer rejestracji spółki:
2. Nazwa spółki:
3. Siedziba:
4. Forma udziału:
5. Proporcja własności w chwili przystąpienia: %
6. Obecna proporcja własności: %
7. Podział zysku: %
8. Pozycja w spółce:

POLSKA

Centralne Biuro Antykorupcyjne

Prawne i praktyczne aspekty funkcjonowania systemu składania i kontroli oświadczeń majątkowych w Polsce

Pojęcie oświadczenia o stanie majątkowym pojawiło się po raz pierwszy w polskim ustawodawstwie w przepisach Ustawy z dnia 5 czerwca 1992 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. z 1992 r. Nr 56, poz. 274, z późn. zm.), zwanej ustawą antykorupcyjną. Art. 6 tej ustawy początkowo nakładał obowiązek składania oświadczenia majątkowego na posłów, senatorów, osoby zajmujące kierownicze stanowiska państwowe, osoby wchodzące w skład organów gminy oraz na pracowników urzędów państwowych i pracowników samorządowych. Kolejny akt prawny regulujący kwestię oświadczeń majątkowych – Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1393) – w swoim założeniu miał przeciwdziałać korupcji na najwyższych szczeblach władzy, zapobiegając wzajemnemu przenikaniu sfery władztwa publicznego i gospodarki¹. Jednocześnie rozszerzał katalog osób zobowiązanych do składania oświadczeń i do dzisiaj stanowi regulację najobszerniej odnoszącą się do kwestii samych oświadczeń majątkowych.

W niniejszym opracowaniu przedstawiono zagadnienia dotyczące kwestii oświadczeń majątkowych funkcjonujące w obecnym stanie prawnym.

1. Podstawy prawne składania oświadczeń o stanie majątkowym

Obowiązujące obecnie regulacje prawne obligujące osoby pełniące funkcje publiczne do składania oświadczeń majątkowych są zawarte w wielu aktach prawnych. Poszczególne przepisy różnicują zakres informacji, które należy zamieszczać w oświadczeniach przez poszczególne grupy zawodowe, wskazują terminy składania oświadczeń, a także ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne oraz określają sankcje za podanie nieprawdy. Co więcej w obrocie prawnym funkcjonuje aż 16 (!) różnych wzorów formularzy oświadczeń o stanie majątkowym.

Poniżej przedstawiono zestawienie najważniejszych aktów prawnych wprowadzających obowiązek składania oświadczeń o stanie majątkowym przez osoby pełniące funkcje publiczne, wraz ze wskazaniem obowiązującego formularza:

1. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1393) – wzór formularza oświadczenia określa rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie określenia wzorów formularzy oświadczeń o prowadzeniu działalności gospodarczej i o stanie majątkowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1162).
2. Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej

- (Dz. U. z 2018 r. poz. 508, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia jak w ustawie antykorupcyjnej.
3. Ustawa z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 173, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia jak w ustawie antykorupcyjnej.
 4. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2018 r. poz. 1309, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia jak w ustawie antykorupcyjnej.
 5. Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz. U. z 2017 r. poz. 1920, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia jak w ustawie antykorupcyjnej.
 6. Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 2104, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia jak w ustawie antykorupcyjnej.
 7. Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1978, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia jak w ustawie antykorupcyjnej.
 8. Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1542) – wzór formularza oświadczenia jak w ustawie antykorupcyjnej.
 9. Ustawa z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2142, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia jak w ustawie antykorupcyjnej.
 10. Ustawa z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz. U. z 2016 r. poz. 1510, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia o stanie majątkowym określa załącznik do ustawy.
 11. Ustawa z dnia 30 lipca 2004 r. o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 187, poz. 1925, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia o stanie majątkowym określa załącznik do ustawy.
 12. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2018 r. poz. 913, z późn. zm.) – wzory formularzy oświadczeń o stanie majątkowym określają załączniki do Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2009 r. w sprawie określenia wzorów formularzy oświadczeń majątkowych radnego województwa, członka zarządu województwa, skarbnika województwa, sekretarza województwa, kierownika wojewódzkiej samorządowej jednostki organizacyjnej, osoby zarządzającej i członka organu zarządzającego wojewódzką osobą prawną oraz osoby wydającej decyzje administracyjne w imieniu marszałka województwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 2015), zał. nr 1 – wzór oświadczenia majątkowego dla radnego województwa, zał. nr 2 – wzór oświadczenia majątkowego dla członka zarządu województwa, skarbnika województwa, sekretarza województwa, kierownika wojewódzkiej samorządowej jednostki organizacyjnej, osoby zarządzającej i członka organu zarządzającego wojewódzką osobą prawną oraz osoby wydającej decyzje administracyjne w imieniu marszałka województwa.
 13. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 995, z późn. zm.) – wzory formularzy oświadczeń o stanie majątkowym określają załączniki do Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 lutego 2003 r. w sprawie określenia wzorów formularzy oświadczeń majątkowych radnego powiatu, członka zarządu powiatu, sekretarza powiatu, skarbnika powiatu, kierownika jednostki organizacyjnej powiatu, osoby zarządzającej i członka organu zarządzającego powiatową osobą prawną oraz osoby wydającej decyzje administracyjne w imieniu starosty (Dz. U. z 2017 r. poz. 2019), zał. nr 1 – wzór oświadczenia majątkowego dla radnego powiatu, zał. nr 2 – wzór oświadczenia majątkowego członka zarządu powiatu, sekretarza powiatu, skarbnika powiatu, kierownika jednostki organizacyjnej

powiatu, osoby zarządzającej i członka organu zarządzającego powiatową osobą prawną oraz osoby wydającej decyzje administracyjne w imieniu starosty.

14. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994, z późn. zm.) – wzory formularzy oświadczeń o stanie majątkowym określają załączniki do Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 lutego 2003 r. w sprawie określenia wzorów formularzy oświadczeń majątkowych radnego gminy, wójta, zastępcy wójta, sekretarza gminy, skarbnika gminy, kierownika jednostki organizacyjnej gminy, osoby zarządzającej i członka organu zarządzającego gminną osobą prawną oraz osoby wydającej decyzje administracyjne w imieniu wójta (Dz. U. z 2017 r. poz. 2020), zał. nr 1 – wzór oświadczenia majątkowego dla radnego gminy, zał. nr 2 – wzór oświadczenia majątkowego wójta, zastępcy wójta, sekretarza gminy, skarbnika gminy, kierownika jednostki organizacyjnej gminy, osoby zarządzającej i członka organu zarządzającego gminną osobą prawną oraz osoby wydającej decyzje administracyjne w imieniu wójta.
15. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1260) – wzór formularza oświadczenia o stanie majątkowym określa załącznik do Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 lutego 2003 r. w sprawie określenia wzorów formularzy oświadczeń majątkowych radnego gminy, wójta, zastępcy wójta, sekretarza gminy, skarbnika gminy, kierownika jednostki organizacyjnej gminy, osoby zarządzającej i członka organu zarządzającego gminną osobą prawną oraz osoby wydającej decyzje administracyjne w imieniu wójta (Dz. U. z 2017 r. poz. 2020).
16. Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2017 r. poz. 1767, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia o stanie majątkowym określa załącznik do Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 września 2017 r. w sprawie oświadczenia o stanie majątkowym prokuratora (Dz. U. z 2017 r. poz. 1707).
17. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 23, z późn. zm.) oraz pozostałe ustawy „sądowe” odsyłające do ww. ustawy – wzór formularza oświadczenia o stanie majątkowym określa załącznik do Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie oświadczenia o stanie majątkowym sędziego, dyrektora sądu oraz zastępcy dyrektora sądu (Dz. U. z 2017 r. poz. 2437).
18. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2243, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia o stanie majątkowym określa załącznik do Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie oświadczenia o stanie majątkowym sędziego, dyrektora sądu oraz zastępcy dyrektora sądu (Dz. U. z 2017 r. poz. 2437).
19. Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz. U. z 2018 r. poz. 138, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia o stanie majątkowym określa załącznik do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 marca 2018 r. w sprawie oświadczeń o stanie majątkowym funkcjonariuszy Służby Ochrony Państwa (Dz. U. z 2018 r. poz. 606).
20. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2017 r. poz. 2067, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia o stanie majątkowym określa załącznik do Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie postępowania w sprawach oświadczeń o stanie majątkowym policjantów oraz trybu publikowania oświadczeń o stanie majątkowym osób pełniących funkcje organów Policji (Dz. U. z 2017 r. poz. 974).
21. Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Strazy Granicznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2365, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia o stanie majątkowym określa załącznik

do Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 23 stycznia 2018 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie oświadczeń o stanie majątkowym funkcjonariuszy oraz pracowników Straży Granicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 243).

22. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1313, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia o stanie majątkowym określa załącznik do Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 lutego 2008 r. w sprawie trybu postępowania w sprawach oświadczeń o stanie majątkowym strażaków Państwowej Straży Pożarnej oraz wzoru oświadczenia o stanie majątkowym osób pełniących funkcje organów Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2013 r. poz. 1591, z późn. zm.).
23. Ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 870, z późn. zm.) – wzór formularza oświadczenia o stanie majątkowym określa załącznik do Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 listopada 2003 r. w sprawie określenia wzoru oświadczenia o stanie majątkowym składanego przez członków zarządu powszechnego towarzystwa emerytalnego (Dz. U. z 2003 r. Nr 206, poz. 1999).

Co istotne, w obowiązującym stanie prawnym formularze oświadczeń majątkowych w większości znajdują się w rozporządzeniach, a nie w ustawach, co powoduje wiele problemów przy wypełnianiu oświadczeń, jak też ich późniejszej analizie i kontroli, gdyż zapisy w formularzach bywają często niespójne z zapisami ustawowymi.

Zarówno przepisy dotyczące składania oświadczeń o stanie majątkowym, jak i wzory formularzy są w chwili obecnej niejednoznaczne, nieprecyzyjne i pozostawiają wiele możliwości interpretacyjnych.

Przykładowo, problemy w interpretacji niejednokrotnie budziły kwestie wykazywania:

- polis ubezpieczeniowych o charakterze kapitałowym,
- jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych,

- środków pieniężnych małżonka,
- uzyskanych dochodów (także współmałżonka),
- dopłat unijnych pozyskanych na gospodarstwo rolne,
- elementów majątku wchodzącego w skład prowadzonej działalności gospodarczej (lub działalności prowadzonej przez współmałżonka),
- wierzytelności,
- umów powiernictwa czy innych zawieranych z osobami trzecimi,
- mienia nabytego w drodze przetargu od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, jednostek samorządu terytorialnego, ich związków lub komunalnej osoby prawnej w kontekście okresu, jaki należy uwzględnić wykazując to nabycie.

W celu przeprowadzenia rzetelnej analizy czy kontroli stanu majątkowego osoby pełniącej funkcję publiczną, dane podlegające wykazaniu w oświadczeniu majątkowym powinny być ujawnione w taki sposób, aby w wyniku ich weryfikacji można było jednoznacznie ocenić ich prawdziwość i prawidłowość, nie pozostawiając wątpliwości interpretacyjnych.

Bardzo istotną kwestią pozostaje również brak, w obecnym stanie prawnym, oficjalnej instrukcji do wypełniania oświadczeń majątkowych, która – w sytuacji niejasności przepisów i samych formularzy – pomogłaby osobom zobowiązanym do składania oświadczeń rzetelnie ująć stan swojego majątku, a zarazem wyeliminować sytuacje, w których jakiś składnik majątku został pominięty wskutek niewiedzy, a nie w sposób celowy.

Kontrola prawidłowości i prawdziwości oświadczeń majątkowych leży w kompetencji Centralnego Biura Antykorupcyjnego, które przeprowadza pełną i szczegółową kontrolę w trybie i na zasadach określonych w rozdziale 4 Ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 2104, z późn. zm.). Funkcjonariusze CBA wykonują czynności kontrolne w celu ujawniania przypadków korupcji w instytucjach państwowych i samorządzie

terytorialnym oraz nadużyć osób pełniących funkcje publiczne, a także działalności godzącej w interesy ekonomiczne państwa. W tym miejscu należy jednak wskazać, iż ponad dziesięcioletnie doświadczenie Biura w zakresie prowadzenia czynności kontrolnych, polegających na sprawdzaniu przestrzegania przez osoby pełniące funkcje publiczne przepisów ustawy antykorupcyjnej, w tym przeprowadzania kontroli oświadczeń majątkowych, ujawniło szereg niedoskonałości zapisów ustawowych.

Przykładowo, jednym z najbardziej dotkliwych problemów formalnych, mających wpływ na procedurę kontroli oświadczeń, jest brak uregulowania instytucji prawnie skutecznego i sankcjonowanego doręczenia, wezwania oraz terminu. Powyższe ogranicza możliwości kontroli na każdym z jej etapów opisanych w rozdziale 4 ustawy o CBA. Inną ważną instytucją, nieuregulowaną w ustawie o CBA, jest przesłuchanie w charakterze świadka sankcjonowane odpowiedzialnością karną. Nie ulega wątpliwości, że w celu poprawienia skuteczności kontroli oświadczeń majątkowych, niezbędne jest dokonanie odpowiednich zmian legislacyjnych.

2. Zakres podmiotowy oświadczeń o stanie majątkowym

Podobnie jak w przypadku pozostałych kwestii związanych z tematyką oświadczeń majątkowych, również w przypadku zakresu podmiotowego mamy do czynienia z rozproszonym stanem prawnym. Ponieważ nie istnieje jedna ustawa zawierająca katalog osób zobowiązanych do składania oświadczeń majątkowych, obowiązek ten nakładany jest poszczególnymi ustawami, wymienionymi w części artykułu dotyczącej podstaw prawnych. Co do zasady przyjmuje się, że oświadczenia majątkowe składają osoby, które pełnią najważniejsze funkcje i stanowiska, zarówno w administracji państwowej lub samorządowej, jak i w prokuraturze, sądownictwie czy w poszczególnych służbach. Jak celnie wskazuje A. Rzetecka-Gil, obowiązek składania oświadczeń majątkowych „dotyczy osób o bardzo różnym statusie,

zakresie i zasięgu kompetencji, skoro obejmuje z jednej strony Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałka Sejmu, Prezesa Rady Ministrów, ministrów, sędziów Trybunału Konstytucyjnego, a z drugiej np. szeregowego pracownika wiejskiego urzędu gminy, który upoważniony został przez wójta gminy do wydawania decyzji administracyjnych w jego imieniu”².

Szacuje się, że w obecnym stanie prawnym około 500 000 osób jest zobowiązanych do składania oświadczeń o stanie majątkowym. Należy jednak podkreślić, że są to jedynie wyliczenia szacunkowe, a wskazanie dokładnej liczby osób, które je składają, będzie możliwe dopiero w momencie wejścia w życie przepisów umożliwiających składanie oświadczeń drogą elektroniczną.

Najszerzy katalog osób zobowiązanych do składania oświadczeń majątkowych został określony w ustawie antykorupcyjnej. I tak, zgodnie z art. 10 w związku z art. 2 tej ustawy oświadczenia majątkowe składają:

- 1) osoby zajmujące kierownicze stanowiska państwowe (Prezydent RP, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, minister, sekretarz i podsekretarz Stanu, wojewoda itd.) – Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego;
- 2) pracownicy urzędów państwowych, w tym członkowie korpusu służby cywilnej, zajmujący stanowiska kierownicze (dyrektorzy generalni, dyrektorzy departamentów, ich zastępcy, naczelnicy wydziałów itd.), lub zajmujący stanowiska równorzędne pod względem płacowym;
- 3) członkowie korpusu służby cywilnej zatrudnieni w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw finansów publicznych;
- 4) dyrektor generalny Najwyższej Izby Kontroli oraz pracownicy Najwyższej Izby Kontroli nadzorujący lub wykonujący czynności kontrolne;
- 5) prezes i wiceprezesi oraz starsi radcowie i radcowie Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa;
- 6) przewodniczący i zastępcy przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego;

- 7) pracownicy regionalnych izb obrachunkowych zajmujący stanowiska: prezesa, członka kolegium, naczelnika wydziału oraz inspektora do spraw kontroli;
- 8) pracownicy samorządowych kolegiów odwoławczych zajmujący stanowiska: przewodniczącego, jego zastępcy oraz etatowego członka kolegium;
- 9) pracownicy banków państwowych zajmujący stanowiska: prezesa, wiceprezesa, członka zarządu oraz skarbnika;
- 10) pracownicy przedsiębiorstw państwowych zajmujący stanowiska: dyrektora przedsiębiorstwa, jego zastępcy oraz głównego księgowego;
- 11) pracownicy jednoosobowych spółek Skarbu Państwa oraz spółek, w których udział Skarbu Państwa przekracza 50 procent kapitału zakładowego lub 50 procent liczby akcji, zajmujący stanowiska: prezesa, wiceprezesa i członka zarządu;
- 12) pracownicy agencji państwowych zajmujący stanowiska: prezesa, wiceprezesa, dyrektora zespołu, dyrektora oddziału terenowego i jego zastępcy – lub stanowiska równorzędne.

Ponadto poszczególne grupy zawodowe składają oświadczenia majątkowe na podstawie własnych ustaw:

- 1) parlamentarzyści (posłowie, senatorowie, eurodeputowani) – ustawa o wykonywaniu mandatu posła i senatora, ustawa o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w RP;
- 2) samorządowcy (radni, zarząd, osoby wydające decyzje w imieniu kierownika jednostki, sekretarz, skarbnik itd.) – ustawa o samorządzie wojewódzkim, ustawa o samorządzie gminnym, ustawa o samorządzie powiatowym;
- 3) sędziowie, prokuratorzy – Prawo o prokuraturze, Prawo o ustroju sądów powszechnych, Prawo o ustroju sądów wojskowych;
- 4) żołnierze, policjanci, funkcjonariusze ABW, AW, CBA, SKW, SWW – na podstawie poszczególnych ustaw regulujących organizację i funkcjonowanie służb – ustawa o CBA i inne;

- 5) Straż Graniczna, Państwowa Straż Pożarna – na podstawie poszczególnych ustaw regulujących organizację i funkcjonowanie służb – ustawa o Straży Granicznej i inne;
- 6) pracownicy urzędów skarbowych – ustawa o Krajowej Administracji Skarbowej;
- 7) komornicy sądowi – ustawa o komornikach sądowych i egzekucji.

Wieloletnia praktyka CBA wskazuje, że obecny katalog osób zobowiązanych do składania oświadczeń majątkowych jest niepełny i nie obejmuje wszystkich grup zawodowych zagrożonych ryzykiem korupcyjnym. W opinii Biura wymaga on rozszerzenia o grupy osób zajmujące ważne stanowiska w administracji państwowej, potencjalnie narażone na zachowania korupcyjne, a nieobjęte obecnie obowiązkiem składania oświadczeń majątkowych. Są to m.in.:

- prezes i zastępcy prezesa ZUS, członkowie zarządu oraz rady nadzorczej ZUS;
- prezes i zastępcy prezesa NFZ oraz członkowie rady NFZ;
- pracownicy Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego;
- rektorzy, prorektorzy, kanclerze i kwestorzy uczelni publicznych;
- konsultanci krajowi i wojewódzcy w ochronie zdrowia;
- wybrane osoby biorące udział w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego w podmiotach będących zamawiającym bądź centralnym zamawiającym, w postępowaniach dotyczących przyznawania plafonów, poręczeń i gwarancji kredytowych, jeżeli wartość postępowania przewyższa kwoty określone na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy Prawo zamówień publicznych.

3. Rodzaje oświadczeń majątkowych oraz terminy ich składania

Tzw. ustawa antykorupcyjna

Zgodnie z treścią art. 10 ust. 4 ustawy antykorupcyjnej, oświadczenie majątkowe

składa się kierownikowi jednostki (dyrektorowi generalnemu urzędu) w trzech przypadkach:

- 1) przed objęciem stanowiska,
- 2) co roku do dnia 31 marca, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego,
- 3) w dniu opuszczenia stanowiska.

Ustawy bezpośrednio odwołujące się do przepisów ustawy antykorupcyjnej lub dokładnie odwzorowujące jej regulacje dotyczące okoliczności składania oświadczeń majątkowych:

- ustawa o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (art. 72 ust. 2),
- ustawa o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (art. 80a),
- ustawa o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (art. 42),
- ustawa o komornikach sądowych i egzekucji (art. 16 ust. 5).

Inne ustawy zawierające rozwiązania bardzo zbliżone do ustawy antykorupcyjnej, tj. składanie oświadczeń w trzech jednoznacznie określonych przypadkach:

- ustawa Prawo o prokuraturze (art. 104 § 5) – oświadczenie składa się w terminie 30 dni od dnia objęcia stanowiska prokuratora, według stanu na dzień jego objęcia, a następnie co roku do dnia 30 kwietnia, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego, a także w ciągu 30 dni od dnia opuszczenia stanowiska prokuratora, według stanu na dzień jego opuszczenia;
- ustawa o Służbie Więziennej (art. 161 ust. 1) – funkcjonariusz jest obowiązany złożyć oświadczenie majątkowe przy nawiązaniu stosunku służbowego, a następnie co roku do dnia 31 marca, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego, a także przy rozwiązaniu stosunku służbowego.

Ustawa o wykonywaniu mandatu posła i senatora

Zgodnie z art. 35 ust. 3 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora, posłowie

i senatorowie składają oświadczenia w następujących terminach:

- do dnia złożenia ślubowania,
- do dnia 30 kwietnia każdego roku, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego,
- w terminie miesiąca od dnia zarządzenia nowych wyborów do Sejmu i Senatu.

Rozwiązania dotyczące rodzajów oświadczeń majątkowych i terminów ich składania, nawiązujące bezpośrednio do regulacji przyjętych w ustawie o wykonywaniu mandatu posła i senatora, znalazły się w art. 3a ust. 3 ustawy o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w Rzeczypospolitej Polskiej. Posłowie do Parlamentu Europejskiego składają oświadczenia majątkowe w wymienionych niżej terminach:

- do dnia pierwszego posiedzenia Parlamentu Europejskiego, w którym bierze udział poseł,
- do dnia 30 kwietnia każdego roku, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego,
- w terminie miesiąca od dnia zarządzenia nowych wyborów do Parlamentu Europejskiego.

Ustawy samorządowe

Radni wszystkich szczebli samorządu terytorialnego oraz wójt (burmistrz, prezydent miasta) są zobowiązani do złożenia pierwszego oświadczenia majątkowego w terminie 30 dni od dnia złożenia ślubowania. Kolejne oświadczenia składane są przez radnego i wójta (burmistrza, prezydenta miasta) co roku do dnia 30 kwietnia, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego oraz na 2 miesiące przed upływem kadencji. W przypadku objęcia mandatu w trakcie trwania kadencji, oświadczenie należy złożyć w terminie 30 dni od dnia złożenia ślubowania. Regulacje w tym zakresie znalazły się w ust. 4 art. 24h ustawy o samorządzie gminnym, art. 25c ustawy o samorządzie powiatowym oraz art. 27c ustawy o samorządzie województwa.

Należy zauważyć, że opisane przepisy wskazują obowiązek złożenia oświadczenia majątkowego w związku z upływem kaden-

cji, nie obejmują natomiast takiego obowiązku w przypadku zaistnienia okoliczności innych niż upływ kadencji, co może prowadzić do sytuacji unikania złożenia ostatniego oświadczenia, na przykład przez pisemne zrzeczenie się mandatu przez radnego. Postulat wprowadzenia przez ustawodawcę zmian polegających na połączeniu obowiązku złożenia ostatniego oświadczenia majątkowego z innymi niż upływ kadencji przesłankami wygaśnięcia mandatu określonymi w art. 383 § 1 Ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 754, z późn. zm.) sformułowała A. Wierzbica³. Propozycja dotyczyła składania ostatniego oświadczenia majątkowego w sytuacjach określonych w art. 383 § 1 pkt 2 i 4–6 Kodeksu wyborczego, tj. w przypadku:

- utraty prawa wybieralności lub nieposiadania go w dniu wyborów,
- pisemnego zrzeczenia się mandatu,
- naruszenia ustawowego zakazu łączenia mandatu radnego z wykonywaniem określonych w odrębnych przepisach funkcji lub działalności,
- wyboru na wójta.

Postulowane zmiany miałyby zapobiegać, obecnie zgodnym z prawem, możliwościom uniknięcia złożenia ostatniego oświadczenia majątkowego, a tym samym zachować istotę antykorupcyjnego oddziaływania składania oświadczeń majątkowych, jako narzędzia kontrolnego, które da odpowiedź na pytanie, czy radny, pełniąc funkcję publiczną, nie wykorzystał jej do osiągania niezgodnych z prawem korzyści, czemu służy porównanie pierwszego i ostatniego oświadczenia

Inne osoby zobowiązane do złożenia oświadczeń o swoim stanie majątkowym, na podstawie ust. 5 przedstawionych wyżej artykułów ustaw samorządowych, tj. zastępcy wójta (członek zarządu powiatu/województwa), sekretarz gminy (powiatu/województwa), skarbnik gminy (powiatu/województwa), kierownik jednostki organizacyjnej gminy (powiatu), kierownik wojewódzkiej samorządowej jednostki organizacyjnej, osoba zarządzająca i członek organu zarządzającego gminą (powiatową/wojewódzką)

osobą prawną oraz osoba wydająca decyzje administracyjne w imieniu wójta (starosty, marszałka województwa) składają pierwsze oświadczenie majątkowe w terminie 30 dni od dnia powołania na stanowisko lub od dnia zatrudnienia. Kolejne oświadczenia składane są przez nich co roku do dnia 30 kwietnia, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego oraz w dniu odwołania ze stanowiska lub rozwiązania umowy o pracę.

Do wszystkich opisanych przepisów ustaw samorządowych został dodany ust. 5a wskazujący, że jeżeli terminy określone w ust. 4 lub 5 nie zostaną dotrzymane, odpowiednio, przewodniczący rady gminy, wojewoda lub wójt w terminie 14 dni od dnia stwierdzenia niedotrzymania terminu wzywa osobę, która nie złożyła oświadczenia, do jego niezwłocznego złożenia, wyznaczając dodatkowo 14-dniowy termin. Termin ten liczy się od dnia skutecznego dostarczenia wezwania.

W przypadku osób wydających decyzje administracyjne w imieniu wójta (starosty, marszałka województwa) istnieje ustawowy obowiązek złożenia ostatniego oświadczenia majątkowego jedynie w dniu odwołania ze stanowiska lub rozwiązania umowy o pracę. Ustawodawca nie przewidział prawnego rozwiązania dla sytuacji, gdy osobie takiej upoważnienie zostało cofnięte.

Ustawy sądownicze

Określenie terminów składania oświadczeń majątkowych przez sędziów sądów powszechnych znajduje się w art. 87 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych. Oświadczenie składa się w terminie 30 dni od dnia objęcia urzędu sędziego albo powołania na stanowisko dyrektora sądu lub zastępcy dyrektora sądu, według stanu na dzień objęcia urzędu albo powołania, a następnie co roku do dnia 30 kwietnia, według stanu na 31 grudnia roku poprzedniego, a także w terminie 30 dni od dnia opuszczenia urzędu sędziego albo odwołania ze stanowiska dyrektora sądu lub zastępcy dyrektora sądu, według stanu na dzień opuszczenia urzędu albo odwołania.

Na podstawie art. 8 ustawy Prawo o ustroju sądów administracyjnych, sędziowie sądów administracyjnych składają oświadczenie o stanie majątkowym, o którym mowa w art. 87 opisanej wyżej ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Natomiast ustawa Prawo o ustroju sądów wojskowych w art. 28 § 4, nawiązując do terminów wynikających z ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, samodzielnie konstruuje ten przepis. Oświadczenie majątkowe składa się w terminie 30 dni od dnia objęcia urzędu sędziego, a następnie co roku do dnia 30 kwietnia, według stanu na 31 grudnia roku poprzedniego, a także w terminie 30 dni od dnia opuszczenia urzędu sędziego, według stanu na dzień opuszczenia urzędu.

Inne ustawy

Ustawa o Krajowej Administracji Skarbowej (art. 149 ust. 1) – osoby wskazane w tym przepisie są obowiązane corocznie, w terminie do dnia 31 marca, składać oświadczenia o swoim stanie majątkowym. Przepis ten nie określa dnia, na który ma zostać wykazany stan majątkowy. W tym wypadku należy jednak wziąć pod uwagę ust. 6 tego artykułu, wskazujący, w zakresie nieuregulowanym, stosowanie przepisów ustawy antykorupcyjnej.

Ustawa o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (art. 58 ust. 3) przewiduje złożenie oświadczenia o stanie majątkowym przez osoby wymienione w art. 58 ust. 1 co roku do dnia 31 marca, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego.

Złożenie oświadczenia majątkowego w czterech przypadkach – przy nawiązaniu oraz rozwiązaniu stosunku służbowego, corocznie do dnia 31 marca, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego oraz na żądanie właściwego przełożonego, przewidują przepisy następujących ustaw:

- ustawa o Służbie Ochrony Państwa (art. 137 ust. 1 i ust. 4) – przy nawiązaniu stosunku służbowego, przy rozwiązaniu stosunku służbowego, corocznie oraz na żądanie Komendanta SOP lub osoby przez niego upoważnionej,

- ustawa o Policji (art. 62 ust. 2 i ust. 3) – przy nawiązaniu lub rozwiązaniu stosunku służbowego lub stosunku pracy, corocznie oraz na żądanie przełożonego właściwego w sprawach osobowych,
- ustawa o Państwowej Straży Pożarnej (art. 57a ust. 6 i ust. 7) – przy nawiązaniu lub rozwiązaniu stosunku służbowego, corocznie oraz na żądanie przełożonego uprawnionego do powołania lub mianowania,
- ustawa o Straży Granicznej (art. 91a ust. 1 i ust. 5) – przy nawiązaniu lub rozwiązaniu stosunku służbowego, corocznie oraz na żądanie osób wymienionych w art. 91a ust. 1.

Odrębne regulacje dotyczą pracowników Straży Granicznej, którzy – na podstawie art. 91a ust. 3 ww. ustawy – składają oświadczenia majątkowe na żądanie Komendanta Głównego Straży Granicznej, Komendanta Biura Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej, właściwych komendantów oddziałów Straży Granicznej, komendantów ośrodków szkolenia Straży Granicznej lub komendantów ośrodków Straży Granicznej.

Podobne rozwiązania, jak w przypadku czterech ww. ustaw, dotyczące złożenia oświadczenia majątkowego na żądanie, ustawodawca przyjął w ustawie o pracownikach samorządowych. Art. 32 ust. 1 tej ustawy nakazuje złożenie oświadczenia o swoim stanie majątkowym pracownikowi samorządowemu zatrudnionemu na stanowisku urzędniczym, w tym na kierowniczym stanowisku urzędniczym, na żądanie osoby upoważnionej do dokonywania czynności w zakresie prawa pracy. Na podstawie art. 34 tejże ustawy wyłączeni z takiego obowiązku zostali pracownicy samorządowi zatrudniani na podstawie wyboru (np. wójt, starosta, marszałek województwa) oraz na podstawie powołania (np. zastępca wójta, skarbnik gminy).

Obowiązek złożenia oświadczenia majątkowego na żądanie występuje również w ustawie o pracownikach urzędów państwowych. Osoba zobowiązana składa oświadczenie majątkowe przy nawiązaniu stosunku pracy oraz na żądanie kierownika urzędu.

Ustawa o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych w art. 41a ust. 2 przyjęła odbiegający od innych ustaw termin złożenia oświadczenia corocznego – członek zarządu składa oświadczenie według stanu na 31 grudnia roku ubiegłego do dnia 31 maja. Wcześniej składa oświadczenie przed objęciem funkcji w zarządzie.

Istotne znaczenie dla terminów składania oświadczeń majątkowych ma ich właściwe obliczenie. A więc, na przykład, w sytuacji gdy termin złożenia oświadczenia majątkowego przypada na dzień uznany ustawowo za wolny od pracy lub na sobotę oraz gdy oświadczenie majątkowe zostaje złożone za pośrednictwem poczty, co jest częstą praktyką stosowaną przez wójtów i przewodniczących rady gminy, składających oświadczenia wojewodzie. Opisanie ustawy nie regulują w pełni tego zagadnienia. Czynność złożenia oświadczenia majątkowego nie mieści się w zakresie przedmiotowym Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257, z późn. zm.). Brak więc jest podstaw do stosowania rozwiązań dotyczących sposobu obliczania terminów przyjętych w art. 57 tej ustawy. Z racjonalnego punktu widzenia wydaje się, że najprostszym rozwiązaniem tego problemu byłoby odwołanie się wprost w ustawach szczegółowych, w tym zakresie, do przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego.

4. Zakres przedmiotowy oświadczeń o stanie majątkowym

W związku z tym, że zakres informacji koniecznych do zamieszczenia w składanym oświadczeniu majątkowym uzależniony jest od zapisów aktów prawnych regulujących tę kwestię dla poszczególnych grup zawodowych, poniżej przedstawiono zestawienia danych niezbędnych do zamieszczenia w oświadczeniach majątkowych składanych przez osoby pełniące daną funkcję publiczną.

Należy zauważyć, iż jedną z większych grup stanowią osoby zobligowane do skła-

dania oświadczeń majątkowych na zasadach i w trybie określonym w art. 10 ustawy antykorupcyjnej. Osoby składające oświadczenia majątkowe na podstawie tego przepisu zobowiązane są określić w nich w szczególności informacje o: posiadanych zasobach pieniężnych, nieruchomościach, udziałach i akcjach w spółkach prawa handlowego, a ponadto o nabytym przez siebie albo współmałżonka od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, jednostek samorządu terytorialnego, ich związków lub związku metropolitalnego mieniu, które podlegało zbyciu w drodze przetargu. Oświadczenie to powinno również zawierać dane dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej oraz pełnienia funkcji w spółkach prawa handlowego lub spółdzielniach, z wyjątkiem spółdzielni mieszkaniowych. Co ciekawe, wzór formularza oświadczenia majątkowego składanego na podstawie tego przepisu przewiduje dodatkowo podanie informacji na temat składników mienia ruchomego o wartości powyżej 10 000 zł, zobowiązań pieniężnych o wartości powyżej 10 000 zł oraz innych dodatkowych danych o stanie majątkowym. W związku z tym, osoby składające oświadczenie na podstawie art. 10 ustawy antykorupcyjnej są zobligowane do ujawnienia informacji, które nie wynikają wprost z przepisu ustawowego, a jedynie z aktu wykonawczego.

Dane, jak wyżej, zobowiązane są zawrzeć również osoby składające oświadczenia o swoim stanie majątkowym na podstawie przepisów art. 58 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych. Zgodnie z tym przepisem, żołnierze zawodowi nie są zobowiązani do ujawnienia w składanym oświadczeniu danych o nabyciu od związku metropolitalnego mienia, które podlegało zbyciu w drodze przetargu. Ciekawostką jest również fakt, iż – zgodnie z ustawą – zawarte w oświadczeniu dane o pełnieniu funkcji w spółkach handlowych lub spółdzielniach (z wyjątkiem funkcji w radzie nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej) nie dotyczą osoby składającej oświadczenie majątkowe, a wyłącznie małżonka żołnierza zawodowego. Z drugiej jednak strony, osoby składające oświadcze-

nia o stanie majątkowym na podstawie tego przepisu obowiązuje wzór formularza zgodny z przepisami ustawy antykorupcyjnej, który z kolei zawiera w swej treści miejsce na ujawnienie danych o nabyciu od związku metropolitalnego mienia, które podlegało zbyciu w drodze przetargu, a także o pełnieniu funkcji w spółkach handlowych lub spółdzielniach przez osobę składającą dane oświadczenie. Dodatkowo, obowiązujący wzór formularza oświadczenia majątkowego obliguje żołnierzy zawodowych do określenia także informacji o posiadanych składnikach mienia ruchomego o wartości powyżej 10 000 zł, zobowiązaniach pieniężnych o wartości powyżej 10 000 zł oraz innych dodatkowych danych o stanie majątkowym.

W inny sposób został określony zakres informacyjny podlegający ujawnieniu w oświadczeniu majątkowym składanym na podstawie art. 35 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora oraz art. 3a ustawy o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w Rzeczypospolitej Polskiej. Przepis ten zobowiązuje osoby składające oświadczenie do określenia w nim informacji o:

- 1) zasobach pieniężnych, nieruchomościach, uczestnictwie w spółkach cywilnych lub w osobowych spółkach handlowych, udziałach i akcjach w spółkach handlowych, o nabytym od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, jednostek samorządu terytorialnego, ich związków lub komunalnej osoby prawnej, mieniu, które podlegało zbyciu w drodze przetargu, a także o prowadzonej działalności gospodarczej i stanowiskach zajmowanych w spółkach handlowych;
- 2) dochodach osiągniętych z tytułu zatrudnienia lub innej działalności zarobkowej lub zajęć, z podaniem kwot uzyskiwanych z każdego tytułu;
- 3) mieniu ruchomym o wartości powyżej 10 000 zł;
- 4) zobowiązaniach pieniężnych o wartości powyżej 10 000 zł, w tym zaciągniętych kredytach i pożyczkach oraz warunkach, na jakich zostały udzielone.

Podobne informacje jak posłowie i senatorowie muszą zawrzeć osoby składające oświadczenia majątkowe na podstawie ustaw samorządowych – określonych w: art. 24h ustawy o samorządzie gminnym, art. 25c ustawy o samorządzie powiatowym, art. 27c ustawy o samorządzie województwa oraz art. 24 ustawy o pracownikach samorządowych. Jedyne różnice pomiędzy tymi oświadczeniami wynikają z punktu pierwszego, a mianowicie osoby składające oświadczenia na podstawie ustaw samorządowych nie są zobowiązane do zamieszczania informacji o uczestnictwie w spółkach cywilnych lub w osobowych spółkach handlowych, a ponadto oprócz pozostałych informacji wykazywanych w tym punkcie, zobowiązane są wskazać dane na temat nabycia od związku metropolitalnego mienia, które podlegało zbyciu w drodze przetargu. Pozostałe przytoczone powyżej punkty obowiązują w całości.

Podobieństwo widać również w informacjach podlegających ujawnieniu w oświadczeniach majątkowych składanych na podstawie art. 41a ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych. Różnice dotyczą m.in. wartości i waluty, w jakiej konieczne jest wykazanie ruchomości oraz zobowiązań. Zgodnie z tym przepisem, oświadczenie powinno zawierać informacje o:

- 1) posiadanych zasobach pieniężnych, nieruchomościach, uczestnictwie w spółkach cywilnych lub w osobowych spółkach handlowych, udziałach i akcjach w spółkach handlowych, a także dane dotyczące prowadzonej działalności gospodarczej oraz pełnienia funkcji w spółkach handlowych;
- 2) dochodach osiągniętych z tytułu zatrudnienia lub innej działalności zarobkowej lub zajęć, z podaniem kwot uzyskiwanych z każdego tytułu;
- 3) mieniu ruchomym o wartości jednostkowej stanowiącej równowartość w złotych powyżej 3000 euro;
- 4) zobowiązaniach pieniężnych o wartości stanowiącej równowartość w złotych powyżej 3000 euro, w tym o zaciągniętych kredytach i pożyczkach oraz warunkach, na jakich zostały udzielone.

Kolejny katalog informacji podlegających ujawnieniu został określony w: art. 104 ustawy Prawo o prokuraturze, art. 87 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz art. 28 ustawy Prawo o ustroju sądów wojskowych. Katalog ten wskazuje, że grupy zawodowe, do których odnoszą się powyższe przepisy, zobowiązane są zamieścić w składanym oświadczeniu o stanie majątkowym informacje o:

- 1) posiadanych zasobach pieniężnych,
- 2) posiadanych nieruchomościach i tytułach prawnych do ich posiadania,
- 3) posiadanych rzeczach ruchomych o wartości jednostkowej powyżej 10 000 zł,
- 4) posiadanych udziałach i akcjach w spółkach prawa handlowego,
- 5) posiadanych instrumentach finansowych w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2017 r. poz. 1768, z późn. zm.) innych niż wskazane w pkt. 4,
- 6) dochodach podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych, uzyskanych w okresie roku przed dniem, na który składane jest oświadczenie, o ile ich łączna wartość przekracza 10 000 zł i ich źródłach, z wyłączeniem dochodów uzyskanych w związku z pełnieniem urzędu albo zajmowaniem stanowiska obligującego do złożenia danego oświadczenia,
- 7) nabytym przez składającego oświadczenie albo jego małżonka od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, jednostek samorządu terytorialnego, ich związków lub samorządowej osoby prawnej, mieniu, które podlegało zbyciu w drodze przetargu,
- 8) wierzytelnościach i zobowiązaniach pieniężnych o wartości powyżej 10 000 zł.

Niewiele różni się także zakres informacyjny podlegający ujawnieniu w oświadczeniach majątkowych składanych przez funkcjonariuszy na podstawie: art. 62 ustawy o Policji, art. 137 ustawy o Służbie Ochrony Państwa, art. 91a ustawy o Straży Granicznej, art. 200 ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej oraz strażaków na podstawie art. 57a ustawy o Państwowej Straży Pożarnej. Składane

przez nich oświadczenia powinny zawierać informacje o źródłach i wysokości uzyskanych przychodów, posiadanych zasobach pieniężnych, nieruchomościach, udziałach i akcjach w spółkach prawa handlowego, a ponadto o nabytym przez daną osobę albo jej małżonka od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, gminy, związku międzygminnego, powiatu, związku powiatów, związku powiatowo-gminnego lub związku metropolitalnego mieniu, które podlegało zbyciu w drodze przetargu. Składane przez nich oświadczenia o stanie majątkowym powinny również zawierać dane dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej oraz pełnienia funkcji w spółkach prawa handlowego lub spółdzielniach, z wyjątkiem funkcji w radzie nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej. Dodatkowo, funkcjonariusze Straży Granicznej, Krajowej Administracji Skarbowej oraz strażacy zobowiązani są zawrzeć w składanych oświadczeniach informacje o uczestnictwie w spółkach cywilnych lub spółkach prawa handlowego, mieniu ruchomym, innych prawach majątkowych oraz o zobowiązaniach pieniężnych. Natomiast funkcjonariusze Krajowej Administracji Skarbowej nie są zobligowani do zamieszczania danych dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej oraz pełnienia funkcji w spółkach prawa handlowego lub spółdzielniach. Stanowczego podkreślenia wymaga fakt, że zarówno przepisy ustaw, jak i wzory formularzy oświadczeń majątkowych składanych przez funkcjonariuszy Policji oraz Służby Ochrony Państwa nie obligują tych grup zawodowych do ujawniania informacji na temat posiadanych ruchomości oraz zobowiązań pieniężnych. Niewykazywanie tych informacji znacząco zaciera oraz skutecznie uniemożliwia ustalenie stanu faktycznego sytuacji majątkowej osób składających oświadczenia majątkowe według tych wzorów. Nie ulega wątpliwości, że jest to sytuacja niedopuszczalna i wymaga podjęcia zmian legislacyjnych w tym zakresie.

Dosyć nietypową regulację wprowadza art. 161 ust. 2 ustawy o Służbie Więziennej. Zgodnie z jego treścią, funkcjonariusz składający oświadczenie o swoim stanie majątko-

wym podaje informacje o osiągnięciu dochodu oraz nabyciu mienia od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, jednostki samorządu terytorialnego, ich związków lub innej osoby prawnej jednostki samorządu terytorialnego, które podlegało zbyciu w drodze przetargu, w okresie ostatnich 12 miesięcy przed dniem składania oświadczenia. Jednakże ust. 4 tego artykułu wskazuje m.in., że do złożenia oświadczenia stosuje się odpowiednio formularz określony przepisami wydanymi na podstawie art. 11 ustawy antykorupcyjnej. Widzimy więc, że zakres informacyjny zawarty w formularzu obowiązującym funkcjonariusza służby więziennej jest zdecydowanie obszerniejszy niż zakres informacyjny wynikający bezpośrednio z przepisu ustawy. Należy zaznaczyć w tym miejscu, że w świetle obecnie obowiązujących przepisów nie jest to jedyny taki przypadek.

Kolejną grupę zawodową, która posiada ściśle określony w ustawie zakres informacji podlegających ujawnieniu w oświadczeniu majątkowym, stanowią komornicy. Zobowiązani są do składania oświadczeń na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Przepis ten jasno wskazuje, że oświadczenie powinno zawierać w szczególności informacje o posiadanych zasobach pieniężnych, nieruchomościach, udziałach i akcjach w spółkach prawa handlowego, a ponadto o nabytym przez tę osobę albo jej małżonka od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, gminy, związku międzygminnego, powiatu, związku powiatów, związku powiatowo-gminnego lub związku metropolitalnego mieniu, które podlegało zbyciu w drodze przetargu. Składane oświadczenie powinno również zawierać dane dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej oraz pełnienia funkcji w spółkach prawa handlowego lub spółdzielniach, z wyjątkiem funkcji w radzie nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej. Również w przypadku tej grupy zawodowej, wzór formularza oświadczenia majątkowego został określony przepisami ustawy antykorupcyjnej i również w tym przypadku dane podlegające ujawnieniu w składanym oświadczeniu, wynikające z przepisu ustawo-

wego, różnią się od informacji podlegających wykazaniu na podstawie przepisów aktu wykonawczego.

Wyraźnie więc widać, że zakres informacyjny podlegający ujawnieniu w oświadczeniach majątkowych składanych przez poszczególne grupy osób sprawujących funkcje publiczne w gruncie rzeczy odnosi się do tych samych obszarów życia i posiadanego majątku. Jednakże wielość aktów prawnych stanowiących podstawę ich składania oraz wprowadzających wzory formularzy dla poszczególnych grup zawodowych, a także wynikające z nich różnice powodują, że praktycznie niemożliwe jest jednolite podejście do kwestii wypełnienia oświadczeń majątkowych oraz treści podlegających ujawnieniu. W związku z tym zasadne jest dążenie do ustanowienia wspólnych zasad, trybu i jednego wzoru formularza obligatoryjnego dla wszystkich grup zawodowych objętych tym obowiązkiem.

Mimo różnic w formie, zakresie i sposobie przedstawiania informacji podlegających ujawnieniu w składanych oświadczeniach o stanie majątkowym, większość oświadczeń posiada punkty wymagające wykazania tych samych informacji, np. zasoby pieniężne, nieruchomości, ruchomości czy zobowiązania.

W związku z tym, odwołując się do wniosków A. Wierzbicy zawartych w „Ograniczeniach antykorupcyjnych w samorządzie terytorialnym” oraz A. Rzeteckiej-Gil w komentarzu do ustawy antykorupcyjnej, można stwierdzić, że osoba składająca oświadczenie majątkowe, bez względu na podstawę prawną tego obowiązku, w punkcie dotyczącym posiadanych zasobów pieniężnych powinna wykazać wszelkie dane dotyczące zgromadzonych przez nią środków pieniężnych. Mowa tu oczywiście o środkach zgromadzonych w walucie polskiej, obcej oraz w papierach wartościowych. Wykazywane środki dotyczą zarówno formy gotówkowej, jak i bezgotówkowej, czyli zgromadzonych na rachunkach bankowych, lokatach i funduszach inwestycyjnych⁴.

Wypełnianie formularza oświadczenia majątkowego wiąże się również z uzupeł-

nieniem części dotyczącej posiadanych nieruchomości. W tym punkcie wymagane jest podanie wszelkich informacji na temat posiadanych domów, mieszkań, gospodarstwa rolnego oraz innych nieruchomości. Oprócz wskazania wszystkich posiadanych nieruchomości zasadne jest również wskazanie tytułu prawnego do tych nieruchomości oraz ich powierzchni i wartości. W ustawodawstwie polskim brak jest definicji określenia „dom”. W związku z tym za tego typu nieruchomości należy uznać każdą nieruchomość gruntową zabudowaną budynkiem mieszkalnym.

W przypadku konieczności wykazania mieszkania, sprawa wydaje się być łatwiejsza, ponieważ istnieją akty prawne wprowadzające pojęcie lokalu mieszkalnego. Kierując się tymi przepisami, jako mieszkanie powinno się wykazywać posiadanie zarówno lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną własność, jak i to, do którego posiada się spółdzielcze prawo własnościowe. Należy również zauważyć, że mieszkaniem może być także lokal pozostający w publicznym zasobie mieszkaniowym, lokal socjalny i zamienny oraz lokal zajmowany na podstawie umowy najmu z towarzystwem budownictwa mieszkaniowego⁵.

Wypełniając oświadczenie majątkowe, powinno się pamiętać, że pod pojęciem nieruchomości kryje się również gospodarstwo rolne. Zgodnie z Ustawą z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1892) jest to obszar gruntów o łącznej powierzchni przekraczającej 1 ha lub 1 ha przeliczeniowy, sklasyfikowany w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności innej niż rolnicza. Wskazane jest, aby w oświadczeniu określić rodzaj gospodarstwa, powierzchnię, wartość, rodzaj zabudowy i tytuł prawny. Wykazując rodzaj zabudowy, należy także pamiętać zarówno o budynkach, jak i budowlach. Osoba wykazująca w oświadczeniu majątkowym fakt posiadania gospodarstwa rolnego zobligowana jest również do wykazania przychodów i dochodów uzyskanych z tytułu jego prowadzenia oraz

wszelkich dopłat obszarowych otrzymanych z Unii Europejskiej. Nie można zapomnieć, że ujawnieniu podlega każde gospodarstwo rolne, do którego posiadany jest akt własności, współwłasności, dzierżawy, itp.⁶

Jak wynika z ww. przeglądu, w większości składanych oświadczeń majątkowych wykazaniu podlega również fakt nabycia od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, jednostek samorządu terytorialnego, ich związków oraz komunalnej osoby prawnej itp. mienia, które podlegało zbyciu w drodze przetargu. Wypełniając tę część oświadczenia, należy pamiętać, że mieniem jest zarówno własność, jak i inne prawa majątkowe. Ponieważ przepisy nie określają, czy ujawnieniu podlega tylko mienie nabyte w okresie od złożenia poprzedniego oświadczenia, wydaje się zasadne, by każdorazowo podawać informacje o nabytym mieniu, ze wskazaniem daty, kiedy zostało nabyte⁷. Należy jednak zauważyć, że przepisy w tym zakresie są nieprecyzyjne i często powodują szereg wątpliwości.

Kolejny punkt znajdujący się w zdecydowanej większości składanych oświadczeń majątkowych to ruchomości. Ta część oświadczenia, zgodnie z zamysłem ustawodawcy, powinna zawierać dane zarówno o pojazdach mechanicznych, jak również o dziełach sztuki, biżuterii, meblach, sprzęcie audiowizualnym itp. Osoba wykazująca posiadanie pojazdu powinna podać jego markę, model i rok produkcji. Należy pamiętać, że ujawnieniu podlegają tylko te składniki majątku, których wartość przekracza 10 000 zł. Ruchomości, których wartość jest równa tej kwocie nie podlegają ujawnieniu. Problematyczna wydaje się być kwestia ruchomości stanowiących komplet bądź zestaw. Pojawia się bowiem pytanie, czy wartość takich ruchomości należy rozpatrywać indywidualnie czy całościowo. Niestety wobec braku w przepisach dotyczących oświadczeń majątkowych definicji kolekcji, niemożliwe jest przypisanie osobie składającej oświadczenie braku wykazania np. księgozbioru bądź kolekcji monet. W obecnym stanie prawnym odłączony element zestawu bądź kompletu podlega ujawnieniu jedynie, gdy może

funkcjonować samodzielnie i jego wartość jednostkowa przekracza 10 000 zł. W przeciwnym wypadku taka ruchomość (kolekcja) nie podlega wykazaniu w oświadczeniu majątkowym.

Objaśnienia wymagają również zobowiązania pieniężne podlegające ujawnieniu w składanych oświadczeniach majątkowych. Wykazaniu podlegają zarówno zobowiązania pieniężne w walucie polskiej, jak i obcej. Wiele osób wypełniających oświadczenia majątkowe zapomina, że w tej części należy wykazać zarówno zobowiązania powstałe na skutek zawarcia umowy (np. kredytu czy pożyczki), jak i te powstałe w wyniku szkody wyrządzonej osobie trzeciej (np. wypłata odszkodowania). W związku z tym zasadne jest, aby wykazując posiadane zobowiązanie, jednocześnie ujawnić osobę lub instytucję, wobec której powstało. Ujawniając dane zobowiązanie, osoba składająca oświadczenie majątkowe nie powinna ograniczać się wyłącznie do jego kwoty głównej. W oświadczeniu powinna również zostać wyszczególniona wartość odsetek, a także innych świadczeń pobocznych, czyli całkowity koszt związany z zaciągniętym zobowiązaniem oraz kwota pozostająca do spłaty na dzień, na który zostało sporządzone oświadczenie. W tej części składanych oświadczeń majątkowych często pomijane są posiadane wierzytelności, które również podlegają ujawnieniu w oświadczeniach majątkowych. Ponadto z praktyki CBA wynika, że w punkcie dotyczącym zobowiązań, bardzo często niewykazywane są pożyczki od osób fizycznych – rodziny bądź znajomych. Wynika to naturalnie z przekonania, że zobowiązania takie nie zostaną wykryte przez uprawnione organy.

Przedmiotem oświadczeń majątkowych jest majątek osobisty oraz majątek objęty małżeńską wspólnością majątkową osoby zobowiązanej do złożenia oświadczenia. Co istotne, przedmiotem oświadczenia nie jest ani majątek osobisty małżonka osoby składającej oświadczenie majątkowe, ani też majątek jej rodziny (dzieci, rodziców,

rodzeństwa) lub konkubenta. Warto zaznaczyć, że w momencie zawarcia związku małżeńskiego pomiędzy małżonkami powstaje z mocy ustawy wspólność majątkowa, obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje bądź jedno z małżonków. Natomiast składniki majątku nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków.

Kwestie wspólności majątkowej, czyli majątku wspólnego, podlegającego ujawnieniu w składanych oświadczeniach majątkowych reguluje Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682, z późn. zm.), zwana dalej k.r.o.

I tak, zgodnie z art. 31 § 2, do majątku wspólnego zalicza się:

- pobrane wynagrodzenie za pracę i dochody z innej działalności zarobkowej każdego z małżonków,
- dochody z majątku wspólnego, jak również z majątku osobistego każdego z małżonków,
- środki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego każdego z małżonków.

Natomiast w skład majątku osobistego wchodzi:

- przedmioty majątkowe nabyte przed powstaniem wspólności majątkowej,
- przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił,
- przedmioty uzyskane z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia albo z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę,
- wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej jednego z małżonków,
- przedmioty majątkowe uzyskane z tytułu nagrody za osobiste osiągnięcia jednego z małżonków,
- prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy,

- przedmioty majątkowe nabyte w zamian za składniki majątku osobistego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Wobec braku instrukcji do wypełniania oświadczeń majątkowych, niejednokrotnie wiele problemów sprawia osobom pełniącym funkcje publiczne właściwe określenie majątku wspólnego podlegającego wykazaniu. Powszechną praktyką jest np. brak wykazywania przychodów z najmu lokalu mieszkalnego, stanowiącego majątek osobisty osoby składającej oświadczenie. Innym przykładem może być sytuacja, w której małżonka osoby pełniącej funkcję publiczną nabyła samochód osobowy. Nabycie to nastąpiło z rachunku bankowego należącego do małżonki, zarówno w umowie sprzedaży, jak i w dowodzie rejestracyjnym jako właściciel figuruje małżonka. Co więcej, osoba, która wypełnia oświadczenie posiada swój samochód, a pojazdem kupionym przez małżonkę nigdy nie jeździła. W przekonaniu tej osoby, jest to „samochód żony”. Tymczasem zgodnie z zapisami k.r.o. pojazd ten stanowi majątek wspólny i jako taki podlega wykazaniu w oświadczeniu majątkowym. Podobnie rzecz wygląda w przypadkach nabycia pojazdów swoim dzieciom. Osoba składająca oświadczenie kupiła takie auto za własne pieniądze, zazwyczaj figuruje też w dowodzie rejestracyjnym i w umowie sprzedaży, ale ponieważ samochód ten, w jej mniemaniu, jest samochodem dziecka, bo ono je użytkuje, a auto parkowane jest w miejscu zamieszkania dziecka, to wypełniając oświadczenie osoby te nie wpisują takiego pojazdu jako własny. Analogiczne przykłady można mnożyć.

5. Składanie oświadczeń majątkowych

Przepisy zawarte w ustawach obligujących osoby pełniące funkcje publiczne do składania oświadczeń majątkowych są odmienne względem siebie i niespójne również w zakresie załączników, jakie zobowiązane są dołączyć do oświadczenia niektóre grupy zawodowe.

Do oświadczenia według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego, osoby składa-

jące oświadczenie na podstawie ustaw samorządowych, a także posłowie i senatorowie, posłowie do Parlamentu Europejskiego oraz członkowie zarządu powszechnego towarzystwa funduszy emerytalnych, zobowiązani są dołączyć kopię rocznego zeznania podatkowego (PIT). W stosunku do pozostałych grup zawodowych taki obowiązek nie istnieje.

Osoby zobligowane do składania oświadczeń o stanie majątkowym na podstawie ustaw samorządowych są zobowiązane, dodatkowo, do pierwszego oświadczenia majątkowego dołączyć informację o sposobie i terminie zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli prowadziły ją przed dniem wyboru.

Z uwagi na fakt, iż obowiązujące przepisy nie regulują elektronicznego systemu deklarowania, oświadczenia składane są w formie papierowej. Oświadczenie nie musi być złożone bezpośrednio osobie dokonującej analizy oświadczenia. Jeśli oświadczenia nie składa się bezpośrednio do podmiotu dokonującego analizy, należy złożyć je w zamkniętej kopercie zaadresowanej na ten podmiot z adnotacją „nie otwierać” albo „do rąk własnych”. Jest to związane z faktem, iż nie wszystkie informacje zawarte w oświadczeniu są jawne.

Jawność oświadczeń majątkowych wiąże się z realizacją konstytucyjnej zasady obywatelskiego prawa do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne, wyrażonej w art. 61 ust. 1 Konstytucji RP. Obowiązujące regulacje prawne różnicują jednak zakres oświadczeń majątkowych, których treść podlega ujawnieniu.

Art. 10 ust. 3 ustawy antykorupcyjnej wskazuje, że informacje zawarte w oświadczeniach o stanie majątkowym osób zobligowanych do składania oświadczeń zgodnie z ww. ustawą, z wyjątkiem oświadczenia złożonego przez Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, stanowią tajemnicę prawnie chronioną i podlegają ochronie przewidzianej dla informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone” określonej w przepisach

o ochronie informacji niejawnych, chyba że osoba, która złożyła oświadczenie, wyraziła pisemną zgodę na ich ujawnienie.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osoba uprawniona do odebrania oświadczenia może je ujawnić pomimo braku zgody składającego oświadczenie. Natomiast informacje zawarte w oświadczeniu o stanie majątkowym złożonym przez Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego albo Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego są jawne, także co do imienia i nazwiska, z wyjątkiem danych adresowych, informacji o miejscu położenia nieruchomości, a także informacji umożliwiających identyfikację ruchomości sędziego. Istnieje jednak pewien wyjątek od tej reguły. Otóż na wniosek sędziego, osoba odbierająca oświadczenie może zdecydować o objęciu informacji w nim zawartych ochroną przewidzianą dla informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone”, określoną w przepisach Ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 412, z późn. zm.), jeżeli ujawnienie tych informacji mogłoby powodować zagrożenie dla sędziego lub osób dla niego najbliższych. Do zniesienia tej klauzuli uprawniony jest Minister Sprawiedliwości. Jawne informacje zawarte w oświadczeniach o stanie majątkowym Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego albo Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, osoba odbierająca oświadczenia udostępnia w Biuletynie Informacji Publicznej, nie później niż do dnia 30 czerwca każdego roku.

Generalna zasada jawności obowiązuje w odniesieniu do oświadczeń o stanie majątkowym składanych na podstawie ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora, wszystkich trzech ustaw samorządowych oraz ustawy o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z powyższymi aktami prawnymi, informacje zawarte w oświadczeniu o stanie majątkowym są jawne, oczywiście z wyłączeniem informacji o adresie zamieszkania oraz o miejscu położenia nieruchomości. Jawne informacje zawarte w oświadczeniu o stanie majątkowym

przez posłów (w tym posłów do Parlamentu Europejskiego) i senatorów są podawane do wiadomości publicznej odpowiednio przez Marszałka Sejmu albo Marszałka Senatu w formie zapisu elektronicznego, natomiast jawne informacje zawarte w oświadczeniach majątkowych osób zobowiązanych do składania oświadczeń ustawami samorządowymi są udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej.

Zasada jawności obowiązuje także w odniesieniu do oświadczeń o stanie majątkowym składanych przez sędziów, dyrektorów sądów i ich zastępców, a także prokuratorów, komorników sądowych oraz sędziów sądów wojskowych. Informacje zawarte w ww. oświadczeniach są jawne także co do imienia i nazwiska, z wyjątkiem danych adresowych, informacji o miejscu położenia nieruchomości, a także informacji umożliwiających identyfikację ruchomości. Jednakże na wniosek ww. osób, w uzasadnionych przypadkach, tj. jeżeli ujawnienie informacji zawartych w oświadczeniach mogłoby powodować zagrożenie dla składającego oświadczenie lub osób dla niego najbliższych, ustawodawca umożliwił objęcie informacji zawartych w tych oświadczeniach ochroną przewidzianą dla informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone” określoną w przepisach ustawy o ochronie informacji niejawnych. Prawo takie posiadają: w przypadku sędziego, dyrektora sądu, zastępcy dyrektora sądu oraz sędziego sądu wojskowego – podmioty uprawnione do odebrania oświadczenia, w przypadku prokuratora – prokurator przełożony, a w przypadku komornika – prezes właściwego sądu apelacyjnego. Do zniesienia tej klauzuli uprawniony jest Minister Sprawiedliwości, a w przypadku oświadczenia majątkowego komornika – również prezes właściwego sądu apelacyjnego. Jawne informacje zawarte w oświadczeniach o stanie majątkowym podmiot uprawniony do odebrania oświadczenia udostępnia w Biuletynie Informacji Publicznej, nie później jednak niż do dnia 30 czerwca każdego roku.

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi nie podlegają ujawnianiu oraz publikowaniu oświadczenia majątkowe określonych grup zawodowych z uwagi na charakter wykonywanych przez nich czynności służbowych. Wyłączenie to dotyczy funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Ochrony Państwa, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Policji, Straży Granicznej, Służby Więziennej, żołnierzy zawodowych, strażaków Państwowej Straży Pożarnej oraz osób zatrudnionych w Krajowej Informacji Skarbowej. Informacje zawarte w oświadczeniach tych osób stanowią tajemnicę prawnie chronioną i podlegają ochronie przewidzianej dla informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone” (w przypadku informacji zawartych w oświadczeniach funkcjonariuszy Służby Więziennej – tajemnicę służbową), określonej w przepisach o ochronie informacji niejawnych, chyba że osoba, która złożyła oświadczenie, wyraziła pisemną zgodę na ich ujawnienie. Wyjątek stanowią oświadczenia o stanie majątkowym Szefa Centralnego Biura Antykorupcyjnego i jego zastępców, Komendanta Służby Ochrony Państwa oraz jego zastępców, osób pełniących funkcje organu Policji, osób pełniących funkcje organu Państwowej Straży Pożarnej, a także osób pełniących funkcję organu Straży Granicznej. Oświadczenia te publikowane są bez ich zgody, z wyłączeniem danych dotyczących daty i miejsca urodzenia, numeru PESEL, miejsca zamieszkania i położenia wskazanych w oświadczeniu nieruchomości. Warto zauważyć, że ustawowy termin obligujący do publikacji ww. oświadczeń nie jest jednolity – ustawa o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym precyzuje 7-dniowy termin (od dnia ich złożenia), w którym należy umieścić ww. oświadczenia w Biuletynie Informacji Publicznej, ustawa o Państwowej Straży pożarnej 14-dniowy termin, natomiast ustawy o: Służbie Ochrony Państwa, Policji oraz Straży Granicznej w ogóle nie precyzują, w jakim terminie posiadane oświadczenia majątkowe należy umieścić w BIP.

Nie podlegają ujawnieniu i publikowaniu również informacje zawarte w oświadczeniach o stanie majątkowym członków zarządu powszechnego towarzystwa funduszy emerytalnych, które stanowią tajemnicę prawnie chronioną i podlegają ochronie przewidzianej dla informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone”, chyba że osoba, która złożyła oświadczenie, wyraziła pisemną zgodę na ich ujawnienie.

Z kolei ustawa o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych przewiduje prawo ujawnienia przez Ministra Obrony Narodowej, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, oświadczenia o stanie majątkowym żołnierza zawodowego, pomimo braku zgody składającego oświadczenie.

Reasumując informacje dotyczące jawności składanych oświadczeń, należy wskazać, że jawne informacje zawarte w oświadczeniach majątkowych powinny być, co do zasady, umieszczane w Biuletynie Informacji Publicznej. Zgodnie z art. 23 ustawy o dostępie do informacji publicznej: „Kto, wbrew ciężącemu na nim obowiązkowi, nie udostępnia informacji publicznej, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”. Większość aktów prawnych nie precyzuje jednak, w jakim terminie posiadane oświadczenia majątkowe należy umieścić w Biuletynie Informacji Publicznej. Nie jest też określone, po jakim czasie oświadczenia majątkowe można z niego usunąć.

6. Analiza oświadczeń o stanie majątkowym

Obowiązujące regulacje prawne, obligujące osoby pełniące funkcje publiczne do składania oświadczeń majątkowych, różnicują także kwestie analizy tych oświadczeń przez podmioty do tego uprawnione.

Ustawa antykorupcyjna, ustawy samorządowe, ustawa o pracownikach samorządowych, o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, Prawo o ustroju sądów powszechnych (poza oświadczeniami sędziów), Prawo o ustroju sądów wojskowych – wszystkie te akty prawne do analizy danych zawar-

tych w oświadczeniach o stanie majątkowym obligują osoby, którym złożono oświadczenie.

Analizy oświadczeń majątkowych posłów i senatorów dokonują właściwe komisje powołane, odpowiednio, przez Sejm albo Senat w trybie określonym w regulaminach, odpowiednio, Sejmu albo Senatu. Wyniki analizy przedstawia się, odpowiednio, Prezydium Sejmu albo Prezydium Senatu. Analizy danych zawartych w oświadczeniach o stanie majątkowym posłów do Parlamentu Europejskiego dokonują właściwe urzędy skarbowe, a wyniki analiz przedstawia się Marszałkowi Sejmu, który podaje je do wiadomości publicznej w formie zapisu elektronicznego. Do dokonywania analizy oświadczeń składanych przez osoby zatrudnione w Krajowej Informacji Skarbowej i izbie administracji skarbowej uprawnieni są kierownicy tych jednostek oraz komórka organizacyjna urzędu obsługującego ministra, realizująca zadania w zakresie oświadczeń o stanie majątkowym. Do dokonywania analizy oświadczeń o stanie majątkowym żołnierzy zawodowych i przedstawienia Ministrowi Obrony Narodowej wniosków w tym względzie uprawniona jest Żandarmeria Wojskowa. Analizy danych zawartych w oświadczeniach komorników sądowych dokonuje kolegium właściwego sądu apelacyjnego. Prezes Rady Ministrów dokonuje natomiast analizy danych zawartych w oświadczeniach Szefa CBA i jego zastępców.

Ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, Policji, Służbie Ochrony Państwa oraz Straży Granicznej wskazują jedynie osoby uprawnione do wglądu do treści oświadczeń i przetwarzania danych w nich zawartych w celu przeprowadzenia analizy. Prawo takie, na podstawie ww. regulacji prawnych, przysługuje Inspektorowi Nadzoru Wewnętrznego oraz dodatkowo w Służbie Ochrony Państwa – Komendantowi SOP lub osobom przez niego upoważnionym, w Policji – przełożonym właściwym w sprawach osobowych lub osobom przez nich upoważnionym, w Państwowej Straży Pożarnej – przełożonym do mianowania lub powołania lub osobom przez nich upoważnionym, a w Straży

Granicznej – Komendantowi Głównemu Straży Granicznej, Komendantowi Biura Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej, właściwym komendantom oddziałów Straży Granicznej, komendantom ośrodków szkolenia Straży Granicznej lub komendantom ośrodków Straży Granicznej oraz osobom przez nich pisemnie upoważnionym w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia analizy oświadczeń.

Przepisy ustawy o CBA, ustawy o ABW oraz AW i ustawy o SKW oraz SWW nie regulują kwestii analizy oświadczeń o stanie majątkowym składanych przez funkcjonariuszy tych służb (poza oświadczeniami Szefa CBA i jego zastępców).

Uwagi wymaga fakt, iż tylko sześć ustaw reguluje termin, w jakim powinna zostać wykonana lub zaprezentowana analiza posiadanych oświadczeń o stanie majątkowym, tj.:

- wszystkie trzy ustawy samorządowe obligują podmiot dokonujący analizy oświadczeń majątkowych w terminie do dnia 30 października każdego roku do przedstawienia sejmikowi województwa/radzie powiatu/radzie gminy informacji o: osobach, które nie złożyły oświadczenia majątkowego lub złożyły je po terminie, nieprawidłowościach stwierdzonych w analizowanych oświadczeniach majątkowych wraz z ich opisem i wskazaniem osób, które złożyły nieprawidłowe oświadczenia oraz o działaniach podjętych w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi w analizowanych oświadczeniach majątkowych;
- ustawa o prokuraturze obliguje osoby, którym złożono oświadczenie majątkowe, do analizy danych w nich zawartych w terminie do dnia 30 czerwca każdego roku; ustawa ta nie wskazuje jednak obowiązku zaprezentowania tej analizy;
- ustawa o ustroju sądów powszechnych do dnia 30 czerwca każdego roku obliguje:
 - właściwe terytorialnie kolegium sądu apelacyjnego do przedstawienia wyników analizy oświadczeń sędziów
 - zgromadzeniu ogólnemu sędziów apelacji,

- Ministra Sprawiedliwości oraz Krajową Radę Sądownictwa do analizy danych zawartych, odpowiednio, w oświadczeniach złożonych przez dyrektora i zastępcę dyrektora sądu oraz prezesów sądów apelacyjnych, bez wskazania obowiązku zaprezentowania analizy;
- ustawa o Służbie Więziennej do analizy oświadczeń funkcjonariuszy Służby Więziennej obliguje właściwych przełożonych w terminie do dnia 30 czerwca każdego roku, bez wskazania obowiązku zaprezentowania analizy.

Oświadczenia o stanie majątkowym składane na podstawie ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora, ustaw samorządowych, a także oświadczenia majątkowe składane przez posłów do Parlamentu Europejskiego, sędziów, dyrektorów sądów i ich zastępców, prokuratorów, komorników sądowych, sędziów sądów wojskowych oraz członków zarządu powstającego towarzystwa funduszy emerytalnych, składane są w dwóch egzemplarzach. Osoby, którym złożono ww. oświadczenia, zobowiązane są do przekazania jednego egzemplarza oświadczenia do urzędu skarbowego, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby składającej oświadczenie. Naczelnik urzędu skarbowego dokonuje analizy danych w nim zawartych. W tym zakresie uprawniony jest m.in. do porównania treści analizowanego oświadczenia majątkowego z treścią uprzednio złożonych oświadczeń oraz z zeznaniami o wysokości osiągniętego dochodu w roku podatkowym. Analizując oświadczenie majątkowe, naczelnik urzędu skarbowego uwzględnia również zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu w roku podatkowym (PIT) małżonka osoby składającej oświadczenie.

W przypadku oświadczeń składanych na podstawie ustaw samorządowych, jeśli organ dokonujący analizy tych oświadczeń poweźmie uzasadnione wątpliwości, co do prawdziwości zawartych w nim danych, niezwłocznie powinien przekazać oświadczenie, wraz ze szczegółowym pisemnym uzasadnieniem oraz wnioskiem o przeprowadzenie kontroli oświadczenia majątkowego do Centralnego Biura Antykorupcyjnego. Kontroli rzetelności

i prawdziwości oświadczeń CBA dokonuje w trybie i na zasadach określonych w rozdziale 4 ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym. Natomiast jeżeli organ dokonujący tej analizy poweźmie uzasadnione wątpliwości, co do źródeł dochodu lub pochodzenia majątku osoby składającej oświadczenie o stanie majątkowym, powinien przekazać je, wraz ze szczegółowym pisemnym uzasadnieniem, do właściwego urzędu skarbowego. Wówczas naczelnik urzędu skarbowego przeprowadza kontrolę oświadczeń majątkowych, na zasadach określonych w przepisach o kontroli skarbowej.

Jak słusznie wskazuje A. Wierzbica⁸, ustawy obligujące do składania oświadczeń majątkowych nie dają jakichkolwiek wskazówek co do tego, kiedy podejrzenie podania nieprawdy bądź zatajenia prawdy jest uzasadnione. Należy się zastanowić, czy wystarczające w tym zakresie jest subiektywne przeświadczenie oceniającego, powzięte pomimo formalnej prawidłowości oświadczenia i zgodności z dołączonymi do niego innymi dokumentami. Czy oceniający może opierać się na swojej prywatnej wiedzy na temat majątku składającego oświadczenie bądź też na swoich domysłach, lub donosach osób trzecich? W świetle tych rozważań wydaje się, że w istocie to subiektywne przeświadczenie analizującego oświadczenie majątkowe, o podanej w nim nieprawdzie czy zatajonej prawdzie, będzie podstawą do wystąpienia z wnioskiem o przeprowadzenie kontroli. Świadczy o tym zwrot „podejrzenie”, oznaczający okoliczności, które nie muszą być pewne, wystarczy, by były prawdopodobne. Nie wiadomo również, w jaki sposób odnieść się do oczywistych omyłek, które mogą pojawić się w oświadczeniu. Przepisy nie przewidują procedury ich sprostowania.

7. Konsekwencje za podanie nieprawdy w oświadczeniu majątkowym

Obowiązujące przepisy prawne różnicują sankcje za podanie nieprawdy lub zatajenie

prawdy w oświadczeniu majątkowym, lub nie regulują tej kwestii wcale. Wyróżnia się dwa przepisy karne w tym zakresie.

Osoby zobligowane do składania oświadczeń o stanie majątkowym na podstawie ustawy antykorupcyjnej, zgodnie z art. 14 ww. ustawy, oraz funkcjonariusze Straży Granicznej, zgodnie z art. 147b ustawy o Straży Granicznej, za podanie nieprawdy w oświadczeniu, podlegają karze pozbawienia wolności do lat 5. W wypadku mniejszej wagi podlegają grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Natomiast osoby zobligowane do składania oświadczeń o stanie majątkowym na podstawie ustaw: o wykonywaniu mandatu posła i senatora, ustaw samorządowych, o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w Rzeczypospolitej Polskiej, o CBA, o ABW oraz AW, o Służbie Ochrony Państwa, o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego, o Służbie Więziennej, Prawo o ustroju sądów powszechnych, Prawo o prokuraturze oraz Prawo o ustroju sądów wojskowych, za podanie nieprawdy lub zatajenie prawdy w oświadczeniu o stanie majątkowym, podlegają odpowiedzialności karnej na podstawie art. 233 § 1 Kodeksu karnego. Zgodnie z ww. przepisem: „Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8”.

Tylko nieliczne regulacje prawne, obligujące poszczególne grupy zawodowe do składania oświadczeń majątkowych, wskazują dodatkowo sankcje dyscyplinarne za podanie w nim nieprawdy. Wyłącznie ustawa o CBA ściśle wskazuje, jakie konsekwencje służbowe ponoszą funkcjonariusze za podanie nieprawdy w oświadczeniu majątkowym. Zgodnie z art. 64 ustawy o CBA, funkcjonariusza zwalnia się ze służby w przypadku podania nieprawdy w oświadczeniu majątkowym, stwierdzonego w drodze postępowania dyscyplinarnego. Odpowiedzialności dyscy-

plinarnej za podanie nieprawdy w oświadczeniu podlegają także funkcjonariusze Policji i Państwowej Straży Pożarnej, jednakże w ustawach regulujących składanie przez nich oświadczeń majątkowych nie wskazano jednoznacznej sankcji za podanie nieprawdy w oświadczeniach o stanie majątkowym. Należy podkreślić, że funkcjonariusze Policji i Państwowej Straży Pożarnej za podanie nieprawdy w oświadczeniach, poza odpowiedzialnością dyscyplinarną, nie ponoszą odpowiedzialności karnej.

W części regulacji prawnych, obligujących osoby pełniące funkcje publiczne do składania oświadczeń majątkowych, nie przewidziano żadnych sankcji za podanie nieprawdy lub zatajenie prawdy w oświadczeniu o stanie majątkowym. Ustawy o: pracownikach samorządowych, Krajowej Administracji Skarbowej, służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, komornikach sądowych oraz o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych w ogóle nie regulują kwestii konsekwencji za podanie nieprawdy w oświadczeniu majątkowym.

8. Konsekwencje niezłożenia w terminie oświadczenia majątkowego

Ustawy wprowadzające obowiązek składania oświadczeń majątkowych w wieloraki sposób kształtują zasady odpowiedzialności za ich niezłożenie lub nieterminowe złożenie.

W ustawie antykorupcyjnej sankcja za niezłożenie oświadczenia została wyrażona w art. 13. Przepis ten został sformułowany w sposób bardzo lakoniczny: „Niezłożenie oświadczenia, o którym mowa w art. 8 ust. 1 lub w art. 10 ust. 1, albo podanie w nim nieprawdy powoduje odpowiedzialność służbową”. Ustawodawca nie sprecyzował, czy sankcja obejmuje również przypadek złożenia oświadczenia po terminie i nie powiązał sankcji z działaniem umyślnym osoby zobowiązanej, nie skonkretyzował również zakresu odpowiedzialności służbowej. Konsekwencją takiego stanu rzeczy może być niejednolite traktowanie osób zobowiązanych do

składania oświadczeń majątkowych, w przypadku ich niezłożenia lub nieterminowego złożenia. Sankcja z art. 13 dotyczy m.in. osób określonych przez treść art. 10 ust. 1, wyznaczonych przez zakres podmiotowy ustawy antykorupcyjnej w jej art. 1 i art. 2 pkt 1–2a, 3–5 i 7–11, tj. z wyłączeniem osób, których odpowiedzialność wynika z treści opisanych niżej ustaw samorządowych.

Art. 35 ust. 8 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora wskazuje z kolei, że niezłożenie oświadczenia majątkowego powoduje odpowiedzialność regulaminową oraz utratę prawa do uposażenia do czasu złożenia oświadczenia. Sankcje za niezłożenie oświadczenia majątkowego przybierają w tym przypadku postać dwojaką:

1. Odpowiedzialność regulaminowa

Regulamin Sejmu RP (uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r., M.P. z 2012 r. poz. 32, z późn. zm.) w art. 144 wskazuje Komisję Etyki Poselskiej jako rozpatrującą sprawy wynikające z majątkowych oświadczeń poselskich. Na podstawie art. 146 i art. 147 Regulaminu Sejmu Komisja Etyki Poselskiej może wezwać posła do wyjaśnienia wątpliwości powstałych w toku postępowania. Komisja, po rozpatrzeniu sprawy i stwierdzeniu naruszenia przez posła „Zasad Etyki Poselskiej” (uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 lipca 1998 r., M.P. z 1998 r. Nr 24, poz. 32, z późn. zm.), może w drodze uchwały:

- zwrócić posłowi uwagę,
- udzielić posłowi upomnienia,
- udzielić posłowi nagany.

Uchwały Komisji podaje się do wiadomości publicznej. Poseł może jednak skorzystać ze środków przewidzianych w art. 132 ust. 1 Regulaminu Sejmu. Wniesienie przez posła odwołania wstrzymuje podanie treści do wiadomości publicznej.

Regulamin Senatu RP (uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 listopada 1990 r., tekst jedn. M.P. z 2018 r. poz. 846) w art. 24 przewiduje, że sprawy senatorów, którym zarzuca się naruszenie lub niedopełnienie obowiązków określonych w art. 33–35a

ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora, rozpatruje Prezydium Senatu po zasięgnięciu opinii Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich. Prezydium Senatu, po rozpatrzeniu sprawy, może w drodze uchwały:

- zwrócić senatorowi uwagę i zobowiązać go do właściwego postępowania,
- udzielić senatorowi upomnienia,
- udzielić senatorowi nagany.

Uchwałę, o której mowa wyżej, Prezydium Senatu podaje do wiadomości Senatu. Od uchwały Prezydium Senatu senatorowi przysługuje odwołanie do Senatu w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia. Senat rozpatruje odwołanie, wysłuchując przedstawiciela Prezydium Senatu i zainteresowanego senatora, na jego wniosek. Nad odwołaniem nie przeprowadza się dyskusji. Senat, po rozpatrzeniu odwołania, może w drodze uchwały uchylić uchwałę Prezydium Senatu lub utrzymać ją w mocy.

2. Sankcje materialne (utrata prawa do uposażenia do czasu złożenia oświadczenia)

W piśmiennictwie dominuje teza, że utrata prawa do wynagrodzenia za okres od upływu terminu ustawowego do chwili złożenia oświadczenia ma charakter ostateczny, zaś fakt złożenia oświadczenia (po terminie) nie może być podstawą do przywrócenia prawa do utraconej części uposażenia.

Zakres sankcji za niezłożenie oświadczenia majątkowego w terminie wyznaczonym ustawowo w ustawach samorządowych regulują przepisy: art. 24k ustawy o samorządzie gminnym, art. 25f ustawy o samorządzie powiatowym oraz art. 27f ustawy o samorządzie województwa. Sankcje te są zróżnicowane w zależności od kategorii podmiotów zobowiązanych.

1. Niezłożenie oświadczenia majątkowego mimo upływu dodatkowego terminu (14 dni) przez:

- radnego, zarówno gminy, powiatu, jak i województwa powoduje wygaśnięcie mandatu w trybie art. 383 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 754, z późn. zm.);

- wójta (burmistrza, prezydenta miasta) – powoduje wygaśnięcie mandatu w trybie art. 492 Kodeksu wyborczego;
 - zastępcę wójta (członka zarządu powiatu/województwa), sekretarza gminy (powiatu/województwa), skarbnika gminy (powiatu/województwa), kierownika jednostki organizacyjnej gminy (powiatu), kierownika wojewódzkiej samorządowej jednostki organizacyjnej, osobę zarządzającą i członka organu zarządzającego gminą (powiatową/wojewódzką) osobą prawną oraz osobę wydającą decyzje administracyjne w imieniu wójta (starosty/marszałka województwa) – powoduje utratę ich wynagrodzenia za okres od dnia, w którym powinno być złożone oświadczenie do dnia złożenia oświadczenia.
2. W przypadku niezłożenia w terminie oświadczenia majątkowego przez członka zarządu powiatu (województwa) czy skarbnika gminy (powiatu/województwa), rada gminy (powiatu/sejmik województwa) odwołuje taką osobę, w drodze uchwały, najpóźniej po upływie 30 dni od dnia, w którym upłynął termin do złożenia oświadczenia.
 3. W przypadku niezłożenia w terminie oświadczenia majątkowego przez sekretarza gminy (powiatu/województwa), zastępcę wójta, kierownika jednostki organizacyjnej gminy (powiatu), kierownika wojewódzkiej samorządowej jednostki organizacyjnej, osobę zarządzającą i członka organu zarządzającego gminą (powiatową/wojewódzką) osobą prawną oraz osobę wydającą decyzje administracyjne w imieniu wójta (starosty/marszałka województwa), właściwy organ odwołuje ich albo rozwiązuje z nimi umowę o pracę najpóźniej po upływie 30 dni od dnia, w którym upłynął termin do złożenia oświadczenia.
- Odwołanie i rozwiązanie umowy o pracę w trybie opisanym wyżej jest równoznaczne z rozwiązaniem umowy o pracę bez wypowiedzenia na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 Ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917, z późn.

zm.), tj. z winy pracownika, w wyniku ciężkiego naruszenia przez pracownika podstawowych obowiązków pracowniczych.

Odmienne stanowisko, wobec jednoznacznej restrykcyjności przepisów ustaw samorządowych w zakresie rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 Kodeksu pracy, można odnaleźć m.in. w linii orzeczniczej sądów (także Sądu Najwyższego⁹⁾), kwestionującej automatyzm zastosowania art. 52 § 1 pkt 1 Kodeksu pracy oraz wskazującej na konieczność zbadania stopnia zawinienia pracownika w przypadku niezłożenia oświadczenia majątkowego w terminie ustawowym.

Inne ustawy

Ustawa o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w Rzeczypospolitej Polskiej (art. 3a ust. 8) – sankcją za niezłożenie oświadczenia majątkowego jest utrata prawa do uposażenia, do czasu złożenia oświadczenia.

Ustawa o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (art. 64 ust. 2 pkt 6) – funkcjonariusza można zwolnić ze służby w przypadku niezłożenia w terminie oświadczenia majątkowego.

Ustawa o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (art. 80a) – składanie oświadczeń majątkowych przez funkcjonariuszy odbywa się w trybie określonym przez przepisy ustawy antykorupcyjnej.

Ustawa o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (art. 42) – funkcjonariusze SKW i SWW składają oświadczenia majątkowe tak jak funkcjonariusze ABW i AW, tj. w trybie określonym przez przepisy ustawy antykorupcyjnej.

Ustawa o Krajowej Administracji Skarbowej – tematykę składania oświadczeń majątkowych normuje art. 149, niezawierający regulacji dotyczących sankcji za niezłożenie lub nieterminowe złożenie oświadczenia majątkowego, jednakże ust. 6 tego artykułu nakazuje, w zakresie nieuregulowanym, stosowanie przepisów ustawy antykorupcyjnej.

Ustawa o Służbie Więziennej – podobnie jak w przypadku opisanej wyżej ustawy

o KAS, art. 161 ust. 6 nakazuje, w zakresie nieuregulowanym, stosowanie przepisów ustawy antykorupcyjnej.

Ustawa o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (art. 41a ust. 6) – w przypadku niezłożenia w terminie oświadczenia majątkowego organ nadzoru może nałożyć na członka zarządu karę pieniężną w wysokości do 10 000 zł.

Ponadto w polskim systemie prawnym funkcjonuje szereg ustaw niezawierających jakichkolwiek regulacji dotyczących niezłożenia lub nieterminowego złożenia oświadczenia majątkowego:

- ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych,
- ustawa Prawo o ustroju sądów wojskowych,
- ustawa Prawo o ustroju sądów administracyjnych,
- ustawa o Sądzie Najwyższym,
- ustawa o komornikach sądowych i egzekucji,
- ustawa Prawo o prokuraturze,
- ustawa o Policji,
- ustawa o Straży Granicznej,
- ustawa o Służbie Ochrony Państwa,
- ustawa o Państwowej Straży Pożarnej,
- ustawa o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, wraz z aktem wykonawczym do art. 58 (regulacje dotyczące oświadczeń majątkowych) – Zarządzenie Nr 2/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 18 stycznia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu składania oświadczeń o stanie majątkowym żołnierzy zawodowych (Dz. Urz. MON z 2008 r. Nr 1, poz. 2, z późn. zm.),
- ustawa o pracownikach samorządowych,
- ustawa o pracownikach urzędów państwowych.

Wskazane wyżej przykłady sankcji za niezłożenie lub nieterminowe złożenie oświadczeń majątkowych lub brak takich uregulowań ukazują niejednolite i zmieniające się, na przestrzeni lat, podejście ustawodawcy do omawianego zagadnienia. Widoczne jest zróżnicowanie sankcji i niejednolite traktowanie osób zobowiązanych do składania oświadczeń.

Istotnym mankamentem opisanych ustaw jest brak sankcji za niezłożenie ostatniego oświadczenia majątkowego przez osobę zobowiązaną w przypadku wygaśnięcia man-

datu, odwołania z zajmowanej funkcji czy rozwiązania umowy o pracę, a tym samym brak możliwości wyegzekwowania złożenia takiego oświadczenia.

Podsumowanie

Obowiązujący stan prawny – szeroko omówiony w niniejszym opracowaniu – wskazuje na wiele problemów natury prawnej, interpretacyjnej, a nawet technicznej. Do katalogu wadliwych elementów systemu oświadczeń majątkowych można zaliczyć m.in.: mnogość przepisów rozproszonych w kilkudziesięciu ustawach, 16 różnych wzorów formularzy oświadczeń, nieścisłe zapisy ustaw i rozporządzeń oraz ich niespójność, jawność oświadczeń lub jej brak, różne terminy składania oświadczeń, niepełny katalog osób obowiązanych do składania oświadczeń, brak instrukcji do wypełniania oświadczeń, brak możliwości składania oświadczeń drogą elektroniczną, brak sankcji za niezłożenie oświadczenia majątkowego na odejście ze stanowiska, brak sankcji za podanie nieprawdy w oświadczeniu oraz wiele innych.

Na podstawie doświadczenia Centralnego Biura Antykorupcyjnego w kontroli oświadczeń majątkowych należy zauważyć, że obecnie funkcjonujące przepisy – jako obowiązujące od ponad 25 lat – są przestarzałe i przede wszystkim nie przystają do współczesnych możliwości w zakresie np. lokowania posiadanego majątku.

W ocenie Centralnego Biura Antykorupcyjnego nowoczesne państwo powinno gwarantować przejrzystość życia publicznego oraz umożliwiać osobie pełniącej funkcję publiczną złożenie oświadczenia majątkowego w sposób czytelny, zrozumiały, wygodny, a nade wszystko niepowodujący jakichkolwiek wątpliwości interpretacyjnych. Jak duży jest to obecnie problem mogą świadczyć liczne przypadki, stwierdzone w toku pracy CBA, w których nawet tak biegłe znające przepisy prawa grupa zawodowa jak sędziowie, ma trudności z właściwym wypełnieniem formularza oświadczenia majątkowego.

Niezbędne zatem wydaje się kompleksowe uregulowanie, w jednym akcie prawnym, materii związanej z oświadczeniami majątkowymi, w tym w szczególności zakresu podmiotów obowiązanych do składania oświadczeń majątkowych, jawności oświadczeń majątkowych, zakresu przedmiotowego treści oświadczeń, sankcji za niedopełnienie obowiązków wynikających z ustawy oraz zasad kontroli oświadczeń. Oczekiwanym efektem powinna być spójność i jasność zapisów, skutkująca brakiem możliwości powoływania się na niejasne przepisy w przypadku niewłaściwego wypełnienia oświadczenia, ustanowienie skutecznych mechanizmów kontroli oświadczeń majątkowych, a także wprowadzenie realnych sankcji za niezłożenie oświadczenia majątkowego oraz podanie w nim nieprawdy. Pracom nad nową regulacją powinna przyświecać idea stworzenia takiego wzoru formularza oświadczenia majątkowego, aby, z założenia, wypełniając go, uczciwa osoba nie miała żadnych wątpliwości interpretacyjnych bądź obaw, że nie wpisała jakiegoś składnika majątku poprzez niecelowe pominięcie.

Mając także na uwadze postępującą cyfryzację administracji, w ocenie Centralnego Biura Antykorupcyjnego rozwiązaniem najbardziej funkcjonalnym i praktycznym, zarówno dla wypełniających, jak i dla osób analizujących oświadczenia majątkowe byłoby stworzenie formularza oświadczenia w formie elektronicznej, z aktywnymi zakładkami w poszczególnych rubrykach, zawierającymi możliwe odpowiedzi (katalog, z którego należy wybrać jeden lub więcej elementów, w niektórych rubrykach pozostawienie wyboru, inne z opcją opisową). Formularz w takiej postaci dodatkowo ograniczyłby możliwości interpretacyjne, i „podpowiedziałby” wypełniającemu, co w danej rubryce należy wykazać. Właściwa konstrukcja takiego narzędzia pozwoliłaby na szybkie wyłączenie jawności wybranych informacji, bez konieczności ręcznego wykreślania danych adresowych i ułatwiłaby ich publikację w BIP.

Kolejną wartą uwagi propozycją byłoby wprowadzenie instytucji złożenia oświad-

czenia majątkowego na wezwanie Szefa CBA, który mógłby raz w roku wezwać każdą osobę, ujętą we właściwym katalogu, niezależnie od składanych przez nią oświadczeń rocznych. Rozwiązanie takie mogłoby znaleźć zastosowanie w szczególnych sytuacjach, w których np. w połowie roku, na skutek doniesień medialnych lub informacji wynikających z działalności ustawowej CBA, zaistniałaby konieczność pilnego zweryfikowania stanu majątkowego danej osoby. Informacje zawarte w oświadczeniu rocznym mogłyby się w takim wypadku okazać niewystarczające, dlatego możliwość odebrania oświadczenia uwzględniającego stan majątkowy danej osoby na dzień jej wezwania byłaby bardzo pomocna. Jednocześnie warto podkreślić, że CBA dostrzega również potrzebę ograniczenia pewnych zapisów, m.in. wykreślenia niektórych grup zawodowych z katalogu podmiotowego bądź rezygnacji z konieczności składania oświadczeń o prowadzeniu działalności gospodarczej przez małżonka osoby obowiązanej (na rzecz odpowiedniego zapisu w samym formularzu).

Na zakończenie warto zaznaczyć, że przedstawione powyżej propozycje zmian dotyczące tematyki oświadczeń majątkowych są wynikiem doświadczeń służby powołanej w 2006 r. do walki z korupcją i co więcej, propozycje te odzwierciedlają zmiany zachodzące w państwach zachodnich w tym zakresie, a także są próbą dostosowania stanu prawnego do współczesnych realiów. □

¹ A. Rzetecka-Gil, *Ustawa o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne. Komentarz*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2009.

² Tamże.

³ A. Wierzbica, *Terminy składania oświadczeń majątkowych w prawie samorządu terytorialnego – postulaty de lege ferenda*, „Samorząd Terytorialny” 2012, nr 10, s. 40–47.

⁴ A. Wierzbica, *Ograniczenia antykorupcyjne w samorządzie terytorialnym*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2008, s. 56; A. Rzetecka-Gil, *Ustawa* (...).

⁵ A. Wierzbica, op. cit. s. 57.

⁶ A. Wierzbica, op. cit. s. 57–59.

⁷ A. Rzetecka-Gil, *Ustawa* (...).

⁸ A. Wierzbica, *Ograniczenia* (...).

⁹ Uchwała SN z dnia 5 kwietnia 2007 r. I PZP 4/07, wyrok SN z dnia 25 maja 2010 r. I PK 188/09.